Ф9С бур
Ж С 26
417125

АКАДЕМИЯ НАУК
СОЮЗА СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК

ОБРАЗЦЫ НАРОДНОЙ СЛОВЕСНОСТИ МОНГОЛЬСКИХ ПЛЕМЕН
ТЕКСТЫ · ТОМ II

ПРОИЗВЕДЕНИЯ НАРОДНОЙ СЛОВЕСНОСТИ БУРЯТ

ЭПИЧЕСКИЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ ЭХРИТ-БУЛГАТОВ

ВЫПУСК II

ЛЕНИНГРАД · 1931
ИЗДАНИЕ АКАДЕМИИ НАУК СССР, ГОСУДАРСТВЕННОГО ИНСТИТУТА КУЛЬТУРЫ БУРЯТ-МОНГОЛЬСКОЙ АССР И УЧЕНОГО КОМИТЕТА МОНГОЛЬСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ

14

417125

14

А К

СОЮЗА СО

ОБРАЗЦЫ

ПРОИЗВ

ЭП

ИЗДАНИЕ

БУРЯТ-МО

АКАДЕМИЯ НАУК
СОЮЗА СОВЕТСКИХ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИХ РЕСПУБЛИК

ОБРАЗЦЫ НАРОДНОЙ СЛОВЕСНОСТИ МОНГОЛЬСКИХ ПЛЕМЕН
ТЕКСТЫ • ТОМ II

5

ПРОИЗВЕДЕНИЯ НАРОДНОЙ СЛОВЕСНОСТИ БУРЯТ

ЭПИЧЕСКИЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ ЭХРИТ-БУЛГАТОВ

ВЫПУСК II

Республиканская библиотека
им. М. Горького
Бур.АССР г. Улан-Удэ

417125 рк

ЛЕНИНГРАД • 1931
ИЗДАНИЕ АКАДЕМИИ НАУК СССР, ГОСУДАРСТВЕННОГО ИНСТИТУТА КУЛЬТУРЫ
БУРЯТ-МОНГОЛЬСКОЙ АССР И УЧЕНОГО КОМИТЕТА МОНГОЛЬСКОЙ
НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ

Правительственная Библиотека
* ССР РСФСР *
350
31

Май 1931 г.

Напечатано по распоряжению Академии Наук СССР

Непременный Секретарь академик *В. Волгин*

Редактор издания академик Б. Я. Владимирцов

Тит. л. + 2 нен. + 164 (167—330) стр.

Статформат $Б_5$

Ленинградский Областлит № 68446. — $10^{12}/_{16}$ печ. л. — Зак. № 624. — 750 экз.

Типография Академии Наук СССР. В. О., 9 линия 12

В настоящем втором выпуске тома II «Образцов народной словесности монгольских племен» помещаются две эпопеи, Ошор-Богдо хӯбӯ̄ң и Хӯрін Алтаі хӯбӯ̄ң, не только тесно связанные с эпопеей Гэсэр-Богдо, заключающейся в первом выпуске, но и являющиеся прямым ее продолжением. Все эти три названные былины представляют одну величественную эпопею, насчитывающую 22.069 стихов. Также как и Гэсэр-Богдо, помещаемые во втором выпуске эпопеи были записаны Ц. Ж. Жамцарано в 1906 г. от того же рапсода. Печатание производилось таким же образом, как и вып. I, при участии тех же лиц (см. Предисловие к вып. I).

Б. Владимирцов.

26 IV. 1931.

метер ге
герехең тē
харілдана б
геретēлең х
ерēң мӳңгӳ
іде̄ң саіjā т
улā мӳңгӳң
ундаң саіjā
зуҕāлӯлжі һ
урданаі баі
удаң татаң
ертенеі баіһ
еблӯлежі зу
зуҕāлажі һӳ
— гагса-ла
хӯң болхо j
гагса-ла су
галхаі болх
Ошор Богд
сӳіто хӳіто
бідережі ӳз
заjāнаі шар
дӯдажі ӳзеі
захаjā гурб

ОШОР-БОГДО ХУ̇БӮҢ

(Абаі Гесері єђēң јіхе ху̇бӯң)

метер гесең біјēрē:
герехең тēшē гешхелжі
харілдана белеі-ло̇.
геретēлең харіжі ороходо болобо —
єрēң му̇ңгӯң остōлдō
іде̄ң саіјā табӯлжі,
улā му̇ңгӯң остōлдō
ундаң саіјā табӯлжі
зуђāлӯлжі һӯба-л-дā.
урданаі баіһаң ју̇меіјі
удаң татаң зуђāлба,
ертенеі баіһаң ју̇меіјі
еблӯлежі зуђāлба-л.
зуђāлажі һӯхадā:
— гагса-ла хӯхең-дā
хӯң болхо јоһо у̇ђеі,
гагса-ла сусал-дā
галхаі болхо јоһо у̇ђеі...
Ошор Богдо ху̇бӯң-дā,
су̇іто ху̇іто̇ хӯбē-ле
бідережі у̇зеіше. [у̇зеіші]
зајāнаі шара хенђі
дӯдажі у̇зеіше, [хенђі]
захајā гурбаіјі ӯдалажі у̇зеіше! —

метер гесең біјēрē:
Ошор Богдо ху̇бӯң гēші
еіђејē хахалба,
єрēң хенђ гарђоба,
маңјалајā хахалжі
маідарі шара хенђі
аболдано белеі-л-дā.
зајāна шара хенђі
захајā гурбаі гарођажі
дӯдаң дурулаң баіба-л-дā:
— һӯделзеху̇ ју̇меін-дā сāдо біједен,
һу̇мо̇лзо̇гші ју̇меін-дā нāхано біједу̇ гежі
дӯдано белеі-ло̇.
һу̇ні-хані болходон
зулаің герелēр дӯдаба,
у̇дер-хадан болобо
наранā герелēр дӯдаба.
гурбаң сеђēң сӯдхеде
јадаң гежі захадано белēі-л-дā.
захадажі баіхадā —
аро-ђерēң барӯнтē
Донжің Долōң дархаң біхең,
Донжің Долōң дараханда

Доһоң Гōхоң басаҕаң бīхең гежі
дӯдабӯ баібӯ-дā.
дӯдажі баіхадā
одоноі-ле белеі-лȯ,
аі гехẏ белеі-лȯ —
тере холо даідадо
хаішің гежі хẏрхẏ белеі,
јаішің гежі хẏрхẏ белеі! гежі
ујаражі баіба-л-дā.
одоноі-ле белеі —
зоріхо-ло баіна-л-дā, тō ẏҕеі зоріхо-л!
зајāлдаһаң зајāшаһāң хамто баіно,
зајāң саҕāң теңгеріһēң
Доһоң Гōхоң дӯхеітē
хамто ханін баіһа јẏмеб . . .
  метер гесең біјēрē:
унахо һаіхо моҏо-ло,
ẏмдẏхȯ һаіхаң хубсаһаң
тебхеің ẏндẏр хадада баіна.
бāбаі, шенī моҏōр гараші асархам! гежі
менең хӯрē хелебе-л-дā.
— менī унахо моҏоң гēші
намлāрā сеҕē дӯрһе јẏме.
тере јіхе моҏондō
улāң јабаҕāр ошхо јẏмеш! —
  метер гесең біјēрē:
Ошор Богдо хӯбӯң гēші
тẏхōрẏнȯ белеі-л-дā —
улāң-хані јабаҕāр-ло
аро-ҕерēң зӯlжі-ле,
хојор һаіхаң хормоіјі
һуібадхажі орхобо,
унахо моҏō асархам гежі,
улāң-хані јабаҕāр-ло
гешхележі јабā гехен јẏме-л-дā.

хāнā хаңха харҕуіјāр
хаңхалзаса гешхелжі,
зō зудаң харҕујāр [зонō]
зуралзаса гешхележі
јабā гене белеі.
јаба јабаһāр ошобо,
гурабаң сеҕēң сӯдхеде јадā гежі
тебхеі ẏндẏр хадеің
узӯр дунда хẏрẏне белеі-л-дā.
адаһані јаһаң ніҕе обō хебтебе,
арāтані јаһаң ніҕе сомō хебтебе.
тере хадеің узӯрта
һẏдȯ ẏҕеі амітаң,
хẏлхең ẏҕеі амітаң
баіҕā гехен јӯме-ле.
— намаһā-ло болохо —
буха јіхе хẏзӯтені
булҕараһаң даіда енде! гежі,
бōдаі мẏңгẏң һāдагтані
хаңјараһаң даіда енде! гежі
менең хӯрē хелене белеі-л-дā.
— ене јӯнде еіж-ле баіһаң зоңхомта? гежі
һураң сураң баіба-ла.
— ене хадеің дēре
меңхеің хара уһаң бīхең;
тере уһанһā ӯһаң хӯхең
һẏдȯ ẏҕеі јӯме
һẏдȯлẏхȯ јӯме-ле,
хẏлхөң ẏҕеі јӯме
хẏлẏлȯхȯ јẏме-л.
гархаң ẏҕеі хӯхең-дā
гаралахо јẏме-л.
ẏхелдеһең јӯмеіјі бодхолдохо уһаң,
ẏҕеіреһең јӯмеіјі бајажӯлахо уһаң
ене хадаің ороідо гежі

баiҕā гехү јүме-дā.
тере хада й-ōдө абiр абiрhāр болобо,
дӯhажi баiба-ло,
тере баihaң амiтаң гēшi,
hоlжор hоlжорhōр болобо,
хоiто-ханаi хормоiдо дӯhалдажi баi-
ба-ло.
тере хадаiң дō-ханаi бiједү [дōдо]
шуhaң горхоң горхоложi,
мiхаң болдог болдоҕолжi
хебтē гехеи јүме.
метер гесең бiјēрē:
Ошор Богдо хӯбӯң
хӯнсi-ле можi абашi
ōрјō можiлōр зерҕелӯлжi ӯзебе.
бӯхӯlі алāран тецгеi јӯме баiба-л-дā.
— намаhā-ло болохо
буха јiхе хӯзӯтенi
булҕараhаң даiда еиде,
бӯдаi мүнгүң hāдаргаnі,
хаңјараhгиң даiда еиде!
еие хада дере-ле
хаiшiң гежi гарахо-блеiб
јаiшiң гежi гарахо-блеiб? гежi
менең хӯре хелебе-л-да.
еие хада дере-ла
хаiшiң гежi гарахо белеi? гежi
бiјејē пiҕе хубiлано белеi-л-дā —
харжi хара хермең болоно белеi-лө.
еие нiҕе модондонi
еие нiҕе хаlаба,
тере нiҕе модондон
тере нiҕе хаlаба.
гурабалаң болҕожi
нiкендеиi гӯiкед-ле
хорiң хара hабар-ла

мохожi ошобо,
мухаржi унахāр темӯлбе.
ајаңгајā јадаба . . .
бiјејēнi нiҕе дүхiң хубiлано белеi-лө.
шара hолоңго боложi
хараiлдано белеi-л-да.
еие нiке шолундан
еие нiҕе hүрүбе,
тере нiке шолӯндан
тере нiҕе хаlажi
хараiлдана белеi-ле . . .
гурабалаң болоҕōд-ло
нiксiн-ханi ӯлēкед
хорiң хара hабар-ло
мохожi ошiбо,
мухарiжi унахāра темӯлбе.
унахајā темүлхедē — ајаңгајā јадаба.
огторҕоiң боро-хүхө харасаiа нанiң
боложi
баiкā гехеи јүме-л-дā.
метер гесең бiјере:
одоноi-лө белеi-лө —
деберхелне белеi-лө.
тере хада й-ōдө.
јадаң гежi деде бiједен гарона белеi-л-
ла.
гурабаң сеҕең судхеде
јадā-л гежi гарад-ла,
дēде-ле бiједен гарāд-ла
хараңхолаң унаба.
гурабаң сеҕең сӯдхеде
хараңхолаң хебтебе.
голхоң ороң баiходā
бодолдожi харā барā хараба.
— алта мүнгүң уlahaң
ураҕажi баi-ба-л-ла

сарьн jixe мүнгөрө
намаһажі байба-л-да.
мүнхөің хара уһа-ла
мөлөрежі байба-ла.
төрө һаіхаң уһаң дере
оншолоно белеі-ле.
мүнхүің хара уһаһа
ундалажі абоба.
сава мүнгүң намаһа
ніхаі таһалжі ідебе.
  мөнөр гесең біjере:
аі гехү белеі —
Онөр Богдо хүбүң гешi
төрө jixe уһанаі
барун jixe ергі дерен
сэмхі сурахад боложі
баіна гехен jүме-да.
огторгоің jуһүң хүхү мороң гешi
үдөр түрхеі барагта —
огторгоің jуһүң хүхү мороноі
унаң хүхө мороң гешi
jipешеһең біjере:
— үлөні біiхеің үнер гарну? гежі
менең хүре хелебе,
нехеіжі харіба.
тэмеі үдаһо мороң гешi
— ене jixe даідо-мни
сжітеі харатаі болобо!
ундалхаja jipeheң біjере
ерөjежі хараіба.
теүні хоіто мороң-гуаі
ерөлгожі jipебе.
үлөні беiхеің үнер гарона! гежі
огторбо одо хараіба-л.
теүнеі хоіто моріц-гуаі
ерөлежі jipебе.

— ене jixe даідадо
сжітеі харатаі болбӯ-дā? гежі,
үлүні беiхің үнер гарана-л! гежі [үлөні]
менең хӯре хелед-ле
огторбо одо хараіба-л.
теүнеі хоіто моріц-да — мең хемең
үлөні беiхің үнер гара! гежі
мецхең хуре хележі —
огторбо одо хараіллаба.
теүнеі хоіто моріц-да —
ене jixe даідо
сжітеі харатаі болоһо jүмӯ?
үлүні беiхің үнер гарнӯ?
мүнхүім хара уһанһа
ундалажі абоһаң jүмӯ?
алтаң мүнгүң үлаһаним
сава мүнгүн намаһа
арбаң һаіхаң хуравара
ніхе намā ідеһең баіна,
таһа татаң абашi.
  мөнөр гесең біjере:
огторбо одо хараіба-л.
теүні ударо моріи-да
үлөні беiхің үнер гарба гежі
хелеһең біjере
огторбо одо хараілдана белеі-л-да.
теүнеі хоіто моріц jipeheлең біjере
баіна-шijі үгеіjер
үлөні беiхің үнер! геһең біjере
хараілдажі орхобо.
оһоні унахо —
огторгоің jуһөң хүхө моріні
отхоң хүхө моріц гешi jipежі
шiле үгеі ундалана белеі-л-да.
хоjор-хані хермоіjі аба-л-хані үгеіjер

шулдаhаң біјере,
хојор hаіхаң хансуіјі
шамалдаhаң біјере,
хојор hаіхаң шіхенне
аhалдажі ошобо.
ўндўр гехў хадајā
еԗмејін барің јігшēжі хараіба,
ўзўртеі гехў модонō
залāјін барің јігешежі хараіба-л.
ајаңгајā јадаба . . .
гурабаң сеԗēң сўдхеде зоԗосō-л ўԗсі хараіба.
атхоhаң hаіхаң гарохаң гēші
харахо шінēңдē оробо-л,
алаг ерēң һўдоң гēші
бўрўллежі ошобо,
сēжің хара шуhаң-дā
белінтхе шінēңдē оробо,
сеԗеԗсің хара һўдōң гēші
бўрўллежі ошобо.
ајаңгајā јадхадā:
— алахо-хада ўттер тўрԗең
еһе ківе модоңдо таhа сохоң алсіше!
абарахо-хадā-ло зоԗосожі ассіше! —
Хўілең Хўхō морің гēші
дўрбең хара турўԗā
газарта багса тулаң
баілдажі ўԗўбе.
ўнгўтōрхōң толоԗојō ўрўԗōң табің
баілдажі ўԗўбе.
морің саіхаң хўлўјі
хасабші мўңгўң ноггōрō
ногголожі абоба.
хасабші мўңгўң хазарар
хазāралаң абоба.
аболсаhаң біјēрē
Хўілең Хўхō моріндо
алабхажі аhаң-ла
уналсаһо белеі-л-да.
Хўілең Хўхō морің гешi
ўндўр гехў хадаја
еԗмејін барің булјаба-л,
ўзуртеі гехў модоно
залāјін барің булајаба-л.
гурабаң сеԗең сўдхеде
јахуің јахар зоԗосожі јадаба.
хараhаң hаіхаң һўдōң гешi
бўруллōжі ошобо,
хабшаhаң hаіхаң хўлхōң гēші
hалахаја темўлбе-л —
сēжің хара шуhаң гешi
белінтежі ошобо,
сеԗсің хара һўдōң гешi
бўрўллōжін ошобо.
— еһе hаіха морі-мні,
алаха-ло боло-хада
ўттер тўреԗең алсіше! —
мороң саіхаң хулōг гешi
зоԗосожі ўԗўбе.
зоԗосожі баіхада —
ші јамар ердімтеіб,
бі јамар ердімтеіб? гежі.
Онгор Болдо хўбуң
менең хуре хелебе-л-да.
— атхо болохо хагдаші
хухара ўкеі баісара,
ајаға болохо ўhені
хоро ўԗсі баісаран.
гунаң јіхе даідўіјі
гураба дōхің ерјіхеб,
дўнўң јіхе даідўіјі
дўрбе дōхің ерјіхў ердімтеіб.

мўнохі-ле морі-ле
— ежің абаі хўіхор-ло,
ші јамар ердімтеіб? гежі
һурад сурад баіба-ла.
— мені нені ердім-ле —
ерінеі-ле јіхе тўмөртө
даглах-ґуі ердімтеі баінаlбі
емнеі-ло јумеде
аллех-ґуі ердімтеі баінам-да.
уба увеі хең хеш манаі ердім,
уба-л увеі ердімтеі баінамлі! гежі
баіхола болобо.
Онсор Богдо хўбуні ујісоко умдўхо
хубсаһалаң гені
баранда-ло ніке газар хелјўлед,
бараң баіхо тоногтојо огторго урў
алта мўңгўң дуғуі уру булдажі,
тебхеі ўндўр хада дере
баіна гехў јўме-да.
тере баіхо хубсаһаң дере,
тере баіхо тонег дере
Онсор Богдо хўбўң гешi
онолоно болеі-ло.
онохожі абоба, — таілажі абад-ло
далаң буғаің ароһāр заіжі зўіжі ојоһоң
біјең хара шаравары
ала дунда угулаба.
заһоһані ароһар заіжі зўіжі ојоһоң
заңаң хара сабаҳіјі
ўһөгуі-ло еіхелбе.
метер гесең біјере:
мунохі-ле хўбўң-ґуаі
лаіні газар умдўхо
дардам торғоң декеле
емхең гунда уналаба,
далаң ғулі тобшіјін
ерехеіје һаіђāри
еміреті тобшолбо,
доlōборō һаіђāран
дарохажі тобшолжі
аболсана болеі-ле.
бўтў мўңгўң беһеіјін
белхеңсегте дўңгўбе.
хелтеңеі херер хемнебе
булаі мўңгўң һадаjі
баруң таша баілаба-л.
јірең табаң һомоіjі
јірехоісен ахоба-л,
далаң табаң һомоіjі
дарохаісаң ахоба.
убўlі јіхе хўітўндо
ўбўре-ханаі болхоро
ахана болеі-л-да,
нажіра јіхе халунда
һудер болхор ахоба.
нарің голор хемнебе
нарі мўңгўң хоромғуі
зухең таша баілаба.
далаң табаң тебхете
дақјал шара номоіjі
хоромғоідо хударба.
аро біјејең хујајі,
булад тўмөр хујајі,
нуғурһанда шірēбе-л.
ебер бејін хујајі,
саҳўр тўмөр хујајі,
сежіле шірēбе.
туні газа біјере
дунда мўңгўн хујаҕар
хујагалаң абоба.
нараң-ханаі алаlі
јалараса хујагалба,

haроја барогтаі
саҳаласа хујагалба,
hагаҕа бараггаі
јаларaса хујаҕалжі
аба гехен јўме-ле.
бухаі шінең баратаі.
бугаің шінең залатаі
булаҕаң хидхўр малаҕаіјі
орої дере табіба.
hухаі онгої ташурі
баруң гарта баріжі.
Хуілең Хўхо моріің дере
алабхілаң гарашi
уналсана белеі-л-да.
уналсажі баіхода —
оне хадаің доро
албато зоңхоң хојорі ўзе-хані-ханаіб!
тужі
менең хўре хелебе-л-да.
мўңхўјо хара уhаң дере
јірелдене белеі-ле.
јірең табаң сухўтојор
јіхе тўмор бошхіјі
хелдежі абоба.
мўңхўің хара уhаіјі
мўңгўң haіхаң хоболор
урудхажі урҕлажі абоба.
Тере хада урҕҕа мухарҕлажі орхобо.
тере јіхе хада уруҕ мухаріжі унахадә
делбе hамна мухаріна белеі-л-да.
тере баіхо адеhаң apaго оҕўр-да
сеeрежі унаба.
hўдо ўреі јўмен-да
hўдолжі аріласа,
гархоң ўреі јўмеін-ле
гарлажі аріілоба-л,
хулхоң ўреі јўмен-да
хўлўлең аріілоба,
ўсеіреhең јўмен-да
бајажілаң аріілба . . .
ўбўдог дере унаhаң hахолтаілоң ўбў-
кўң,
урўлең дере унаhаң hојорhотої ўбў-
рўн.
баруң сеге hўдўнее
барбаҕаің шінең наҕуhаі
бархаісараң ахоба,
зўң сеге нудўнее
зугеің шінең наҕуhаі
бархаісаран ахені
баіхода-до болобо:
— оне ўгўң баіhаң бурха-л-да
хеле мўңхў угўіше!
харажи баіhаң бурха-л-да
хеле мўңхў хареіш-да! [хараіш-да]
оне хада дере гаҕеhаң хўбўң
морої шінең шолуні
мухаріжі унеҕра
ўҕјі бехең ўзеіше!
ўхереі шінең шолуні
ўрежі ҕуhаса
ўхеh бехең ўзеіше!
зоріholоң газарта
золгоі зајатаі јіреіше!
золхоң зајаң хојоро
ўтўт дере асареіше!
јабаhалаң газарта
јаргалтаі зајатаі јабеіш-де!
јаргал зајаң хојорі
ўтор дере техерул-да! гежі
менең хўре хележі хаҳаратаі табіжі
баіна гехў јўме-л-да.

метер гесең біјере:
Ошор Богдо хўбўң гēші
моріҥ саіхаҥ хўлўво упалдапо белеі-лȯ.
аі гехў белеі
гэрехең теше гешхўлбе,
газар теше галајўлба-л.
ајаҥ-шаја алдабо —
гебехеі ўндўр хадаһа
одоҥ-хані барагтаі
зуралзулаҥ бўба-ла,
ошоҥ-ханаі барагтаі
һўрулежі бу-ба-л-да.
ўдȯрпиҥ холо газарта
дебхерулең бужі-ла
гўрехең тешē гешхўлбе,
газар теше галјулба.
огторгоің һемежі ерēҥ улеіјі
малаваја залавар хаха сохоҥ
хараілважі ороходо.
бабаја белір мўңгўҥ серевеі-лȯ ўзўрте
зогособо баіба-л-да.
дебхережі бужі-ла
ута мўңгўҥ јолојо
сеңг деңг тўдўгеһең
ујаҥ татаҥ ороходо.
алта мўңгўҥ баісаңдо
гўребележе гешхележі
оролдоно белеі-л-да.
ајаҥ-шаја алдабо —
морондо-ло ошоһоҥ хўхең
јўһеҥ сеңең судхеде
хано хебтхе јўме? гежі,
Абаі Гесер хубўң
менең хўре хелене белеі-ле.
— гурабаҥ севең судхеде јада гежі
гебехеің ўндўр хададо гара-ло белеіібі.

тере хада дēре гарошı
гурабаҥ севēҥ сўдхеде
хараҥхолаҥ хебтēлбі.
јадā гежі бодожі
мўңхўіҥ хара уһанһā
ундалажі абāд-ло баіхадо болобо.
ўдер теҥхең барагто
Хўілең Хўхў морінд*ō*
шіхеңдені аһажі
гурбаҥ сўдхе тенде
һежірелдежі баіналбі.
тепе јадā гежі зогсожі
уналса-ло баіналбі.
гурбаҥ севēҥ сўдхеде
булјўлā-ло баіналбі.
јадā гежі зовосожі абāлбі.
гіжі-ле баіхадо —
баріхо јіхе тоногні,
ўмдўхȯ јіхе хубсаһам
бараҥ ніве хеіјўлжі
алта мўңгўҥ дувуі урў бўлдажі јірē-ле.
тере баіхо хубсаһа
хубсалажі абāлбі.
тере хубсаһаі хубсалāд
морō унāд јабохајā баіхода
тере хадаің доро-ло адоһаҥ арāто хојорі
јаһаҥ уһаҥ хојорі сомогоі-ло хебтхелў
хаіралажі абохада
тўмȯр хара бошхіјі
јіреҥ табаҥ сўхўтȯјȯр
хелдежі мухарўлāлбі.
мухарўлажі орхходом
гурба міңгаҥ јороҥ долоҥ дўші болож і
таражі аріла-ла.
тарохажі аріло хада —

ўбўдўг дēрē унаһаң
һахолтаі-ло ўбўҕўң.
ўрўҕўң дēрē унаһаң
һоԁомһотоі ўбўҕўң
ўрор намда хеле-ле.
терēні шаңнаң баіҕālбі.
   метер гесең біјере:
газар даідо хојорто
гіме харані ўвеі ўбўкўіјі
харажі ўзе ўвеі-адар — [ада-л]
терені харажі ўдер халтаҕаі баіҕаlбі.
— тере јіхе ўбўҕўндо ніге хобіно
уһаіјі
хајажі ўхўјо јаҕабші? гежі
менең хўрē хелебе-ле.
— теренде-ле хајахаја һана ўвеі баі-
наб! гежі
хелең хўнең баіба-л-да.
   метер гесең біјере:
ереҥ мўңгўң остолдо
ідең саіја табулжі,
ула мўңгўң остолдо
ундаң саіја табулжі,
далаң золўң ідені
дабхор золўін табіба,
јірең золўң ідені
јіхе золўін табулжі
ебел зебел іделбе,
ехір хехір зуҕалба.
хара јіхе уһаң дере
урмо баілһаң зуҕалба.
хабтаҕаі јіхе шолўң дēре
ноҕо урҕулаң зуҕалба-л.
   метер гесең біјере:
бараң баіхо хубсаһа
хубсалана белеі-л-да.
хубсалаһаң біјере —
улені шінең тереле
ўзең баіжі хубсалба.
гохомō шінең тереле
гоіроң баіжі хубсалана белеі.
араі зохол хубсаһаң
баіҕа гехўн јўме-ле.
арабаң јілле ўллех-кўі
агаланаіңь тоһоіјі
амаң дереҥ шінгебе,
хорің јілде ўллех-кўі
хорохојō тоһоіјі
хоңдің дерē шіңгēне белеі-л-да.
   метер гесең біјере:
газа-хані тепе гурбелзеге гешхелене
белеі-ле.
бабаја опожі
барің гарің баріжі
амаін ніге базбо.
— зоріһолоң газарта
золотоі зајатаі јабеіш-да.
золхоң зајаң хојоро
ўгўі дере асареіш-да! — гежі
менең хўре хележі
ўроо табің һуба-л-да.
— іба менлу! — гежі
барің гарің баріжі
баіҕа гехен јўме-ле.
іба-хада хелебе-л-да —
одоноі-ло белеі —
— ўндўр хада баіха-ло
намтарін хараң хатарараін!
ўргөң далаі баіха-ло
нарін хараң хатарараі!
јабһалаң газарта
јарҕалтаі зајатаі јабеіш-да,

jаргал заjал хоjорō
утур дере техеруд-да! гежі
менең хуре хележі орох̌оно белсі-ле.
аі геху белеі — газāшā-ло —
Ошор Богдо х̇ӯбӯң-ле
газа теше гешхелене белеі.
белір мӯңгӯң серевеjе узурто
хурулдӯне белеі.
хурелесhең біjēрē
ута мӯңгӯң jолоjі
хӯбе татаң абашi,
Хӯілең Хӯхӯ морiндō
алабхiжi аhаба.
Хӯрiң Алтаi хӯбӯнiн
ахаiң морiдхуi харахом гежi
ошолдожi баiба-л-дā
— Алтаi, Алтаi генелбi,
шi мені jiрhең хоiно
hамаң бiдерхӯ баiнаш.
мені-ле jiрhее
тере jiхеi hаḣi,
генең зақта зақна! гежi
менең хуре хелебе-л-дā.
дала хурhөң бабаiда наiдхамiну? гежi
менең хуре хелене белсi-ло.
наjа-ханаi хурhең схеде наiдхамену?
гежi.

шамаā наiдхам гежi хележi
Ошор Богдо х̇ӯбӯң
морiң дēрē алабх̌ажi
аhана белсi-ле.
сoi мӯңгӯң дӯрöjiн
хаңхаң гехӯiн дӯлажi,
сохом улāң шараiң
зураbад гехӯiн харажi
баiвā гехӯн jӯме.

hухаi ештеi ташӯраiн
шабхаң гехӯiн дӯлаба,
белiр мӯңгӯң серевеiнi узӯрта
атхо болхо шороiн-дā
бурт гехӯi хараба-л-дā.
терӯнеhең сāша-ло
jухең балаi харана белеi.
jабӯлана белеi —
хуhаң гехӯ модоноi
ороi дēвӯр хiдхелбе,
хуратаi гехӯ теңгерhē
багтаi дōвӯр хiдхебе,
огторвоiң hемежi ерēң ӯлеiji
малаваjа залавар
хаха сох̌оң х̌iдхебе.
хi бетӯ хiдхежi
херемең бетӯ дӯiӯлжi
jабӯлана белсi-л-дā! —

* * *

öрöiң ӯнер даiлуiң
ӯнсӯг дерен гареба.
хунеi хӯiтӯң даiлуiң
хӯбнi дерен буба-л-да.
хунеi-ле hута-гӯi
хӯлер мӯңгӯң добуң дере
булдана белеi-ле.
садха мӯңгӯң дāhандā
х̌армаi улаң тамах̌iji
харiң шiнēң дāhāрā,
хансуiң шiнēң хӯдӯhӯнhöң
багса улāң тамах̌iji утхажi абоба.
зурӯр мӯнгӯң хетерс
зураң сах̌iң баiба-л-да.
дēде jӯhöң гӯрӯм теңгерi
ошōр hабаң сах̌iба,
додо долоң ӯнсӯг даiдӯiji

дўлōр һабаң сахіба.
аһāлдано белеі-л-дā.
метер гесең біјēрē:
дēші дōшін барікі
таталдано белеі-лō.
зајāлдаһаң зајāні
зајāң савāң теңгерім
Єсве Малāң бāбаі-мні,
Єхе Јўрең ібі-мні!
Хўхўлōі Мерген бāбаі-мні,
Хўлтōі Хатаң ібі-мні!
огторгоім міңгаң савāң бурахаң
ороі дēрем харагтуі! гежі
мепең хўрē хележі,
шўјасара һоролбо,
бāјасара ўlēлдене белеі-ле.
терēпеһē сāша-ло —
хāнā хаңха харвуіјāр
хаңхалзаса дугшулба.
теунеі ніве ајаңдо јуңдулежі јабахота
наріің мовоі багтах-вўі
наілзўр хара шібер-ле
баіва гехў јўме-ле.
теунеі ніве ајаңдо
Ошор Богдо хўбуң
гере јіхе шібертў
тулалдана белеі-л-да.
нарі мовоің багтах-вўі
наілзўр хара шібертў
тулалдаһаң біјēрē
орохо јолоін јадалдаба-л.
ōдōп-шеjі заіба-л-дā —
гарахо јолоін јадажі
баівā гехў јўме-ле.
урўн-шеjі заіба-л-дā —
орохо јолоін јадā-ло.

најаң алда ерітејēр
тарбаваі саваң һўхеіјі
хелдежі абāд-ла
отолоно белеі-л-дā.
гурбаң севең сўдхеде отолоно белеі-лō.
ўдōртō отолһоң газартан һўңе-ле —
хеме хўсее модоң урвалжі баіба-ла.
ујаңгаіјна јадаба.
шотхорін абба-ла [ўнделеріп?]
гурбаң севең сўдхеде
сабашана белеі-л-да.
мең хеме урважі-ла баілаі-л-да.
һорōгшо техеріне белеі-л-да.
арбаң харандо техерікі,
хаңгаің хара һомоін-да
опон дерен унщаба-л —
улāң дўлўі гарваба,
хўбші дерен хсошебе —
хўхō дўлўі гарвана белеі-л-да.
ўхохў-лō зајатаі-хада-мні
єпе заңгāрā хебтēреіш!
ахоң јабахо зајатаі-хада-мні,
єне-хані шібері
алаг-хані ўхері
шаравагаја багтахо
хāнаі хаңха болвōроі!
ўхўхō-лō зајатаі-хадам.
єне-ханаі заңгара
ніве модоңдо ошжі хадажі баіваpaін! —
бухў дерен унасан
булхаісара татаба,
зеңхең дере унасан
зелхеісерен татаба-л.
метер гесең біјере:
харабожі-л орхобо.
одоноі-лō белеі

ханпадаiң зебе
харајажi арiлба,
буҕаiнi зебе
бурајажi ошобо.
одоноi-ло белеi
алаг-ханi ўхерei
шараҕатајā багтахо
ханi ханхи харҕуi болбо-л,
зоноi зудаң хараҕуi болбо!..
алаг-ханIн ўхерei
шараҕатајā багтахо
алаң-ханi темēнi
анатаја багтахо,
ханаi бўдўң харҕуi-ханаi болжi
хаңхаiражi баihанIн тере ҕелеi.
хофоң дерē јiрежi
хоңхоножi оробо,
hāдагтā јiрежi
hабiнажi оробо.
тўнеhең сапа-ло
хана бўдўң хаңхāрā
хаңхалзўлаң јабўлба,
зонō бўдўң зударан
зуралзулаң јабўлана белеi-ло.
терўнеhең сапа јўрiўлежi јабахода
нiҕе голдо оробо-л-дā.
нiҕе голōр ўрең
бахад-ханi балсаралдаң баiба-ло.
ајаңгаiјiн јадаба —
— деҕурē беді
добўлех-вўi баiнамдi,
дōвўрā беді
шорвўлагшi-л ўкеi јўме баiнамдi! гежi
менең хуре хелсежi
балсаралдаң баiба-ло.
метер гесең бiјере:

Ошор Богдо хўбўң гēшi
ујаңгаiјIн јадаба:
урўн-шеjі заiжi-ла
орохо јолоiн јадаба,
ōдон-шеjі заiжi-ла
гарахо јолоiн јадаба.
гунаң ўхерei шiнēң
гунаң хара баха болжi
бiјеjēнi хубiлана белеi-л-дā.
морō нiҕеi хубiлҕā —
маңгад сахўр болҕожi
халāhандā хежi-ле
аболсана белеi-ле.
метер гесең бiјēрē:
ене нiҕе захоhан орожi
нўҕō захадан гароса
балсаралдаң јабоба.
тере јiхе јалҕаiн
гурба дўхiң узурган ородоно белеi.
гураба дўхiң тере јiхе јалгаiң толо-
ҕоiдо
гаралдано белсi-л-дā.
гаролсажi баiхода —
одоноi-ле белеi
са-ханаi бiјелен
сара-л ўкеi гарашi арiлба.
гаролсажi меңхең бiје бiјелжi.
мехерēң толҕоi
толҕоiлоно белеi-л-дā —
— шi јў харабо,
бi јў харабо?
ене хўнi зўң бiједў баiхадо! гежi,
гарвах-ўеi гежi хелсē-ханаiбдi!
шi гароҕā,
бi гароҕā! гелдежi.
бiје бiје даролдажi

баiһанїн тере ҕелеі. . .
даролсажі унажі баіхадо болобо —
мец біjē біjелжі,
мехерēң шараі шараілжі,
терēнеһēң сāша
jурўjўлене белеі-л-да.
jабахода болобо —
ніҕе голдо оробо.
хорхоі моҕоі хоjорін
бісалажі баіба-ло.
тере-ханi гоlі-ло
урун-шеjі заіжі-л-да
орохо jолоін jадаба,
одон-шеjі заіба-л-да
гарахо jолоін jадаба.
jадалсажі баіходан
аjанҕаjа jадаба.
мор̊о ніҕеі хубілҕана белеі-л-да —
маңгад сахур болҕобо.
біjеjе ніҕеі хубілана белеі-лȯ —
абарҕа шара моҕоі болоно белеі-лȯ,
абарҕа шара моҕоі геші бололожі
оробо.

тере jіхе моҕоілōр
урун-шеjі шоминоролоң —
сне jіхе хӯjі гарҕах-ҕӯі! гежі хелеебе.
деҕӯре беді
дебӯлех-ҕӯі баінабді,
доҕура беді
шорҕулахо ӯреі баінабді! гежі
шоминоролоң баіба-ло.
гурба-ханаі дӯхің
тере jіхе гоlі-ло толоҕоідон гароба.
гурба дӯхің узӯрагыноролсонобелеі-лȯ.
дӯрбӯбодхіjо болобо —
толоҕоідон гарходо.

са-ханаі біjеден
сарā ӯҕеі гароба-л баіба-л-да.
гаролсаһаң біjере —
менхең біjе біjелене белеі,
мехерең шараі шараілана белеі.
мор̊о-ханi менхең гӯлбн урулана белеі.
мор̊о-ханаі унажі баіхадо хемебе-л:
— деҕӯре jумеі
дебӯлех-ҕӯі jӯме-хенеіді,
доруҕара jумеіjі
шоруҕулах-ҕӯі jӯме хенеіді!
ші jӯхең харалаі,
бі jӯхең харалаі! гежі
біjе біjеjе тере jіхе моҕоі хатхолдажі
баіба-ло.

метер гесең біjере:
терēнеһең сāша-ло
jурўjўлежі аріаба.
Уһаң Бӯрӯң далаі
Хороң Бӯрӯң далаі хоjор
урадажі баіба-ло.
хорендура болобо —
аршім-хан талтаjар
урулана белеі-л-да.
сне jіхе уһаіjі
хаiнің гежі гаталхо-белеі?
хаiнің гежі гарахо белеі? гежі.
һорҕоншо ӯлершің газар тохоjожі
jіребе.

тохоjожі jірежі,
Хӯілең Хухо морінi
бӯтӯ мӯнгӯң буҕӯлдӯрҕӯі
шаңгалхажі татаба-л.
шаңгалхажі татад-ло —
оҕоноі-ло белеі
хараілдана белеі-ле.

Улаң Бўрўң лалаі.
Хорең Бўрўң далаі хојері
хөлө-ханаі харaiлдаба баіба-л-да.
еһ-ханаі бiједу
сара ўвеі бухааі
ғоіто хојор хўһ-не
түрүнаі-ло ўзўре түрўжі гарөба.
түрүнаілаң ўзўрер дўрүһөлўң газарар
таһа һўрўң унаба-л.
нөмөолзоғші һулеі-ле ўзўрер
дўрүжа буба-л-да.
деремере — дўрүһөң һаіһаң газарара
таһа һуржі унаба-л.
едеі хөбтаі баіжі
нөмөі јахуі аiлөба баінаш!
менең хўре хөлөне бөлеі-л-да.
баруң аміін угзарба-л,
ороң хасар чураба-л-да:
баруң гарөр сохобо,
мөжаң өгө тулеба.
ўнөхі-ле морің саіхаң хўлўг гешi
менең хўре хөлөбе-л-да:
еңиң абаі хўіхөр гешi.
хүүлеүрө һана орхојб болоһо јўмеш.
бусалсаја бөлөбө —
шулу гархаја бөлош-да!
ерөноі-лө бөлеі
уһаң-ханi баіхшан
улама ухў јоһотоілді.
саһаң-ханаі баіхсан
сараја ўхў јоһотоілді!
аліраң јўме бенi
аміде јўме баіна-ханаі јўме!
ерөноі-лө бөлеі
саһаншан-ло сараја ўхў јоһотоі-ло баі-
набді.
манаһā-ло болохо
аiбаң јўме гарохалā
уһа хўдөлөөжі гархо јўме-л.
уһанда улама ўђө ўвеі јўме јўң-шеjі
ўвеі-л!
менең хўре хелехеле
морің саіхаң хўлўђө
зўбхең ніђе хўрін
зўб дерен тохобо-л-дā.
зўрђе-ханаі баіхула
харавуі дēре тохожі
баіна гехў јўме-да.
теренекең сāша-лā
мең хеме јўрўјўлене бөлеі-л-дā.
јўрјўлежі јабахола —
наріхаң зерде морітоі.
јірең алда біјетеі
јірбе зерде морітоі хўбуң
золођоно белеі-л-да.
хурзің шінең шўдўтеі.
хўрің улаң шараітаі;
моріі шінең һеіхетеі.
мўхўре улаң шараітаі:
сараін-делі шўдўтеі.
саба улаң шараітаі;
буха јіхе хузутеі.
будаі мўңгүң һадаргаі-л!
хубуң бенi хўдерi.
ере бенi ерлеңі-л!
шурагтаі мўңгүң хазартаі.
шутхамаа мўңгүң өмелтеі,
хубуң бенi хўдерi.
ере бенi ердені —
золђолдоно бөлеі-л-дā.
соі мўңгүң дуреде
сура балара харђуілаалдā.

сохоб улāң шараіші [сохом]
хаңјі хегзе харҕуілалдаш гароба-л-да.
hӧрӧгшӧ техерҗі —
мендеје haiҕар-ла
мендешілең золҕобо.
доробоі-ло haiҕара
доробшілаң бai-ба-л-дā.
метер гесең біјеро:
— ali roli хӱбӱмші?
ali омоjі хӱбумші? гежі
hурaң сурaң баіба-ло.
— зуңеі-ло зӱгтӱ
зӱгеі холо лаiдало
гароhaн тӱрӱhӧң бaшаlбі.
Абаі Гесер хӱбунеі
Ошор Богдо хӱбӱң гешіб! гежі
менең хӱре хелебе-л-да.
— тā ali голоі хӱбӱң белеiт?
ali омогоі хӱбӱң белеiт? гежі.
— аро-герең барӱң-урта тулгаі ежілежі турlбі,
Мөlең Бухӱ хӱбӱң гешіб! гежі
менең хӱре хелебе-л-да.
олоң-шеjі бешіб-ло
оноң ганса хӱiхӧр гешi баiha јумеб гежі
менең хӱре хелебе-л-да.
— јӱ-ханаі roli
јулежі jaбāбта?
хӱ-ханаі голоб
хулежі jaбāбта?
— зуң-хоіто гулаҕдо
Газар Бајаң хаңхаі біхең.
Газар Бајаң хāнаі-ло
Налхаң Тажі басаҕанло
хӱрележі jaбāб! гежі
менең хӱре хелебе-л-дā.
— тā хā roli хāлажі jaбāбта?
jу roli јулежі jaбā баінат? гежі
hурaң сурaң баіна-л-дā.
— Доңжің Долоң дароханi-л
Доhоң Гохоң басаҕанда
хӱріҕележі jaбā бi! —
арбаң сеңең јiлде
анда болхо,
табаң сеңең јiлде [jiлдо]
ганiл болхо! гежі
менең хӱре хелсене белеi-л-да.
аiнаң еншнең газарта
біје біјеје дурдалажі jaбахо! гежі.
Ошор Богдо хӱбӱң! гежі
менең хӱре хелебе-л-да.
Ошор Богдо хӱбӱшi менең хӱре хелебе-л-да.
јалалдаhaң газарта —
Мөlең Бухӱ хӱбӱң! гежі
дуралахо баінат-да гежі
менең хӱре хелебе-л-да.
біје біјеје ерҕолдох-ӧi гежі
барӱң-хонаі гара бараллано белеi-л-да.
бето haiхаң хӱре хелсене белеi.
метер гесең біјере:
хојор теше haлалажі
јӱрӱјулежі jaбаhaши терehең гелеi.

* * *

ундhaң, ундhaң haiхаң галдаң гешi
ӱеаjа зӱрер дугшалдаhai!
улаhaң haiхаң біје гешiн
hанаа дӱрер дугшулаhai!
аі-дун-зеі!

* * *

мерер гехең біјēрē:
аро-ђерēң барўлжі
хāпā хапха харђуіјāр
хаңхалзаса дугшўлба-л,
зоно бўгўң зудāран
зуралзаса дугшўлапа белсі.
алаг-хаш сазакаің дўјі
ўбол гежі јўрјўлбе-л,
алтахаң јірјēхеің дўјі-л-дā
нажір гежі јўрјўлбе-л.
теунеі ніве ајаңдо
саід гehең јўмеіјі
ўбол гежі дугшўлба.
салхал гehең јўмеіјі
нажір гежі дугшўлба.
терўнеhең саша јўрјўлежі ошобо.
ніве голдо оробо-л
моþні бāhаң бāhанīң газарто хўрē-л-ђўі
хуха хўрўнō хўітўң даідо
баіђа гехен јўме-ле.
тере хўітўң даідадо ороходо болобо
— атхорhаң шутхарhаң даідуі шені халўң! гежі
хележі јўрјўлене белсі-л-дā.
бухаlі шінēң барāтаі,
бутаің шінēң залāто
булађаң хідхўр малађаіјā
гўдўређең унађāжі
хатарана белсі-ле.
заха јіхе тобшојō таілажі хатарба-л.
сāдо бієден гарходā
мене беіlі-л ўкхўје урда ўдōр гарба-л-дā. [бетжі-л]
терўнеhē сāша-ло јўрјулене белсі-лō.
ніве голдо оробо —
морђої бāhаң баhанi газарто хўро-л-ђўі
хўраілама халўң даідо
баіђā гехен јўме-ле.
тере халўң даідадо ороходō болобо
ајаң-шаја алдабо.
бухаlі шінēң барāтаі
булђаң хідхўр малађаіјā
багсалаң татаба.
атхорhаң шутхараhаң даідуін шені хўітўң!
гежі хелебе-л-дā.
захо јіхе тобшојō
шаңгадхажі тобшолжі
јўрјўлене белсі-ле.
сāдо біједен гарходā
мене хўлдōжі ўкхўјō
урда ўдōрїн гараба-л-дā.
терўнеhēң сāша-ло јўрјўлежі јабўлба.

* * *

ўнеђені хурдаін-дā
ўлле. ўлде хўсхе јўмалам,
ўіђереі утаін-да
хелē, хелē захадхо јāлаі!
аі-дуң-зеі!

* * *

Ошор Богдо хўбўң
терўнеhēң сāша-ло
јўрјўлене белсі-л-дā.
хўнеі ніве hўђа-ђўі
еіђең хара булаг дēре
бўлдана белсі-л-дā.
салхаң мўнгўн даhанда,
харің шінең даhанда
хансуің шінēң хўдўhōнhōң
багса улаң тамхіјі
багсāран утхажі
деші дошін бāріжі татхо гежі.

зӯхең улаң һуҕада
хабшӯлажі орх̄обо.
зурур мӯңгӯң хетере
зураң сах̄ің һӯба-л-дā.
деде јӯһӯң гӯрӯм теңгерī
ошōрō һабаң сах̄ілаі-л,
додо долоң ӯнсӯг даідуіјі
дӯлōрō һабаң сах̄іжі
аһалдано белеі-л-да.
зені доңін баріжі
һарабаіжі татаба.
одоноі-лō белеі
— хеһең саҕāң хелҕе-мні
хелеің саҕаң номо! гежі
дурадажі татаба-л.
зајāлдаһаң зајāшім
зајаң саҕāң теңгерім!
море мені зајаһаң
Хуа Солбоң хӯбу шені.
біјі мені зајаһаң Хотоҕар Маілка іbі-мні!
Сеҕе Малаң бабаі-мні,
Схе Јӯрең іbі-мні!
Хӯх̄ӯдōі Мерҕең бāбаі-мні.
Хӯлтōі Хатаң ібі-мні!
өгторкоім міңгаң саҕаң бурахаң,
орох̄ō н-ӯҕеі хараіт-дā! гежі
мепең хӯре хележі,
шӯјагара һоробо,
бāјасара ӯлēбе.
метер гееің біјēрē:
татаһаң біјēрē
морің еліхаң хӯлӯјі уналдано белеі-лō:
уналсаһаң біјēрē
аро-ҕерēң барӯлжі јӯрјӯлепе белеі-лō.
хаңа хаңха хараңуіјаран

хаңхалзаса дугшулаба,
зонō зудаң харҕуіјāр
зуралзаса дугшӯлана белеі-л.
теңгерідē хӯрӯлсеме
тебхеің ӯндӯр хадада
тулалсана белеі-л-да.
тере халаің узӯрта [халеің]
адоһанаі міхаң гені
ніке обо хебтебе-л.
арāтуіні јаһаң гені
ніңе сомо хебтебе-л.
шуһаң јіхе горохуіјі
горохоложі хебтебе,
міхаң јіхе болдојі
болдоколоң хеотебе.
ајаңгајā јадалдаба. . .
хӯнеі можīн аболлаба.
орјо можілор зеркелӯлең ӯзебе-л-да.
бехуілі алхаран теңгеі баіба гехӯ јуке.
моріноі шатаін абаңн
моріно шаталр зеркелӯлең ӯзене белеі-л-да.
шата шілбе хојоророн абхаң адалі баіба-л-да.
— намаіһа-до болохо
буха јіхе хӯзутеҕі
булҕараһаң даіла сиде-л!
будаі мӯңгӯң һалаттаңі
хаңјароһаң даіда сиде-л!
одоноі-лō белеі-л-да.
аі гехӯ белеі! . .
ене јіхе хадыіјі
хаіниң гежі гархо белеі.
јāшін гежі гархо белеіб? гежі
охор һанā һаналдаба.
уітаң сежі сēжілбе-л.

ујаңгаја јалаі-ло
ујарана белеі-л-да.
мохоң мохоң уілаба.
мөлөң далаі урхаба-л.
халхаң халхаң уілалеі-л
хаірхатаі далаі урудхаба-л.
гурбаң сеңң судхеде-л
ујарано белеі,
газар мажжі хебтед. . .
уілаһаң-наjі адалі-ла баіна да,
хулаһаң-наjі адалі-ло баіна! гежі
мөлөң хүрө хелеве.
бодолдоһоң біјерә
шово һата һашлаба.
шолуң сурхеі сурхелеле белеі
метер гесең біјере:
моро ніхеі хубілаат баібу-л-а
маңнаі сакүр болдожі
халаһшіп харабо.
біјеје біңе хубілана белеі-л-да.
хоржі хара хормоң болож,
еме ніхе модондон
еме ніхе һаліба,
тере ніхе модондон
тере ніхе халіламі
эрілано белеі-ло.
терененің сашна-ло
тере jіхе халаіji
гурабалаң болообд-ло шлендеен хараілад
хорің хара һабар-ла мохожі ошобо,
мухархар темүлее. . .
ајаңгаја јалаба. . .
шара һолоңго болож
хараілдано белеі-ло.
еме ніхе шолуні аңуіјар
еме ніхе гуlдаржі
хараілдано бе-леі-л-да.
тере ніхе шолунаі аңуіјар
тере ніхе гуlдаржі
хараілдана бе-леі-л-да.
тере jіхе халаіji гурабалаң болножі [хадсіjі]
хојорголоң хараілад
хорің һаіхаң һабар-ло
мохожі-ло ошобо,
мухархаја темүлбе.
ајаңгаја јалаба —
огторгоің боро-хухо харсала нашің боложі
деберхілне белеі-л-да.
гурабаң сеңң судхеле
деберхілжі гароча белеі.
тере халеің сере гаршні уналдано белеі-л-да.
гурбаң сеңң судхеде харанхалаң хебтебе-л.
болодлоол хархода —
буга һоноң хојор геш
уріддажі јабоба —
ніге һомор унаба-л.
шунһо нарһаң хојерто
шоролежі ордолоно белеі-л-да.
түдегиниң гаlі гулеж-ләд —
хојо-хані мөнхең түдең ордлана белеі-л-да.
еделөлең хулаба —
гохомо едтежі баіба.
гохомо-ло хулаба —
моредо-ло едтебе-л'. .
јала гежі хулалаі
мүңхүін хара уһан тере

абадано белеі-л-да.
ундалулаң баіба-л-да.
біјере ўба-ла...
алта мўнгўн уlаһаң
сака мўнгӧр намалба.
сака мўнгўң намаһан
гаһолхожі ідебе.
метер гесең біјере:
моροң саіханң хўлўјі
ута мўнгўн јолоторо хадужі табіба.
гўдегшиң галхаң дере јірежі
ўлешені боро хонот,
шара набші боложі
унгахо гелі-ле тохомо-до делодбе.
емеле-ле дерлежі
нурғалажі унгаһаң гелеі . . .
метер гесең біјере:
хўблоні ўлеіҥ шарга нарані
ўрөлўје ўдуідө,
урөлўје булгаіжі баіхадо
бодоң хараіҥ баіба-ло.
нурхан гархаң хоіҗо
онолдожі зелемеіні ірбе.
јірелеһең біјере.
буга һоноң хојоро
холо гатаң аболсаба.
залајажі орһоба-л.
јаһа уһаң хојорін
хамар амаң хојорӧ
гурјажі ерхобо.
метер гесең біјере:
Онор Богдо хўбўн гені
Хўілең Хўхо море-ле
хўтолӧжі абарба.
урғіңхіһаң болобо —
уре һаіхаң болобо-л-да.
ергеіңхіһең болобо —
сахе ўлу боложі
баіна техе јунеібо-ла.
метер гесен біјере:
тохомо-до тохобо.
тохоі мўнгўң емеле
тегшеі дере хајаба.
хулуг мўнгўң хударгаар
хударгалан абоба.
хорин хелтеі олонгор
хотоісорон таtаба,
арбаң астаі олоңгор
агуісаран татажі
абалдана белеі-л-да.
біјеһең саіхан тоного
біјо дере ўзоот-ле
хубсалажі аболсоһаң біјере
хоріҥ дере гаролдана белеі-л-да.
моріҥ дере гарані
хара бара хараба:
Доржеј Долоң дархан
һоро һемо харагдана белеі-л-да.
торгоі-ло хўрсо
зэбхор сайн баісан-да
ялаіжі харагдана белеі-ле.
онгорхо гулама
ондѣ сэхэ баісаідін
јалаіжі харагдаба.
ал улаң хојорін
шорої шоролжіҥ-деіі-ле
ділалан харагдаба.
алтато шилоң хојорін
са модоң-деіі-ле
хорбеітхежі харагдаба —
ноіі сооһоң-деіі-ле
хайлажі харагдаба.

метер гегоң бiјере:
— алуhара болобо
бајаң јўме баihа јўму-да? гежi
менең хўре хелебе-л-да.
албатара болобо
ўнер лоңхоң баiha јўме? гежi
менең хўре хелебе-л-да.
мўнохi-ло хўбуң-гўаi
ене хада дорхi
адаhаң арато хојорто
нiге едеi ўхўлö јахо јўме? гежi
менең хўре хелебе-л-да.
јiрең табаң сухўтўјор
јiхе тумöр бошхiјi хелдежi абоба.
мўнгуң hаiхаң хöбшорон утхана
белеi-л-да.
тере јiхе бошхоћо дурелең утхажi
халдажi абад-ла —
тере хада оргда мухарулана белеi-
ле.
мухарулажi орiходо
бута бала мухарба-л.
тере хада лоро баiгаашiда хурадажi
сесержi
хубалдажi оробо-л.
тере хадаiң дорхi
адаhаң зеңхең хојор-леi
болоддожi баiба-ле.
гурба мiңгаң табаң зухаң дунi болжi
адаhаң арато хојорни
задаражi баiба-л-да.
оломоi-ло белеi —
мўнохi-ло хўбу-гўаi
харалдажi баiба-ло.
ўбудуг дере унаса hахол урђаhаң
ўбўгўн,
ўрђöң дēрē унаса hоӆмоhо урђаhаң
ўбўвўн,
баруң сеңең ңўдўнде
бāрбађаiң шiнēн ңāђуhатаi,
зўң севēң ңўдўндē
зўгеiң шiнēң ңāђуhатаi
ўбўгўнiн ўрöл хелең баiба-л-дā:
— еңе хада дере гароhалаң
хўбу-ле.
моӆно шiнең шолунi
мухарiжi унсара
мўјi бехең ўзēрсi! гежi
ўрöлдöжi баi-ба-ло.
ўхереi шiнең шолунi
ўрежi-л унаса
ўкхўi бехең ўзереi! гежi
менең хуре хелне белеi. . .
ўрор табiң баiхадо
нiге хöбшi уhаiјi
утхажi хајана белеi-л-да.
тере јiхе ўбўгўң
гешi залу-хашаi боложi.
— харажi баihаң бурхам
хезе мўңхў харажi баi!
гежi хележi харулана белеi.
терунеhең саша-ло
Олнор Богдо хўбуң гешi
хана хаңха харвујар
хаңхалзаса дугшулба,
зоно бўдўң зудара
зурала̇улаң дугшулба.
дугшулажi јiребе.
хувеi нiге-л hула-нўi
хулер мўңгуң лоцўң лере
булхана белеi-ле.
булеажi абходо

морō нівеі хубілвā,
бохор боро дāвац болоhожі абоба.
біjеjе нівеі хубіла —
ӳбӳдӳг дēрē унсара
haxoli нівеі урвӳлба.
ӳрōба дēре унаса
hоріmhōлоц урвӳлба.
баруун сосоц нӳдунде
барбаваіц шінēц нāвуhаі
бархаісаран ахоба;
зӳӳц сосоц нӳдунде
зулаіц шінец навуhаі
бархаісхана ахоба.
тугал тархаі ӳбӳгӳн болжі
онолдоно белеі.
тунеі ніге аjада
морно урва хӳлi сохоно белеі
жохолжі орхобо.
хеіто хӳлi сохобо
hазержі орхобо.
тугал тархаі ӳбӳгӳн боложі
нура jіхеі будажі
нуhа jіхеі гожулжі
jабуhапи тере белеі.
метер гесец біjерē:
Доржиц Долоц дархацза ороно белеі-ле.
jорвоц hаіха морo-ло —
белір мӳцгӳц сорhоо уjаргаі-ло баіба-ло.
долоhі хӳріцеп болохожі оножі
моріц саіхац хӳлӳгē
уjалхана белеі-л-да.
белір мӳцгӳц сорhоо
моріц саіхац хӳлӳг
уjалжі орхожі
оролсоно белеі-л-да.
ороходо болобо —

jорвōц ерме хӳбӳц hӳлдана белеі
— хадам бāбаі, менду! гежі
оролсоhоц біjере
менец хӳрē хелебе-л-да.
— хамхарhаніm хадамарху!
слерhенім оніpху! . .
еніі газā абані хаjіт! гежі
менец хӳре хелебе-л-да.
мӳнōхі-лō хӳбӳц-гӳаі
— зацім hуржі хаjіто! гежі
менец хӳре хелебе-л-да.
— jамар зацтаі jумебші?
jамар jоhотоі jумебші? гежі
hурац сурац баіба-ло.
— заjаhа-ло заjашаhац
Доhоц Гōхоц духеітеі
хамагалхо jоhотоі белеіlбі.
хелеш садап хеше
хамто заjаhа-ло белеі-л-да.
хелеіц газаш номо
хамто заjаhа-ло белеі-ло!
— ӳнеhӳjе урла удер jабаhаш хуше
барада ӳгші узе ӳцеі баінам! . .
— газар-хада холо-л-да,
ӳhан-хада ута-л-да! . .
геретеhе тархоhо
хоріц табатаі гаралаілбі.
хоріц табац jіл-ле-ле
хеіто ӳjто хуше
jаса гежі jірелбі.
ходам бабаі jаjабіш?!
хабараі хара hаlxіпо
ӳlежожі jабахода
хӳгē амац хоjорhо
тагуhа зуhац тархо jуме.
намараі шара hаlxіпо

худлхо хурухо болходо
баруң-хаш біје
задаралі мухаң болхо јуме.
халам бабаі гелеібі:
долоң-хані басаганда
долоң семегі теберуле ім!
гуртаі нухуро оло гејіш!..
нохоің хара іурте
тере јіхе убуүнио
сама хожі угші баіла гехе јуме-да.
улаң буріат арсујі асаражі үдубе.
ула шахаң болобо-л-да —
урда јіхе ецгер уру атхожі hуба-ла.
ідегш-ле болобо —
сбер гуры урута атхана белеі-л-да.
удешені боро хонег,
шара набші бајба-л-да.
боро хонег шара намші боложі баіхадо
јорһоң залу бләза-ла
tahaлга өбре ороно белеі-л-да.
гуеал тархаі убугуң гешi гала-хаш
нохоің-хані ураxаідо унгахо боло-
бо-л-да.
хонот геһең гаварго манаі
Хоноходо-хані баіна! гежі гараші
халуң-хані хотуі бідержі оролдолі.
[хотон]
тере hаіхаң хотондон
хоноттуіјан барба-л-да.
удула шш бодходо,
бодожі орохоло
аруің барбаң зелдежі
баіда гехен јуме-ле.
албаго зоңхоң хојоро
гуһдхана белеі-л-да.
бошхоро хемнежі
архі гараң зула-дулжі баіба-л-да.
болдоторо хемнебе —
міха гараң зулалулаң баіба-л-да.
долоң-хані басаганда
долоң семеге
тере надіі зоңхоң дере
теберулежі гаржаба.
дуртаі нухуро олоотуі! гежі
гарожана белеі-ле.
метер гесең біјере:
ајан-шаја алдабо
јорһоң-хані басагаң-ло
јорһоң hаіхаң хубуне абалдажі үдубе.
Доһоң Гохоң басагаң гешi
тере јіхе зоңхон дере
гураба дехің ерјіжі бідереве белеі-ле.
бідережі јала-ла —
мунохі-ле туеал тархаі убугуні
өбер дере хајажа-хол
герте гуіжі оробо.
— хаші манаі будуң hanahaң баіhaң
басагаң
јамар харал увел үеі јумеле
абалажі семеге үдубе? гежі
менеқ хуре хелеке белеі-л-да.
јорһоң залу хуреге-ле
јорһоң hаіхаң гаһолгада
урулана белеі-ле.
гуеал тархаі убугуң гешiду
хоіноі-хані хотуіјі
дулалхажі үдуне белеі-л-да.
тере-хаваі едурте зура-хаваі хожі-да
баіда гехү јуме-ле.
маласарі маңдаң шарга наранде:
— јорһоң залу хуріге-мші,
Алтаі јіхе даіда-мші

аңгаі гўрөһўтөі боло,
гароші аңнажі јірөі-те! —
јорњоң залу хўрізең гешi
бобаі хелеһең хоіно гархо! гежі
јорњоң-ханаі моро уналдажі баібӓ-ло.
Дөіноң Гохоң дўхеі гешi
менең хўре хелебе.
— сидхі тўрөт туіхең хојоро
бі гарҕаллахом-гежі
менең хўре хелене-бөлөі.
— іөрө-хані тўрөзе хаңа
туіхең тўредхең болгожі гаралахо
шеөібө.
іөріжі тўсөсўг мўрөўлі
униахо гежі хелегші? гежі
менең хўре хелебе-л-дӓ
— шаҕаһа тлежі төріжі тўрўсўг
мўрөўжі
униаһаі гежі һашалбі! .
менең хўре хелебе-л-дө.
— гаргаһаң-шөјі гарулш-да! гежі
менең хўре хележі табілаі-л-дӓ.
Дөіноң Гохоң дўхеі-ле
мўнөхі-ле ўбўлө тўхөрөжі гаралахо
белеі-л-да.
јорњоң залу балан-да —
ураіңа ніреі урўлжі
һөөөрдўлең налабо.
хоіно ніреі урўлжі
доходложі налас-да
баіра гехең јўме-ле.
— манар јаҕаһаі шаха-бўші! гежі
ўнөхі-ле ўбўрўгі
оің захадо оробиаң біјере
онде гаһі тўлжі баіјаш! гежі
гаһи сахіхажі ўрөа-ло
јабулана белеі-л-да.
Алтаі јіхе зулана
ара ўдөн хатарба.
Хўхөі јіхе лаідујӓ
хубушілежі хатараі.
јорњоң залу баһа
јабулана белеі-л-да.
мўнөхі-ле хубўлгуаі
јабуларсаңа боломо
опиллово белеі-лө.
ніре-хані гўрөһўі харабано белеі-лө.
— іөтөр һаіхаң шиһаши
емеең-зохшың болорої,
турат һаіхаң шиһаші
хөрең-зўрең болоро! гежі
харабажі униаджі ерөбө.
іөтөр гежің біјере:
олоші-ле балгі-ло —
ўдешенши болхоло
тўлөтшің гаһі тулед-ле.
тулаһ торхаі убўнуһа гешi.
баһа тегў јўме-ла.
ўдөшенши болобо —
јорњоң залу баһан-да
хулаганиің хамарһа
шуһа зуһаң ўшіјер
хөрөң хоһоң јірбе-ле.
— јў-шөјі хара ўреі јабба-бөі.
еһе хару лаідо! гежі
менең хўре хелегші
біһе гехен јўме-ле.
сўрілана белеі-лө.
— біхөң енде ніге іһаңнаі
харабнаң баіһаб — гежі
хелең хубаң баіна-ло.
тўші ніре ліаңо

jорҕоң залу база-ло
гүілдожі оноожі,
абаң гежі jіребе.
абалажі jірее-ле —
убнің хулаң абані
баіҕа гехен jүме-ле.
jорҕоң залу базаін-да
хубалажі баіхадан
— намаіе ніжед хурҕар һурі зуһеі асеіто
зо-ханаі уруза! гежі
менең хуре хелебе.
jорҕоң залу база
— ніжед-ханаі хурҕаң һурта
jүң-ханаі баіхан — гежі,
хонзоіноһоң ҕзо-ло
захадаһ-ло тулеа
зуһежі асеттуі! гежі
баіна гехен jүме-ле.
ніжед һурі зуһужі
үзо гехү jүме-да.
jорҕоң-ханаі һура-ла
абаулхожі абані
халаһанда хаjалдано бохоі-л-да.
тугал гархаі үбүгөң гені
jорҕоң һаіхаң jолоjо халаһада хежі.
тере jіхе гүрөһүнө догоры
арпнажі абоба.
догоро-ло арнажі
гүлең-сохоной хежі-ле.
орбхожі абні
хоіноһон jаба гехү jүме-да.
jабахожі jіребе.
jорҕоң залу база-ла
jорҕоң һаіхаң гаһалдала ороно белеі-ле.

мүнөхі-лө тугал гархаі үбүгүң-ле
хоіно дулахаң хотондо оролсобо баіба-да.

jорҕоң залў базач-да
гүрөһүнө міхаіjі
шанаң болҕоң абані үгөбо баіба-лө.
абадажі үдүһөнһөн һүлде үнөхі-ле
гүрөһүнөі міха ітеһенһе хоіно-ло
Доҥжің Долбоң дархаң гені
хөжі-ле баіба-л-да —
гунаң үхереі шінең болеоро хөбо-лө.
Доһоң Гохоң басаҕан гені
үнөхі-ле догор міхаjа херпежі шанажі,
ніге аjлдало хежі-да
онолобо баіба-ло.
— бабаі енені ідіш! гежі
һарабаіна баіба-да.
— тураг jіхе міхаijн ідіһер болобо
таке хөжі онообо!
догор міхаін ідет
шадалан үхот! гежі асара баіпуш?..
забаһ санан! — гебе-л-да.
— ендхі мухаң үхүдүлі олежі асарһанин
ене-ханаі баіһа jүме . . .
унаідаһа менеjе-ле дураіда
ніне-неjі олбжхе амасахан jабаб-да? гежі
нүрүнүнө белеі-л-да.
— тере-ханаі асараһаң урамдаі
ніге лөжхе амсхамнабі!
асараін-да! гежі хелебе.
үһам гөһөң біjере
урала таһа халажі хөбтебе-ле.
метер гесең біjере:

гере ajaҕатаі доторі іḋеhере болобо
едегежі онобо.
боро хоног. шара набші болобо,
унгаҥ гежі біба-ло.
ӱдӱлені ӱдеіҥ шарҕа нарандо:
— jорҕоҥ залу хӱріде-мні ацнажі jірейте!
котор міхаін асараруі гуҥ,
jамар амгатаі jӱмеhем! гежі
менеҥ хӱре хелене-л.
котор міхаін асархаі! гежі
гароҕана беleі-ло.
Лоhоҥ Гохоҥ басаҕаҥ гуіцлежі ороба.
— саіхі тӱіхеҥ гӱреде гарҕалдахаміу? гежі hураба.
— гене хаhа гароҕажі ерееҕежі унаҕахаміу?
саіхі jорҕоҥ хӱріҕеҥдем
заіхаҥ болхо баіну? гежі
менен хӱре хелене-л-да.
шаҕаhа тиже торіжі онолоі гежі hашнаlбі.
торіжі-шеjі гӱгӱсӱг-шеjі мӱрӱӱхудее
мені херег ӱгеі баhа-л-да! —
гароҕажі орхобо-л.
jорҕоҥ залу баhа-да
ураіга ніҕе урҕлба —
доходҕожі надаба.
хоіно ніҕе уруlжі
hезерҕежі надаба.
ураі хоіно урулжі,
шоjі надаі хожі-ле
jаба гехе jӱме-ле
менер гееҥ біjере:
Алтаі-ле даіҕуjа
аро дерен хӱрӱбе.

Хӱхуі jіхе даіҕуjа
хӱбші дерен хӱрӱжі
гӱдебшиҥ гаlі гӱлежі
ӱрӱгаҕоbо белеі-л-да.
ӱбӱгоҥ енке гала гӱлажі баіjіш-да.
jабажі-ломанар jалах-ҕуі-ле баінаlші.
беді-шенi —
Алтаі jіхе даіҕуjа
аро дерен гарахамнаі-л,
Хӱхуі jіхе даіҕуjа
хӱбші дерен гарахамнаі-л! гежі
менеҥ хӱре хелебе-л-да.
менер гееҥ біjере:
ӱбӱгоҥ гала jіхеі гӱлежі
баіҕа гехе jӱме.
jорҕоҥ залу базаn-да
Алтаі jіхе даіҕуjа
абалажі jабулаі,
Хӱхуі jіхе даіҕуjа
хӱбшілежі jабулнаш гере ҕелеі . . .
jорҕоҥ залу базаі-да
хара гала ороходоро
Онгор Богдо хӱбуҥ аланажі онобо.
ніге-хамаі гӱрhӱі харалаhаҥ біjере
харабала унаба.
гӱжеі ніре даҕаdо
менеҥ хӱре хелебе:
котор-ганаі міханін
хараҥ ӱреҥ болорої.
тураг jіхе міханін
енхеҥ даmлоҥ болоіше! гежі
харабажі унаҕана-л.
менер гееn біjре:
гере jорҕоҥ базе-да
хулааніҥ хамарhа, ӱдоші-ле болхоdо,
шуhа дуhа-л уҕеі jірбе-л-да.

— баба, баба, ші ју харабан-да?
аняа хару даіда баіна! гежі
менең хўре хелебе-л.
мўнөхі-ле ўбўгўң —
јухең балаг харабаібі
шіре ішнхаі харба белеіб! гежі
менең хўре хелебе-л-да.
јорвоң залу базан —
гуідежі оношкі асарана белеі-л-да.
ўтнөң хўлаң абаба.
— дотор міхаін мапда ўгуіш! гежі
мўнөхі-ле ўбўгўнөб хелең хўнең бага-ло.
дотор-хаваі міха јўвер-шеі ўх-ўілбі —
јорвоң залу база-шш! —
хелең хўнең баіна-л-да.
пана јуне ухў јўгіг-да, ўгө-халам?
јорвоң залу база — гежі
менең хўре хелебе-л-да.
— ерһеі шені ўхўмнаі-алам! гежі
менең хўре хелебе-л-да.
— барўң гујаје газа-хаші біјер
шаланјабаң бўб-до
ўмдуне хірендэ хўрўсе
ніжед һурі дўһежі асеіто!
— ніжед хурлең һурга
беді-шејі јажі оннохомнаіһам! гежі.
ніжед-хаші хўрлар беjі беjіһең дўһелдежі
јорвоң һурі јўһелдежі ўдўбе-л.
баруң һаіхаң халһанда
нугулажі абаші
хелдежі баіба-л-да.
хелдежі орхожі.
јорвоң залу базан-да
доторө-ло аршажі
абалсабо баіба-да.
јорвоң залу базатја
тураг јіхе міха-ла аналдажі,
гўрөһўнө арһўіјі
гелоітоіјін ганзадалаң
оролсожі јірбе-л-да.
терхең дере јірежі —
ўнөхі-ле тугал тархаі ўбўгўң —
ўнөхі-ле хоніно хотондо
оролдожі ошобо.
јорвоң залу база-ла —
јорвоң һаіхаң таһалвада —
орожі ошобо.
менер гесең біјере:
јорвоң залу база-ло —
мўнөхі-ло гўрөһўні дотор
елі бўре? херпелдежі шаналдана
беле і-л-да.
херепежі шанажі абалдажі ошобо.
јорвоң залу база —
тере гўрөһўнө доторі абалдажі
екі бўре ўгўлдўнө белеі-лө.
ніжед теле утхажі баладаһаң біјере
Довжиң Довең дарохаң гешні
түнүң ухерө шінең боложі
хўбхўіхөжі унаба-л-да.
мўнөхі-лө Доһоң Гōхоң басагаң
гешні
тураг міхаі шанажі
абалдажі ошобо.
тураг міха-ло Доһоң Гōхоң дўхеі-лө
барілажі ошобо.
— дотор міхаін ідел-да
сіже хўбхўіһөң хўнде-ле
јахуі асарһаң баінамші?

— бабаі, убаідаha нікете-ле угзаржі
ӯзхешіаб? гежі
менең хӯрē хелебе.
— асаражі ӯкӯhөң урамдам убаі-
даhа
ӯидежі ӯзхешіі јаҕаб? гежі
менең хӯрē хелебе-л-да.
— енешш іђед теhерхе гежі аса-
рагиі?
абадеіш сашан, Дohoң Гохоң басаҕан!
гежі
менең хурē хелебе.
угзарнам гежі-ле урала таhа халажі
таталдажі hуба-ла.
тере тураг міхаін іђеhер-ле
еҕеђежі ошожі.
хушаң тӯлдо орожі
hуҕа гехеи јӯме-да.
метер гесең біјере:
боро хоног. шара набиі боложі
унгана белеі-лө.
ӯдӯлоні ӯлеің шареа нарандо
бодолсожі баіба-л-да.
— јорҕоң залӯ хӯріве-мні ӯно ӯлдо
гареіно!
гурабалаң јідо-лө алӯң дерхі
ехлур борегиі гухе-мні унагалаhаң
јӯме-ле.
гурбаң јілеін гӯлхоң-да
ӯреі болок баіра-ли.
тере јіхе унагаі жені
hӯлге-ле шелеі іђежі баің-лө?
hӯдергеі хелунаң холужі баің-ла?
хуса hареің терелдо
гере ехлӯр борегиі гӯхем
унагалахо јӯме-ле.

ӯно hӯні унагалха-л.
тере јіхе унагаіјім асаражі алеіто.
јорҕоң залу хӯріве-мні!—
асара-л ӯгеі хаҙа-ло.
хариң хӯбӯс, харіхалта!
метер гесең біјере:
јорҕоң залу хӯрееи
гухереіло белеі-л-да.
Дohoң Гохоң басаҕаг —
ешхі тӯідхең гӯреіхең хејеро
баhа біхең гарҕалахам! гежі
менең хӯре хелебе-ле.
метер гесең біјере:
Доважің Долоң дархаң гені
— хаша терені горжі унахо
теібохоң болхо гежі гаргахо шеніөө?
іхеду болебо —
— шадаhа онжі геде-хаваі болебо
геірӯлажі ухӯг гежі hашаібі!
менең хӯре хелебе-л-да.
гаролсахо боложі ошоно белеі-л-да.
бадор боро унила унажі.
тугал гарал ӯбӯлӯ
hуре ама ерналдажі
јаба гехӯ јӯме-ла.
адуң дере гарала —
ураі хоіно урулжі . . .
ураіда ніге урулжі
hеверулжі надажі.
хоіно ніге урулжі
дохолужі надажі,
јорҕоң залу хӯреең гені
шоголожі јабаба-л-да.
хуса hареің теред hӯн
адун дере хӯрулжі.
адуга-ла ерјіжі

ўзежі балба-л-да.
ўледежі јірежі
туденшің гаі тулебе-л-да.
одо бітең таhаі ерјіжі јірхем-да, [ерјежі]
хўбўд ende унтагтуі-да! гежі
унтулажі орхот-ло
гурал тарxаі ўбўлўң гені
алў ерјіхе јабулана белеі-ле.
онотдожі, алунат аро бједо гарашi
гетелдежі хебтебе.
hуні тархең барагта —
гурабаң алхаң толоdоітоі.
гуніің hурдаг еберееі
маңгад хўгшөң ахаі-ло
ама јіхеі ангаіжі.
холе јіхеі доңсhор —
јірелене белеі-ло.
јірехеде болобо —
мўнөхі-ло болобо
гурал тархаі ўбўлўң гені
мене бархуің гере херенлў
ехлўр боретні гўні-ле унаталаң баі-хадо
хаңгаің хара hомоін-да
онон церен унаба —
улаң дўлўі гарлаба.
хўбні церен хебшебе —
хухо-л дўлўі гаргаба.
буху церен унаса
бухаісара таталдано белеі-ло.
зарxең церен унаса
залхаісере таталсано белеі-л-да.
маңгад хўгшөң ахаіјі
амор јіхе гоlін-да
хаха бала туда! гежі
харабана белеі-л-дā.
атхāл себ̄ең семеб̄сін
хуха бала тудāраі! гежі
харабано белеі-лō.
ўхўхе-ле зајатаі-хадам
јўхең-шејі даіра-б̄ўі
ўіхең таhа оншōроіш!
ахоң јабахо зајāтаі-хадам
амор јіхе гоlін-дā
хаха бала тула-дā!
атхāл јіхе семеб̄сін-дā
хуха бала тудāраі-л!
урда јіхе ў̄лаіјін
сіхелў̄лең унаб̄āјіш!
хоіто јіхе ў̄лаін-дā
дерелў̄лең унаб̄āјіш! — гежі
менең хў̄рі хележі
харабожі орх̄обо.
хаңдаб̄аің збе-ле
харајажі оншобо,
буһаіні збе-ле
бураjажі оншобо.
амор јіхе гоlін-дā
хаха бала тудалдаба,
атхāл себ̄ең семеб̄сін-дā
хуха бала тудалсано белеі.
урда јіхе ў̄лаіјі сіхелў̄лең унаб̄āба,
хоіто јіхе ў̄лаіјі дерелў̄лең унаб̄āба-л.
— дарошi ўб̄еі јў̄мејі
hајі мўнō даробаб-дā!
гежі баів̄ā гехен јў̄ме-ле.
маңгад хўгшөң ахаі
менең хў̄рē хележі унапа белеі-л-дā:
— арбаң гурбаң хāнін-дā
аблташі тўрб̄едбе,
далаң гурбаң хеlіні

ўзўрдēшін тўрҕедē!
намада-ло болобо
эне даідо дēре-ле
халдахо-л jўме-ле ўҕсі-ханаі белсі-лò.
зўнсі-лò зўгтò.
зўһсі холо даідадо
Ошор Богдо хўбўні гарā гехўі дӯлхадā
боро jіхе зўрхе-мні
булjада-ло белсі-лò,
боҕоні jіхе хабаһа-мні
маталзā-ло белсі-лò.
терēнсhē ерсе-ле [òрсе-ле]
намда халдахо jўме
ўҕсі-хані белсі! гежі
аморажі ошобо,
алдалажі хебетебе гелсі. . .
метер гесең біjēрē:
хўраі jіхе тўlеші
хухара татан гуlдхаба,
ноітаң jіхе тўlеші
нуҕара татаң гуlдхаба.
метер гесең біjере:
тере jіхе маңгадхаіjі
галдажі орхобо.
jаһаң уһаң хоjорiн
jірең долōң менēгту
менēвелең абоба.
halxiң тереме хебе-л-да
тēрмелең абоба;
улāһаң хўрзсі сабшаба
хлдхежі ерхобо.
Хара Бўрўң далаідо
ерхсі зузāң ўрмōң болохожі баіба-л-дā!. .
— дарні ўҕсі jўмеjе
haji мўнō дарāбі.

даілаші ўҕсі jӯмеjе
haji мўнō даілабаб-дā!
одоноі-лò белсі
метер гесең біjēре:
jорҕōң залў база дере
jірелсене белсі-л-да.
jорҕōң залў база-ло
мене хўлдўжі-л ўнхўjò ураа хаўрен һуба-л-да:
тўдегшīң галā тўlежі
хўlшòхòжің баіба-л-да.
— та jўхең харбат-дā, базанад? гежі
һураң сураң баіба-ла.
jухең-шеjі хара-л ўҕсі баінаlді гежі
jорҕоң залу базануд гежі
гал дерен унажі хўlшожі баіба-ло.
— ші jухең харабаош? гежі
һураң сураң баіба-ло.
— jухең-шеjі хара-гуіб.
һўні тендхеі барагто
ехлур борогні гухе-мнаі
унаналажі баіба-белсі,
һорогшо ерjед ошходом
ўрсі сахуі ўраі-ло.
ўнеҕенсі харандхуі барагто
баруң хоіто тулҕаһа
halxiң-делі jўме-ле
һебхең гежі jірел-ле
ехлўр борогш гуш-мнаі
унаҕаjін залоjажі ўҕсі болоң ошо-л.
тереле һең сана
мўрсiн-шеjі оlжі jалаб. — [оlжі]
улаiн-шеjі оlжі jалаlбі
базанул, харjі сāна! гежі
менең хўре хелене-белеі-л.
jорҕōң залў база мені

намда jӯхец ӯхӯ jӯмге?
біхец танаі харахаін-шеjі харабалбі.
ӯзехеін-шеjі ӯзебалбі! гежі
менец хӯре хелебе-л-да.
— сӯе мӯно генебі: шамда-ханаі
ӯхо jӯме-мнаі
ӯвеі болжі баіхо jӯме. [болжі]
баhа ханhа шамда
hурі зӯhожі ӯхӯмнаіб! гежі
менец хӯре хелебе-л-да.
— баhа тӯjа-хала-гнаі
олхӯ халхо газар ӯвеі баіну? гежі хелебе.
умдо-шеjі таілажі
харулажі баіба-л-да.
улаң jара боложі
баіна-хані jӯме-л-да.
hурса-хані — деделе аріжі харулана белеі. [ӯрвӯжі]
хоjор хӯрҗаң газар улаң jара болжі
баіна гехен jӯме-л-да.
метер гесең біjере:
ӯреі саіхуің ӯраі-ло,
ӯневенеі харацхуілаң барагто
баруң-хоіто тулгаhа
jӯмеіц hӯдеец гежі jірхӯі хара белі гежі
бараң наеденжі хелохӯ гежі техержі
горохоң тоше гонхӯлене белеі-л-да.
горхоң доре jірбе-ле
долоjудаң ходамда хӯре хелхӯ гежі
ородено белеі-ло.
ходамдh-ло оробо-л-да.
орохожі баіхала
— унага харжі аббуга? гежі
hураң сураң баіба-ло.

jорhоң залу база-ло
— ӯреі саіхуің ӯраі-ло —
ӯневенеі харацхуідо
баруң-хоіто тулгаhа —
hебхең гежі jірē-блеі.
ехлӯр борогшо гӯнī-мнаі унаваіjі
залаjажі ӯвеі болоң баіва белеі-л.
хоіноhоң оножі —
мӯрӯін-шеjі, улаін-шеjі
олжі jадад оролдожі jірелді! гежі
jорhоң залу база
менец хӯре хележі
баіва гехен jӯме-ле.
— ехолӯр борогшо гӯхе-мнаі
бохор боро унаваіjі
гарожа-ло баіна-ло.
hӯнін генхеі бараггто,
ӯреі саіхуің ураі-ло,
ӯневенеі харацхуідо
гурбаң зухаң толоғоітоі.
гуніің hуркаг сбертеі
маңгад хӯгноң ахаі-ло
адуң дерхі ехлур борогшо гӯні-ле
бохор боро унавандо
мараілажі jаба-ло.
орохо jіхе jалаін
узур дунда баіhана.
гарахо jіхе jалаің
гарам дунда баіhана
хараллажі баіхала
хаңгаің хара hоморо
харабажі-шеjі орхоноң бізеб! — гежі
менец хӯре хеленем.
метер гесең біjере:
одоноі-ло белеі —
горо jіхе маңгадлаjар

алолда алолдаһāр болобо
нара-ханаі гарсара
јалаң гежі јіре бі . . .
хадам бāбаі, хурімо̄ јӯҕе̄ ошходош
хӯреггеі-ханi баіху? гежі.
арбаң хојор һурі
зӯһөжі асараб-да . . .
јере һура гарҕажі
халаһанһа гарҕажі
хадам бāбаі, јоло јолдор заідеіш! гежі
арбаң хојор һурі абалдажі ӯгҕөбе.
јоробоң залӯ базаіјі —
хӯбсаһаіјін таілулажі ӯзебе.
ӯзежі баіхада
— арбаң хојор һурнуд
тані һурнуд баіна . . .
ӯгтер тӯрҕең арілагтуі.
сіме мухаң ереле мехелегтежі
біјеһең һурі зӯһөжі баіжі
мені басаҕанаі хо̄лоіні
јуҕер тежехӯ јӯмебте?! гежі
менең хӯре̄ хележі
ӯдежі орхобо-л.
— Ошор Богдо хӯбуң гені
менхең біјеје бејелеіш-да,
мехереҥ толҕоі толҕоілеіш! гежі
менхең хӯре̄ хележі
мӯрҕӯң һӯҕӯдӯң баіба-л-да.
Ошор Богдо хӯбуң јалаіш! гежі
хелең хӯнең баіба-до
Доһоң Гехоң басагаң
таіна-до баіна-до.
Ошор Богдо хӯбуң јалаіш? гежі
мӯрудӯжі баіхадо —
— намаідо біхең мӯрдӯіто,
бурхандаі зајандаі мӯрдӯіто!

біхең-халā болобо —
геретеһең гарохала
хоріҥ таблатаі гараб-да,
мӯно̄-ханi болсо-ло —
хоріҥ долоң јілдо јабожі ерде јіреб.
хоріҥ долоң јілхең болобо . . .
мені ӯтӯлһӯі біхең-ханаі бурушаіјін,
хадам бāбаі! — гежі
хелең хӯнең баіба.
боро хоног, шара набашi болобо.
унтахо! гежі хадам бāбаі
надаіјі зарлулаіш гежі
менең хӯре̄ хелене болоі-л-да.
боро хоног, шара набші болб гежі,
Доһоңң Долоң дархоң гежі
мӯнехі-дө хоёло хотоһо
хеоту іхејіе болојі.
алта мӯнгӯн баісаңі
барун урда таһа-до
хоболоіјін ӯгӯбе-л-да.
обо зодӯ ерејі.
униха зодӯң хӯчжӯн
ӯдӯлдөжі баіба-до.
һаіӯң зодуң халуихада,
хӯндаң зодӯң бӯдӯншхадаі
ерожі унтхо болојі
баіна гехен јӯме-де
Доһоң Гохоң дӯхеі гені
гатахадо һунахо,
табіхадо атшахо
іаріл ерең осхолдо
алаң зодӯң ідеһе
хабдор зодӯін табба-л-да,
јірен зодӯң ідені
іһе зодӯін табіжі
ебел хабел іделбе,

ехір хехір зугалба.
хара jіхе уһаң дере
ӱрмӧ баiлгаң зугалба-л,
хабтагаi jіхе шолуң дере
ногӧ ургулан зугалба.
метер гесең біjере:
боро хоног, шара набші боложі
обо золӱң орондо,
унха золӱң хӱнжӱлдӧ,
халуң золӱң хадушхада,
булгаң золӱң будушхада орожі
бурjаса харjага геберіддежі
унгаһаші тереһең гелеі.
метер гесең біjере:
малагарі маңлаң шарга нарандо
бодоно болеі-л-да.
Онор Богдо хӱбӱң гешi
ураiңхіһаң ула ӱлу боложі,
ерiеiңхіһең болобо —
ецхе ӱлу болобо.
сареiң-деi һудуiji
һудулажі болобо,
сага улаң шараiji
шараiлажі болобо,
мӧреi шiнең һеiхеiji
һеiхележі болобо.
мӱхӱрең улаң шараiji
шараiлажі болобо.
бодолсожі баiхадо —
хӱрзеiң шiнең шудеiji
шудележі баiба-л-да,
хӱрі улаң шараiji
шараiлажі баiба-ла.
хӱбӱң беші хӱдерi боші,
ере беші ердені боші
баiга гехен jӱме-ле.

Доһоң Гōхоң басаган гешi
— ураiнаһā нāша-дā
намаi jіхеi зобōбош,
намаi jіхеi гутāбаш! гежi
хелең хӱнең баба-л-дā.
ерe мӱңгӱң остōлдō
іцең саijа табажі
баiңа гехен jӱме-лā.
Онор Богдо хӱбӱң гēшi
бодолдожі баiхада
нурā гара зелмехӱ гежi
боцхо болхо уһāра.
һӱнте болхо мӱлōро
зелможі хаjаба.
зелможі хаjажі,
ерең мӱңгӱң остолдо
iцең саiда һуба-л-да.
ула мӱңгӱң остолдо
ундаң саiда һужi-ла
Доһоң Гохоң духеiтеjе
зугашажi iнелдең надаң
зугашажi һуба-ла.
урданаi баiһаң jӱмеiji
удаң гагаң зугалба,
ертенеi баiһаң jӱмеiji
облулежі зугалба.
хара jіхе уһаң дере
ӱрмӧ баiлгаң зугалба.
хабтагаi jіхе шолуң дере
ногӧ ургулаң зугалана болеi-лӧ.
холо баiһаң jӱмеiji
оiро болгоң зугалба,
хушанаi баiһаң jӱмеiji
шiнедхежі зугалжі
һуга гехен jӱме-ле.
зугалажі абоші, бодолдожі,

хадам бабаiда орохо гежi
гарана белеi-л-да.
гарохажi ороба.
Доҗмiн Долоң дарохаң гешi
jiхеi гаiхал гаiхаба,
jiхеi гаңнал гаңналжi
hуҗа гехен jуме-ле.
мотор гесең бiјере:
оҗонoi-лӧ бөлеi-лӧ —
— Оноор Богдо хурiде меш
ураiнаhа нама
намаi jiхе шоголобо баiнаш-да,
намаi jiхеi надо хараба баiнаш-да!
гежi
хелең хунең hуна-л-да.
— хадам-ханаi бабаi-ло!
даiјiш jiхеi даралбi,
дарохаң солуiш маңгалбi!
надаiji надулаiш!
удхулhоң абаң
јтудоуро јабаhаң хухең баiналбi! гежi
мөнең хурө холежi
hуҗа гехү jуме-ле.
hулаjо болобо
— тере гурабаң унтаi меш
асаражi лесiне! гежi
мөнең хурө хөлебе-л-да.
— хеhна уеi хуре-ла
hаji муне холош-да!
аmahni уеi јумеji
hаji муне амалбаш-да!
еннi уланhа бiдерду-белоб! гежi
мөнең хурө холежi
hуна гехен јуме-ле.
— аре-iерең баруң-хото тулаҗо
гара гехуi дулаhаш —
зу наiмаң толгоiтоi
Зудаг Шара маңгалхаi
гара гехуi дулаhаш.
тере jiхе хубуне
хулу оморi баhна јуме...
тере jiхе таiјi-мат
харе-хона бөлө-хана
басаңаi меш аблахаш.
дараһ уеi-хала-да
хариң хубуң.
харадуjара хари сана! гежi
мөнең хурө холежi
hуҗа гехен јуме.
мотор гесең бiјере:
нунохi-ле хубуң-туаi
— өөрө худi гомолжожi ороходо
hунөр уда ширгеш.
ехе худi гомолдожi ороходо
hуу дахi шерге-л-ш! гежi
мөнең хурө холеба-ле.
Доҗмiн Голоң басаhаш
оролтоно бөлеi-л-да.
— хадам-ханi бабаi-мш
теhна уеi јуме-да
hаji муне хохибе-л-да.
амаhна уеi хурел-ш
hаji муне амалба-л.
аре-iерең баруң-хото тулаҗо
зу наiмаң толгоiтоi
Зудаг Шара маңгалхаi
бiтеiң гежi холебе-л-да.
меш гурааба морiji
тере хубуеi хуҗонорi
болоhо јуме гебе-л.
тере холо Лiндаду-ниш хорхош гежi
горош јiрабелбi.

Лоһоң Гоҳоң басаҕа-ла
менең хўрө хелебе-л-дā:
— тере jiхе дансуҕ-да
хаiшиң-ш jі гежі-ле
jалах-зўлең башаһш.
шiрсiхо jiхе бетў-ло
шiалтахең jўме-ле.
аiхо jiхе бетў-ло
абаташхаң jўме-ле.
деҕўрē jўмсiji
дебўлех-кўi jўме-ле,
дōкўрā jўмсiji
шорҕуҕулх-кўi jўме-л!..
хариң хўбўң
харҕуjāрā харiше!
шамаң хараһа
харҕаi jўмеш олохоiше,
долоң-хаҕаi хараһаң
дураi байаҕi олохоiше!
хариң-хаҕаi хўбўң
харалуjāрā харiхаш-хаjā?
— шоно-хадā ўлдехе-л —
гурбаң ўлē ўлдехў,
хўсе ўҕсi хада-ло —
гурiңхалаң унаха-л:
езī хўхең сехехе-л
сехеһеңлē хўржi-л ojō ўҕсi-хадā —
ерхеi хурҕā отолохо jўме-л.
ере хӯхең зорiхо jўме —
зорiһоңдō хўрē ўҕсi-хадā —
зўра-ла хўмöрхö-л.
то й-ўҕсi тўҳорхом! — гежi
гаҕā тēшē гаралдана белеi-л-ҕā.
боҳор боро дāкаiji
хубiлкажi абоба —
jiрең-хаҕаi алҕа бijетсi-ло болобо
jiрбеi-л хўхо морiң болоҕожi абоба.
jўһўң хеiм шiхеiji
шiхелўлең абоши,
алабхiжi унабо.
аро-ҕерең барўң-хаҕi хоiшо-ло
хāнаi хаңха харҕуijар
хаңхалзаса дугшаба,
зонō зудаң хараҕуijар
зуралзаса дугшўлана белеi-л-да.
аро-ҕерēң барўң-хоiшо гарош
öрöiң ўнўр даiдуiji
ўнсўг бариң дугшўлба,
хўш хутгуң даiдуiji
хўбшöлöжi оробо.
ороходо болобо,
урудаһāң болобо —
арабаң һаiхаң мороноı
тубўрсöң гароба.
араба һаiхаң ерсiн-да
ахiлакаң гароба-л-да.
метер гесең бijере:
мўнöхi-ле генеlбi —
Ошор Богдо хўбӯң гēшi
боро jiхе зўрхе-мшi
булjадаба баiба-л-дā,
боҕошi нiҕе хабоһам
маталзажi баiба-ло.
аjаңгаjā jадаба.
хўнсi-ло jiхе даiдуда
хўмўрхо газар еiжi jiрхен-нӯ?
хариң jiхе даiдуда
хаңjархо газар еiжi-ле jiрхен-нӯ? гежi
баiҕā гехен jўме-ле.
— ере хӯхең зорiхо-л-дā
зорiһоңдō хўрö-л ўҕсi-хада
зўра-ла хўмерхо гежi —

шоно hанā hанаба,
шолўң зўрхеі зўрхелбе.
хўнеі-ле ўрі хўнеhе ўле ўвеі,
хўзўнеі-ле тōромо јорвōноhō ўлē ўвеі!
гежі
менең хўрē хележі.
Ошор Богдо хўбўң гēші
терўнеhең саша-ло
оројō хара ўhеіјі
оробалзулаң дугшаба,
оројо саваң шўдōіјі
хаңханўлаң дугшўлба.
урудуhāн болобо —
табаң зўхаң толоботоі-л,
табің hурвāг ебертеі-л
маңгад хўгшōң ахаі-ло
хаісаң хара азарватаі
јаба гехўн јўме-ле.
хаісаң хара азарваі
угзар угзарhāр болобо —
хојор-ханаі забажуран
арандан тулвахо болобо,
емер емерhēр болобо —
ушхаін саваң хўлхеіјі
хојор улаң hуварап
білталзулаң дугшулжі
золовоно белсі-л-да.
золвалдоhон біјēрē
сохо сохоhōр болобо —
можің сесең булўјі
булталзулаң сохожі
золовоно белсі-л-да.
тар јіхе тохомтоі,
талхі јіхе емелтеі.
талхің хелехеі мінатаі
болобо гехен јўме-ле.
соі мўңгўң дўрōші
сўра балара харвуілалдаң ошобо.
сохоб улаң шараіші
хаңјі хегзе харвуілалдаң ошобо.
холоро-ханаі гаролдана белсі-л-да
hōрōгшō гехејбе —
мендејē hаівāр-ло
мендешілдең золволдобо,
дорōбоі hаівāр
дорōбшолоң золволдожі
баівā гехен јўме-дā.
— хўнеі гагса дўјі даража-ход
хāна хўрхем гежі
арбаілважі јабāбші? гежі
менең хўрē хелебе-л-да.
— хўнеі-лō ўрі хўнеhē ўлше-л-ўуі,
хўзўнеі-лō тōромо — јорвōноhōң ўлу-
вуі! гежі
манаі хўбуң хелебе-л-да.
— ўhең толгоіші ўрессе,
јаhаң толгоіші јаіраса
орхо-л ўреі векер јабаб! гежі
менең хўрē хелебе-л-да.
ēмеі-ле хўшēр тіреллежі ўзхемнаіў?
hомоноіво хурсаја,
морноіво хурдāра
туршаллажі ўзхемнаіу?
гежі хелселлебе баіна-ла.
метер гесең біјēрē:
— шамалāр јамар-ханаі јўмеін-да
хојор улда гарші зоболдоло мен бі!
гежі.
сидеші таhа татжі-л хајаха-ўуі! гежі
[гаџші-л]
менең хуре хележі.
табаң зўхаң толвоіто.

тебіц hурсан себерсі
мацгад хўгшец ахаі гежі
морінө буру тегўрен —
гебхережі буба-ла.
Ошор Богдо хубуц гежі
морінө буру тегўрен —
гебхерелдец буба-ла.
хојор hаіхац хермоіјі hуібалажі абоба,
хојор hаіхац хан-ўіјі шамалдажі абоба.
метер гесец біјере:
ўлзеhец бусашіг
халаілажі ошобо.
хўзешіhец тегсејшіг
цегўлдежі ошобо.
бухаја барагтаі мўрсўлдежі тулаба,
бухаја барагтаі ојолдожі тулаба.
аро біјеје міхаіјі
арбац hаіхац хўрhаја
тўгдўро таталсац орошо белеі-л-да.
ебор біјеје міханаі
ўлец себеі шулоро
халарбілажі унагаа.
алхоhац газарhац
алхо міхаі тўгдўро таталдажі баіба-л-да.
ўнхоhец газарhац
ўнхо міхаі тўгдўро таталдажі баіба-л-да.
алалдаhац газарто
адоhажі тужені барагтаі бураіажі хебтебе-л.

тўшеі аро ајацдо
хенhо хорон јірсбе-л-да —
хожоргоі-л міха-л абалба.
— сне-ханаі хојор-да
хец танаі хене бехец јалаг!
јуц танаі јўхе бехец јалаг!
сіже міха шўлўі гарвагтуі! гежі
ўрор хелец јабўлалдац баіба-л-да.
ўраіhā сāзаваі јіребе-л-дā —
унталваі міхаі абāдба.
— хец танаі хенē бехец јалаг!
јуц танаі јўхе бехец јалаг-дā!
сне-ханаі хојор-да
хезеіц-хені хебте-ло,
хетўіц-хані јарвалда
сіже міха шўлўі гарвагтуі! гежі
менец хуре хележі
јабўлалдац баіба-л-да.
шуhац јіхе горохоц
горохолосон заілалдаба.
міхац јіхе болтојі
болдоглулац баіба-л-да.
метер гесец біјере:
јўhўц сесец сўлхеде
јахо јахар јадалдаша белеі-л-да.
hожоно-до хурсаран,
морінө хурдаран
гурвалдажі абаjі! гежі
менец хўре хелебе-де.
хојор ўлда гарахо гежі
менец хўре хелсебе.
Ошор Богдо хубуц-да
хеіто ўлда гароба-л-да.
мацгад хўгшец ахаі-до
урда ўлда гароба-л-да.
гаролсажі, беро хенег,
шара набші болохі унтана белеі-л-да.
хојор ўлда гасеші.
хенолсојō абаші
унтажі саіхала —
Ошор Богдо хубуц гежі
сне мацгад ахаіц

һӱнеһең һӱлдӱ хана бөлөі? гэжі
дудаң дӱрлаң байба-л-да.
Өшор Богдо хӱбӱң гешi
бiцэ-ле хахалба —
эрең хөнг гарьоба,
маңjалаija хахалба —
мадар шара хөнjі гаргажі абоба.
зајана шара хөнjі
сахоjа гурбаі гаргажі
ӱргэлжі дудана бөлөі-ле.
эне jiхе маңгадхаiм
һӱнӱhе сӱлдэ хана-бөлөі? гэжі
дудана бөлөі-ло.
аро-керēң барӱнгэ-л
алта мӱңгӱң ylahaң
гөбхең ӱндӱр хала дере
урганаhан jӱме-ле.
тере jiхе-хані хала дере
алта мӱңгӱң ylahaң бiхең.
алта мӱңгӱң ylahaнi
ундӱhең доро тӱрө-лө
саңа мӱңгӱң хобто тенде! гэжі
дудана бөлөі-л-да.
тере jiхе хобтодо
арабаң гурабаң бӱлӱнөн,
амің сӱлдөн тенде — гэжі
дудана бөлөі-ле.
тӱнi хоiго һӱнеһең сӱлде гешi
тере jiхе ylahaң
узӱраhā өлө-лө намалаhаң jӱме.
тере jiхе намаhа захалажі
ӱрө бариhаң jӱме.
тере jiхе ӱрхең гешi
Хаңхаң Херцiг шобӱнi
бариhаң-хані ӱрөөі.
узӱраhаң өлө-лө —
оробдон гарса бариhаң ӱрөгөі.
бариhаhаң бiјере —
Хаңхаң Херцiг шобӱң гене.
Хаңхаң Херцiг шобӱнi
барӱң хотово ӱдӱң гешi
аміин алтаң тобо тере.
тереңi-ле асара-хала
эне-хані маңгадхаiji
дароха-хапаі байнам.
терен асаржі шала ӱреі-хала
арңа галаја бiлерӱ байнам! гэжі
мэнең дӱре хелең-ле
Өшор Богдо хӱбӱң гешi
ујаңгаiја јилаба.
хаңгаiң хара һомоң-да
онон дөрен ушпаба-л —
улаң дӱлӱі гаргаба-л.
хӱбӱнi тере хебiнiбе
хӱхө дӱлӱі гаргаhаба.
— гэлэ-лө зајаган-до-галам
ӱг таhа олоjоі.
ахоң јабаад зајатаг-хала-миң.
Хаңхаң Херцiг шобӱнi
унтаhарна оножі
барӱң хотово ӱдӱiji
хододо абаіні.
оношдо-ло шабiнаад iјрерөі!
бухӱ дерен унаад
балхаiсера татаба,
хурең дөрен унаад
залхаiсера татажі.
аро-ӱрөн барӱлiнi
бараболжі орохобо.
тӱнеі хоiго ӱдхеiji
ходо татаң абоба,
онон дерен ушпаба —

улаң дулуі гарђаба-л.
хубші дерен хобшібе —
хуху дулуі гарђаба-л.
метер гесең біјере:
алта мүңгүң ylahaнi
узур доро гүро-ло
сага мүңгүң хобото тенде.
сага мүңгүң хоботосо
арабаң гурабаң будүнө —
амің сүлде тенде.
тере haixaң хоботоіјі
узур доњуран орожі,
онондо-ло хабшажі
абаң гежі јірерві.
хорон дере јірежі
хоңхоножі орорві,
hадагта јірежі
hабінажі орорвоін! гежі
менең хуре хелед-ле
онон дерен ушпал-ла
улаң дулуі гарђаж-хол.
будң дерен унаса
булхаісарал тагаба,
зеңхең дерен унаса
зелхеңере тагана белсі-л-да.
табалдажа орхобо.
аро-деређ баруугша
харулажі табіхада —
ухухо-ло зајатаі-хадам
уіхең таhа оноровоі!
ахаң јабахо зајатаілоң-хада-мні
сага мүңгүң хоботоіјі
онондо-ло хабшажі
хорон дере хорјоровоі,
hадаг дере hабінаравоі! гежі
харабажі орхобо.

метер гесең біјере:
тўдегшің јіхе гаlі түlежі
һурђалажі унтаба.
хаңдаваің зебе
харајано белсі-л-да,
бувај-ло зебе
бурајаба баіна-ло.
һуні-шеjі јаңјанжі
удер-шеjі јаңјанжі јабулаба белсі-ло.
hүні теңхсі барагто
хаңгаің хара hомо-ло
Хаңхаң Хердіг шобуні
хотоко-ло удуіjі онон дере хабшажі
хүрелесжі јіребе.
гүнеі хоіто hомо-ло
алтаң мүңгүң ylahaна
узур доро баіhа-ла
сага мүңгүң хоботоіјі
онондо-ло хабша-ло
hорогшо техербе.
урві саіжі баіхада
хаңгаің хара hомо-ло
хорон дере јіребе,
хоңхоножі оробо,
hадагта јірежі
hабінана белсі-л-да.
тере haixaң удуіjі
аболсажі гевелбі — халаhанда
нурдалажі хелдежі орхобо.
сага мүңгүң хоботоіјі
абалдажі баіхада,
маңгад хүгшөң ахаі-ло
хахаражаі табіба:
— газар дерхі хүхең
біхең урагхам! гежі
хахаражаіјі табіба.

зӯбі ніџе хӯрін
зӯбхен дёрен тохобо.
зӯрџе ніџе баіхадан
харџі дёре тохожі
баіџа гехӯ јӯме-л-да.
мадгад хӯгнöн ахаі-ло
најан алда ерітеі
гарбагаі саџан һӯхере
наманахам гежі-ле.
улаің-делі оглоіжі
хадеің-делі хархаіжі
аhеін-да! гежі
хахарагаіјі табіба.
улаің-делі оглоіжі
хадаің делі хархаіжі-ла
хебетежі ӯдö гехӯн јӯме-л-да.
најан алда ерітеі
гарбаџаі саџан һухе геш
хаџхаважі јірелебе.
баруң һаіхаң сежерен
сумö ӯеöң гаралаба.
ходо гархуің гере хірде
хабхошалаң баріба.
емеле һаіхаң бӯргеде
хадахажі баіба-л-да.
хадохажі баіхала
Ошор Богдо хӯбуд геш
баруң улаі оглолаі
баруң сежі буглӯж-хöл
шіде-л ӯеі баіба-л-да.
мадгад хӯгнöң ахаі-ло
хаісаң хара аларöр
хараілџажі јіребе.
јірелеhең біјере
— ерхеідем баг-ні анірдаі-даі-хан-наі! гежі
менең хӯре хелебе-л-да.
— хадаің-делі хархаіһаң хӯјі енох-гуі-адар,
харуің хӯні емдеен
јӯхең хархаібші! —
гежер гутар гежі һӯхеје абші
урда ула гарохам гежі баіхадан хелебе-ло.
— хӯбун, хӯбуң — генебеі —
еме һаіхаң улӯјі
хӯе-шеjі-һем бöлеш? гежі
Хаџхаң Хериг шобуна
хотеолоң ӯлӯјі гарожі
харулана белеі-л-да.
харулхадо болобо—
— ехторгоің ердеі шобунаі-ло хӯ-...
еhе ӯдӯ-ло алау хӯнеі баріх-гӯнеі хӯ гежі.
ургаlоң гутаһаң наманаг-ла хӯнеі
барихолаң ӯдеі геші гежі
менең хӯре хелене белеі. —
мегер гехең біјере:
баріх-ӯеі-шеjі ӯдӯң-хадан
шомда ухо-л ӯее баінам гежі.
Хӯлөң Хӯхö морідо,
хуџара балџра барад-ла,
ӯдеге жі ороқобо.
сала мöдгӯң хобогојі
судхажі абад-ла
ноле бодоноі харулхана белеі-л-да.
харулажі баіхолӯ
менең хӯре хелебе-л-да:
— еме һаіхаң шобухаіш
огторгоің сагоң шобухаі гежі
алау іх-хӯбуне баріх-ӯі шобухаі.

үгүлһөң пашшаг хүнеі баріхо шобу-хаі! гежі
мөнөң хүрө хөлөне белеі.
мөтөр гесөң біјере:
шре дүнөрө
арбаң гурбаң будунујі
баріҥ баріҥ бісалажі
жорішо-ло ідулежі баіҕа гелеі-л.
маңгад хүгшөң ахаі
— генте дарамтар толгоім үбүдо-да.
малыгарі маңдаң шарға наранло
шіхөң харабхаш! гежі,
біхед урда удда гархом! гежі
гөмөр гутар гежі толгојо-ло баріһар
дутшулана белеі-л-да.
урда удда гарошi
маңгад хүгшөң гахаі-ло
урідгарнi хөбтөөс-л.
малыгарі маңдаң шарға наранло
— Ошор манаі боло! гежі
хаћхрано белеі-ло.
— хубуң, малагар болсо хүлејин!
јіхе јадад баіналбі! гежі
хахар-ојі табіба.
— еңе јамар хубіһаң јібелһең јүме белеі! гежі
јіхеі гаіхал гаіхаба.
еңе јіхе маңгадхаіҥ
һүне суддшн доло бараб гежі һана-хаmаіб.
јамар хубіһаң јібелһең јүме-беі! гежі
Ошор Богдо хүбүң гешi
ујаңгаіјш јадаба.
еліге-лөң хахалба —
ерөң хөнө гарғоба.
дулаң дорілаң баіба-ла.
баіхада-ло болоб9:
арбаң гурбаң будуно
гурбаң зухаң толгоіто
гунеі һургаг еберіҥ
маңгад хүгшөң ахаіҥ
һүнһөң һүдө баіһа јүме! гежі
дулана белеі-л-да.
еңе јіхе маңгадхаіҥ
һүнеһөң судде гешi
Хара далаіҥ хашгалгто.
Хатаң улаіҥ хормоідо
улаһаш шінөң
уга шара езиң
хоботодо баіна-л-да.
арабаң гурабаң будуно
аміҥ сулде генде баіна! гежі
мөнөң хүре хелебе-л-да.
ајаңгаіјш јадаба —
гере ептеі
хаішіҥ гежі тулахо-белеі,
јаішіҥ гежі гулахо-белеі?
ахо бегү абтаіхаң езі! гежі
шіреіхү бегү шіжіптілөң езі-ло. . .
еңеі јахо белеіб? гежі
јіхе гаңнал гаңнаба.
јіхе гаіхал гаіхажі
баіҕа гехөн јүме-да.
мөтөр гесөң біјере:
го-л үреі табаң зухаң толгоітоі
табі һургаг еберітеі
маңгад хүгшөң ахаі болојі ошхо гежі
баіҕа гехү јүме-ле.
баіхада-ло болобо
улаһаш шінөң
уга шара езі гешi

міңгаң алла
мітаң саҕаң хэдэртэје барад-ла.
дарһі хоңгор аларгаја
улаң заідар унад-ла
хараіңажі јіребе . . .
јірежеһең біјере
менең хүрэ хэлэбе-л-да:
ерэі хевзе ніге хүбүјім алаш-ход
тэрүнэі хоіто хүбүјі
алахо һанатаі баіхо!
шамаиаі бараjі хүбүң . . .
шамаіjі-ла болобо —
үлэң jіхэ толоjоін шеңі үірэсэ
һалаха-л үгэі-һем,
јаһаң толгоіни јаірасa
хэзэің хэбтэ —
һалаха-л үгэі баіңаб! гежі
менең хүрэ хэлэнэ белэі.
міңгаң-ханаі алла
мітаң саҕаң хэдэртэр,
үлгүң јіхэ даіда
ужім гежі.
шілдэрінең даваіба.
унгүр јіхэ тэңгэрі
холо гежі
далаіндажі табшаба.
буха шолуң барагтаі
јабхаң гежі баіба-л-да,
булад түмэр-дэлі-лэ
хадхаң гежі баіба-л-да.
міңгаң алла
мітаң саҕаң хэдэртэр
ніге дэхің дабаіба.
Онэр Богдо хүбүң гежі
хоіто бухаін тэрэ јірте
буха шолуң болод-ло

јабхаң гежі хэбтежі үлүнө белэі-л-да.
буха јіхэ шолујі сабшажі орохобо.
міңгаң-ханаі алла
мітаң саҕаң хэдэрэ гежі
гурабалаң болжі
муха һүрүң унана белэі-л-да.
Мэтэр гэсэң біjере:
мүнэ хі-лэ хүбүң гуаі
хэдэрэіјін абаші ајар холо хајад-ход
улһанаі шенең
ута шара эзэн
улаң-ханаі гараp
балжүлажі унаба.
арэ біjеје һахоші
арэбаң һаіхаң хурадара
түгүүрэ татаалана белэі-ло,
эбэр біjеје міхаші
улаң сэрэң шүдэрэ
хоорамлажі унагба,
jүнүң сэрэң сүүхэе
тушалана белэі-л-да.
jүнүң сүүхэ дүрэжі
хэсто јіхэ улаіjі
эхэлүлэ унагбэ,
урда јіхэ улаіjі
дэрэлүлэң унагажі
унажаі баша гэдүн јүмэ-да
хоіто улаі хоңшолоно белэі-л-да.
бүхү біjеjін дароба,
урда улаі оглолоно белэі-л-да.
эжі біjеjін дарожі орлобо.
дарожі-ла үгэі јүмеје
һаја мүнэ дароба-ла.
һаlлаш үгэі јүмэjі
һајі мүнэ даітаб! гежі
менең хүрэ хэлэжі.

— haiŋ hamagai alahaŋ xoiно
haiŋ morja ӧren soxxo! gexi
darxi xoŋgor azarhaiн
deren niшi soxoжi.
doron niшi debiжe
baiҕa gexÿ jÿme-le.
ene jixe hamagа-mni
xoiно xoiно, xojiri ninendÿ
jixe bajsa bolopoi-da,
xojor xalaiŋ zabaharta! gexi
meneŋ xÿre xeleжi
oroxono belei-l-la.
meter geseŋ bijere:
xolxi ibaŋ xobtodo
garaxo gexi tÿxöroжi,
Xÿilÿŋ Xÿxö morjo-lo unaжi
Xara Bÿrÿŋ dalaiŋ
xanalag genin
xatarazi jabulhanin gerehеŋ gelei.
meter geseŋ bijere:
mÿnöxi-lö xÿbuŋ
Xara jixe dalaija
xanalagаran dugiuлaжi.
Xataŋ jixe ulaja
xoromoijoron dugiulaжi
onoldono belei-l-da.
teŋgeridÿ xurÿldeme
gÿmör xara baisaŋjin
jirebeiжi baiба-la.
ogtorgojo gulama
odoŋ sаlaŋ baisaŋjin
jalarxaжi baina-l-da.
tere jixe baisaŋja
oroldono belei-lö.
orolеоzi biderbÿ baiба-l-la.
biderezi baixada —

altaŋ xoboto baiба-lo.
altaŋ haixaŋ xobtoiji
buta hamna debhebe.
saҕa mÿŋgÿŋ xobto-lo
garoldaнo belei-le.
saҕa mÿŋgÿŋ xobtoiji
bala hamna debhebe
arabaŋ gurabaŋ bÿdÿнö
amiŋ sÿldö geni gede-le baiба-lo.
arбaŋ gÿrbaŋ bÿdÿnÿi
xabhanalaŋ bariжi
xalhanda xeжi-le
garoleaба baiба-l-da.
jÿrjÿleжi urla jixe ulada
garona belei-le.
utahani шineŋ
ulaŋ golдо toroжi
örö gutar xöбtebe-l.
— ÿбÿгöŋ, ÿбÿгöŋ.
sime haixaŋ шобuxai
ÿzeшеji-ben biзеш? gexi
garoжаxi xarulana belei-l-la.
— ÿбÿgölÿŋ xunei bariхo шобuxai
zalÿ xunei barix-gÿi шобuxai! gexi
ereŋ suraŋ xöбtebe.
ereŋ suraŋ xöбtxele
balara butara eбeжi
xajana belei-l-la.
tabaŋ zuxaŋ golоŋoito,
tabi hurgag ebergÿ
maŋgaд xÿgnöŋ axai geni
amaraжi onобо.
aldalaжi xöбtebe.
agtaiŋ jahaŋ xaraганда-lo,
ereiŋ jahaŋ eбerte-l!
xere xöбtxe jahaŋ baina.

хележі јабахо нере баіна-л!..
менең хӳре хелебе.
hаің ереі дароhаң хоіно,
hаі морін дерен соҳхо-л.
дерен ніҕеі соҳобо,
дерен ніҕеі дебідебе.
тархаң јіхе тохомін
таха зӳhөң хаjаба.
галхі јіхе еміін
бала дебhеҥ хаjаба,
галхің хелехеі мінаjін
духа дебhеҥ хаjаба-л.
хаісаң хара азарғаін
дерен ніҕеі соҳобо,
дерен ніҕеі дебідежі
ороҳоно гелеі-ле.
јіхе даіjі даробаб гежі
јіхе маңгал маңгах-ҕӳі!
јіхе хӳнер хелееб гежі
тараҳіjін алхах-ҕӳі-л! —
сахлоң мӳңгӳң ајнеҥда
харғаі улаң тамҳіjі
харің шінең аhара
хансуің шінең хӳдӳhөнhөң
бағса улаң тамҳіjі утхажі аббаба.
дурур мӳңгӳң хетере
дураң саҳің аhаба.
дөшні дөшнін барін таталдажі баіба-ло.
хоіно хоіно,
хојоро ніеэнде
јіхе барға болол
гежі гамаҳі татжі баіjарал гежі
шуjасара hорожі,
баjасара ӳлежі
таталдаин іере гелеі.
* * *

ороі дерҳі мешіне-аламі
оро, оросоро хелеjі-да,
оіро, оіро hуhаң нӳхӳде-аламі
дӳрімсаран хелехӳ јаааі!
аі-дӱд-ээі!..
* * *

нетер гесең біјере:
мӳнөҳі-ло хӳбӳң
Ошор Богдо хӳбӳң гежі
аро-ероҥ хоіно-ло
јӳрјулеже арілаба,
Хара Буруң далаің-да
хашалаи худир хатарба,
Хатуң јіхе Улаін-да
хорожејір хатаржі
онолдоно белеі.
јаже баідо баісаңін
гала хӳрӳне белеі-е-да.
аду Ӱең хојорін
жорӳрајан телебе;
албато эңхоң хојорін
нојерон гӳлібе.
хаір өтӳ мӳңгӳн-да
халадраң телебе,
haјің булаң хојорін
ӳjhе жӳhер телдебе.
хадаің бартаі шин-да
халадара тележі
ороҳоно белеі-ло
нетер гесең біјере:
хӳбӳр хара шібеген
оноолдоно белеі-ло.
обојин жоронhо ніре-нејі дутх-ӳӳі
гурабаң боро моріҥ аілажі
баіна гехен јуме.
тере гурба моріjі

таршшаві нудебо.
гурбаң бідо меріі тешi
таңаң тамб таңуба-л,
нуріңе тінті тамдуҗаві
сурнаң дімо дурма-ар
јірпаниме біли-з-іі.
— матер тешң біјуре.
нуриңер тінті тамдуабо.
тамар тіне таңјуабь.
јірпаниме біли-з-ні.
турнаре ніре јірпене
уңілі-ар біцебо
Лөнаңа Ланбе нерні
Јіҗаңа Гілаң дуалі теші
хара јірна нарпалаві біліба-з-ні.
Смирр Іiмдо хубу-шаі
јірпе тешi махені
неліаң таліаң біліба-з-ні.
нацхадо болебо —
тавнидаві пуралдлаел туңі-ла
јірпе тулі дуве-ло.
ңацнаң-ар болебо —
хадам-хаш боіер.
Іаңбоң јерто хојорб
һухо нензіи пашне! теші
торең хуңаң біліба-ло.
— ңамеда мен тамебо,
ңацкаң јерте һамна-нубі!
серебнеа тарпіур-ла
наіаңі сонаң јіхеі болоіне! .
јамар шехдо јебшат-ар?
јамар јоі хано болебоні?
— хадамеда хуре хуңдалхим теші
Ісаң јіхе ладацобо
јіреху болто даінаречма біліам-ар,
јаһаң јіхе ладацоб
јәрмаро дајалесьлең біінаі . . .
— гурбаң јіһеш хоішо-ло
унтхо јіхе ңорб-л абхоја бололн,
іlхе јіхе холејо абхоја бололі!
һаіц-неіі болобо —
мапалідо уһето делані тебо
хаңаң хуріней хана һені
ябоходм баінабоі? теші,
нудо гарпа бархо болго
собуең һаменаң хојор
уладнаші баініlп.
лалаң лолең тамалдоң
сідо бреду ершш-дб.
бана меші, теведі
јахејл-неіі болере
дадарта-ло бішаlше.
ецхі ніре басаң
јабаlшң һахаң јабоdlі пені
мехе јәңу, јәхі јуңу? теші,
лалаң лолең таһалтаң
сідо біједе омоні
іташі нудлашi унтаіпе!
— хадам хаші бобаі-ло
нруің барбаң ладане
нруја лоңі гуlхашні.
сіеро барбаң ладахені
сіери ңојі гуlхашні.
шалаіјі шаlхеаlне,
хунш јасаі хоталноіш!
луре тунні ушааң теші
тамар дајеуlі һені-ло,
іоі Іабаң хуеуі теші
хутуlі хутуlа һаші-ла.
те-л нусі маалтраі-ла
мадаң мерпе нарпа
лабато лаңхоң хојоро

гуідхажі ноjуxоіш! [ноjуxоіш]
удэхуhiң абаl-до
угаjхуjé хурiгажі jабаб!. .
— зубхең-ханаі хурте
зуру-ханаі хан-да.
олоң hаiхаң нахаңдо
хотоjо хэрэн угаі-л-да.
алаң зоjоң тэhэлдоң
эдэ біjэдэн ороjе
jанахо гэжі-де.
гэрбэндэсе гэнхэhаі
ороjдоjо бодоі-лада.
алаң зоjоң [illegible]
хэдэрдэ hаiжhа тэhэлдэң [illegible]
[illegible] hаiжран эhэлэжі хаба-л-да
эдэ біjэдэ ороходо
[illegible] зараха
Лобоң Гэхоң баjаңаj гэнэ
[illegible] мунгуjа [illegible]
[illegible] hаiні [illegible]
уhэ мунгу [illegible]
[illegible] hаiji [illegible]
баjа гоjу jуна-де.
алаң зоjуң [illegible]
hаiхэр [illegible] тайба.
jiрең [illegible]
jiно [illegible]
[illegible]
[illegible] аjуhаjа.
[illegible] jiно уhаң [illegible]
урэ hаiхаң [illegible] hуhа-ла,
хайтагаі jiно [illegible]
[illegible] баlа-л-ла
уңданаі hаiһаң jуhаjiі
уhаң тараң jуhаjiа.
[illegible] hаiһаң jуhаjiі
[illegible] буланаі [illegible]
Лобоң Гэхоң тухаі гэнэ
[illegible] хуре [illegible]
— hарну jуна hаiхуа
[illegible] гэнэ hаiнаhаі-ла.
[illegible] jiно [illegible]
[illegible] гэнэ [illegible]
[illegible] jунаң [illegible]
[illegible] хан [illegible]
[illegible]? гэнэ
[illegible] хуре [illegible].
hарнуhаiхэ хуре [illegible]
[illegible]
[illegible]-ле
[illegible] гэнэ [illegible].
[illegible]-ле-[illegible]
[illegible]
[illegible].
— [illegible]
[illegible]
[illegible]
— [illegible] гэнэ
[illegible]
[illegible]
[illegible] . . .
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]!
[illegible],
[illegible]
[illegible].
[illegible],
[illegible],
[illegible]
[illegible]. [illegible]

дура шаш болобо —
гуріаң борхо даісуіі
габшааваі јуѳһен.
ордох-гуѳі гэхэ худеҥ-дэ
хаш-каш горон-гуэі
арсаҥ-а элжі јірхе јум баша!..
уаш јіхэ шаргуіла
уjалажі оноіш-дэ,
урааҥ алдуҥ аіһаjа
агшараjжі оноіш-дэ.
Онор Богдо хубуҥ
орожі унтаіш!
мере хабтеху jабаҥ баіха-л.
хатгажі jабахо нере баіхо-л.
Онор хубуҥ унтаjіі!
опо абаҥ орожо
орштожі унтаба,
хаjуҥ абуһа хазушхаад,
дулааҥ хабуҥ буhушхаад орожі
буріаса чарjаса хоберіалжі
унтаhаш горбоҥ гэжі...
хулаап ӱзэҥ шараа нараш
гарбаjо бутташі, урьдуjо ӱзуіде
өөдөө гхэі баіба-л-да.
бодолсожі онохо
өөрхөіі гарааҥ хороро
жалдаше болоі-л-до.
бошхо болхо уhара,
hуше болхо мулдаріаа
урелдежі абаба.
ере шушуҥ онохо
гаш саіі габіба,
уаа нугуіі онохо
уһаш саіі габіке
абан хобол шолбо,
одо hехір зушш

һуба гэху јуме-ла.
бодолсоһаҥ біреpе гаралсаба болоі.
Онор Богдо хубуҥ гэші
ороно болоі-до.
Доншиҥ Долоҥ дархан-д
орожі баіба-л-да.
— хадам-хаш бабаі-до
уре гуноі унаһаҥ-да
газар даідуі hапа-до.
іһ бабаіҥ хубуҥ-да.
ӱгэо нугуһа һапа-до.
шадаіjі јіхэjі
нахгеажі унтуіго,
хуріаш-до јіхэjі
хотоілгожі унтуіго!
метер гэеҥ біјере:
Доншиҥ Долоҥ дархаҥ гэші
аруіҥ барабаҥ далдебе —
аруҥ зоjі гулjхана болоі-л-да.
оберэ барабаҥ далдебе —
обере зоjі гулjхана болоі.
бошхо-ро хемнебе
архі гараһаҥ гулjхаба,
болдоо-ро хемнебе
махоі гараһаҥ гулjхажі
баіhа гэхуш јуме-л-да.
метер гэеҥ біјере.
удеp-шоjі міхаҥ,
һуно-шоjі міхаҥ боложі баіба-ла.
дулі шаіjі хулесежі баіба-ла:
гаша-шоjі архі,
герето-шоjі архі
баіh гэхуш јуме-ле.
һуаі-шоjі болохоіе
дулаіj гереер архідбе
уаф-хаоі болохоіе

ыраҕаы гэрэлэр арҕыдаҕы
аубаланы байба-ла.
аiмаҥ-хаҕаi суйхйле
ырҕаi зуйа холоҥо бөлi-л-да.
jуҥуп-хамаi суйхйле
jiло зуйа хонсоно бөлi-ло.
хайо гэжi —
хурiмо jiкэi ошоҥо! гэжi
Омор Богдо хубуҥ гэнi эрiлэлэi
Эрэкiҥ Дылыҥ нэрэвло
аллэҥ хунеҥ байба-ла.
— тухорухо! гэжi
мэнэҥ хӯра халлэнi
хурiм jiкэi нэрдлэнэ болоно бөлi-ло.
Дылыҥ Гоҥоҥ баҕаҕаҥ:
— байаi намала jуҥа уху jунiнi! гэжi
эрэҥ суриҥ байба-ла.
— анаҥ алла бiлэлi
иэнэҥ эбiл шiкэгэi
нэрiлэҥ шарҕа мөрiн
чылэрэҥ халарлаҥ уугiа бөлi-л-дi.
— iби намала jуҥа уху jунiнi? гэжi
эрэҥ суриҥ байба-ла.
[illegible]
[illegible] тэҥлi jумэiн
[illegible] уаiшато
айта мунуҥ хайыjа
[illegible] уубо.
— аҥаi намала jуҥа уху jунiнi? гэжi
эрэҥ суриҥ байба-ла.
[illegible] jуҥэjа баллаҥаҥi айыл.
[illegible] jуҥэjа [illegible] айыл
[illegible] торҕоҥ булаҥ
[illegible] уубо.
— [illegible] jуҥа уху jунiнi? гэжi
эрэҥ суриҥ байба-л-ла.
[illegible] бөлхуҥо.
[illegible] балаҥтоҥ
[illegible] хомоҥо
[illegible] уоҥо.
мэнэр [illegible]:
мөрiҥ хӯрэ туралы бөлi-ло.
мөрiҥ дэрэ [illegible] байлаҥа [illegible]
Омор Богдо хубуҥ гэнэ
[illegible] хӯрэ-ҕоҥ
[illegible] жуаiҕоjа
мөрiнэ-лэ [illegible] бөлi-ло.
— [illegible] нэрэҥ
[illegible] мэнi jэнэхаi!
[illegible]
[illegible]
[illegible] гэнэрэм.
[illegible]! гэжi
мэнэҥ хӯрэ [illegible].
Дылыҥ Гоҥоҥ [illegible]
[illegible] бөлi-л-ла.
[illegible]
Дылыҥ Гоҥоҥ баҕаҕаҥ гэнi
[illegible] торҕоҥ булаҥар
[illegible] бөлi-л-ла —
[illegible]
[illegible]
[illegible] болоно.
[illegible] болоно
Эрэкiҥ Дылыҥ [illegible] гэнэ
[illegible] бөлi-ло.
[illegible]
[illegible]
[illegible] jума-ла.
— [illegible]!
[illegible].

эно балаб эрціб
бонзо хомоjі абдалану? гэжі
дуллна болеі-л-да.
ерjоліе-ло ніне харана болеі-ло.
адуhан ариос хуберi
урмаун-ле сабарад баiна гэхэ jумэ-ле.
гпні хобо hуnэбрбно болеi-ло.
боhа ніне ерjежі харашi! гэжi
дулшш болеі-ло.
jіхэ jахар jадабале-ло дулажі.
урбі-сэноі дерт-ле
удан jахо ерэбііj
унлшшш болеі-л-да.
урбудом гадхан эhэ гэжі
эжэн удо хелеэн
бэлэдэ гудурнэ харашi! гэжі
хілаpуни болеі.
ерjэлі-ло гудурнэ ніні хараддано болеі-л-а.
адуhэ iіэн хоjорін,
ядэно лондан хоjорни
jіхэ гэжі зоргожі.
урбэлэ-ле эодхон холобоно hубарiжі
хахарано болеі-л-да.
хана хэлхэн харнуjар
ирэhэлэнш ?утшуhэ,
эхэб гулуб зударан
зушадуhэн дутшудали болеі . . .
горхон-хаі эоне
гэшлудын болеі,
гаддрханi сеэе
гиjуhан болеі.
іо дурын хатарба,
хотшрожі jабахоло
сне-хаш барича
jадуhэн газар боло гэжі
гудуро зуран угні
jаба гэхэ jумэ-ле.
jуhуб еенен судхеде
горхон дерэ jірелебе байбу-да.

горхон дерэ jірежі
бонхоро хонцебе —
арахі гаран баiба-л-да.
болдоро хонцебе —
рiхі гаран баiба-л-да.
аруiн барабан долобе
аруjа зоji гулахаба.
сбере барабан долобе —
сбере зоjі гулахаба-л.
бонхоро дурэн арахі гаран
зудалуhан баiба.
зудалуhан баiхало
хуралаhан эодхон jірежі буба-ла.
хураhа-ло эоноро зудалжі баiба-л-да.
hуні-ш jі болходон —
хулаін гореhэр зудааба.
уэр-халан бонеба —
нарын гореhэр зудаажі
байна гэхэ jумэ-ле.
наин-шjі hахан,
ерэн-шjі hахан —
байна гэхэ jумэ-ле.
уhэiлэ ганцаi jірежі —
угашнаі хажі абала.
— эне jіхэ гурэ-ло
энэні нерэ болтугаі!
гэжэі-ле болеі —
баі-ле эне-хэн Онор Номнун гаhа
маха нулун —
холон хэбте, хетуhэ jатраад.

холо сіжі баітуоаі? гоні
хӱөр аллаҥ јабулаба
паммаҥ-хаш һуиі-ас
оаір чуо холобо.
біһуд-хонаі сӱдхала
[illegible] аруо маін-а-да
хуриноі-ло сабі маҥулоон баал-а-да,
аміоҥ [illegible] а јере
[illegible] баіба-ла.
[illegible] [illegible] ајарі
[illegible] ӱоі аргалаіа пайбу? гоні
[illegible] хӱјӱ [illegible] баіві-а-да.
[illegible] јіхе [illegible] ӱоі
аҕалба баіним гоні,
[illegible] јіхе [illegible] ӱоі аруаба.
[illegible] Гӧсоҥ аӱсо-ао
сӧс кӱнгӱҥ астаҥ-ло
[illegible] саіја таҕулаба.
ӱоі кӱнгӱҥ астола
ӱоаҥ саіја таҕулаба.
[illegible] һуаво.
[illegible] аттаво
[illegible] астола
[illegible] ідене
[illegible] таҕулаба.
[illegible] ідене
јіхе [illegible] тыбіаі
[illegible] ідлене баал-а-да.
[illegible] һужі [illegible] баал-а-да.
[illegible] һужі ідлене баал-а-да.
ідлені [illegible] һуба-а-да.
ӱоаі баіноҥ јіноје
ӱоаі [illegible] таҕаҥ аула,
[illegible] баіноҥ јіноје
[illegible] һуаба.
[illegible] јіхе ӱоаҥ [illegible]

[illegible] аулаба.
хаібыла јіхе [illegible]
[illegible] аулаалаі-а
Аіаі Гӧсоҥ [illegible] гоні
[illegible] хӱјӱ холобо
— [illegible]
[illegible] јабыл-ла.
сӧс [illegible]
[illegible] баіар баіарааліб.
[illegible] сӱдхала
[illegible] [illegible]!
[illegible] баар баіоб —
[illegible] баіоҥ [illegible]
[illegible] хӱјӱ [illegible]
[illegible] баіоҥ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] баіоҥ [illegible] баіар
[illegible] хонон [illegible]
[illegible] хонон [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] баре [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
— [illegible] Гӧсоҥ аӱсо! — гоні
[illegible] хӱјӱ [illegible] —
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] гоні
[illegible] хӱјӱ [illegible] баіві.
[illegible] Гӧсоҥ аӱсо [illegible]
— [illegible] ӱоі [illegible]? гоні
[illegible] хӱјӱ [illegible].
— [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ӱоаҥ таҕаҥ баіна-ла
баіноҥ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible]

јашы јаман јоқі келбе-ле.
олорор-до бады —
јаман тојотор јџрала
кајм-а кеп башайн.
кеј-до бујобо
јытырымјо ачјачоң ачырчы.
јеӧөи јажыда тапры ортјоо,
тујбаң кејј ујлама
алтанг теле јирео келаідо? тени
кадо јааа ортјоо! тени
Санаң Гоноң ајакі! тени
кајың јјре келбе-а-да.
— тармаішаң кујоң кеі
јаман јоос јаалраанау?
кајрбаң јерјтаас —
кајалалма јамо торуулары
арыдо-о балы-хадым
тујбап-каші уујбталлі.
тујбап-анах кубуна
лаштеңі јабалың ајакң
кеші алтыјда ташаа . . .
ајнан-кеј бојжо
кајјаа ааш јојканы,
кејбан апы боајо
кусуја ачы јоочатанаі —
Алаі Гоңар ааојң,
јјре јанаа, јојра јалаш јаајо!
терејі тени
кејң јјро ханар баал-ба.
јайң хадларо ајта-ташы
јраічо бајбаң јјеңі
арыйа јоо јсшна-јайа.
јадо јаі кајбаң тени
тармашың ачбо неі кеалны?
кодрајаң бора кеш ајлны?
Санаң Гоноң јукы

ш ебо кујно —
шіш кајуа баша-ла.
ш бачтаі арајін асаражі асеіне
ере-колај барта
шіје бачтаі зујлаким.
кеш ачайың ајраск-ке
кебир ладлаш баргттаі-ан.
хиле бурхаң хојорі-тыі
талаң хунаң зујлыыб.
Санха Гоноң ајкаі-ле
кајың ајре келбе-а-ла
калаларі ојкорі
каныш ташры шарамо
атты јорыш асарнаі ургуііш.
кушй-хаш боабо —
бору аиныт, ширы малиш бало!
арајі камалы бојлы
ші таліш јаш-ла јурада
ашаш-кеші кејо-јуаі,
лабалы-аны кеда-ујші!
еру јалхаң уалојр кашаі
аһ ершы шаш теші
ачыр ајра келбе-а-ла.
ачыр тааң оірре:
јашшы бору аиш,
шыра таланы бојшы-а-а
ааі ајуң ураадо.
јінка лауы тареаадо
хаіјуң алуы хаадыкааб,
кујлаң алуы будјулало ореші
оошар јыртаң шојорнурлан тураһаң
тагі. —
тускаш јашң шары сарайі
јрлејо јујтап, арајо јукшалааш
лалаадапш бело-јо.
пураваң тараалан хорро

малачбаз ороҳобо.
  мәтер гәсәҥ бiјере:
ојӧ кујгуҥ ошолмо
Аiн ганiш табуjнi.
ујлә кујгуҥ ошолмо
јитаҥ ганiш табуjнi
[illegible] iлаҥнi багаг-а-ай
Аiр Агтер сураjмин баас.
Сарти Гәсәр кубаi генi:
[illegible]
[illegible]
  Аiнi Гәсәр кубаj-аа,
[illegible]
[illegible] јумо?
[illegible] јумо? [illegible]
[illegible]
[illegible],
[illegible]?
[illegible].
[illegible]?
  мәтер гәсәҥ бiјере
[illegible]
[illegible]
[illegible].
[illegible],
Сарти Гәсәр, [illegible]!
  мәтер гәсәҥ бiјере
[illegible] —
[illegible].
[illegible] —
[illegible]
[illegible],
[illegible]
[illegible].
Сарти Гәсәр кубаi генi
[illegible] табуjнi.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible],
Онир Гәсәр кубаjин:
— [illegible]!
[illegible]!
[illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible]
— [illegible].
Онир Гәсәр кубаj-ааа,
[illegible]! [illegible]
[illegible] —
[illegible]!
Аiнi Гәсәр кубаjин
[illegible]
Онир Гәсәр кубаj [illegible]
[illegible],
[illegible]!
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]! [illegible]
[illegible]
[illegible].
[illegible]
Аiнi Гәсәр кубаjин
[illegible]
[illegible]
[illegible].
[illegible] —
[illegible]
— Аiнi Гәсәр кубаjин
[illegible]

ѳрѳр хонот һэтэ тэжэ.
Алта мүңгүн пiрэ эрэнэ
äiгэмэ шэтэ сарһäн
будэчэ болоі-л-ла.
Абаі Гэсэр хубуjiн
црдэ гэмi татулба-л.
Oшор Богдо хубуjiн
тэрэ jiхэ сарһäн улэма абал-ла —
шэбаi пiмi тэнэбэ
унэр-шэңi һэтту-л-ла.
һунэ-шэңi һэтту-л-ла!
хабаң гудхэ болосро
налсэ-лэ боло-хадаi
шэнэiн хурэ бiлэң
аливлоху баhаiбi! гэжi.
унбэi-лэ сауәлэмэ
намэлэжi худэжi
баiла гэлэ јумэ-дэ.
Абаі Гэсэр хубуjн гэмi
јулэ-шэңi нэдхэ-су
һэтту-лэ хуңкэң гэмi
шэвэлэжi тэрэ сарһäн
харалалэ болоі-лэ.
— хäң бурхаң ѳрѳр гэмi
шэнэ һэдугэн баiхо јумэ.
эни jiхэ сарһäн
худэбэ-шэңi хэлi.
хэi унэ баiдһаң-шэң адiлi!
јамар-шэңi хэр нэмэбэң ундэрэ
отторгоi нэмэ баiлi-шэ
оленэбэ ундэрэ
оттэргэнэ саiн номо тэтэнi
хэрдэлу-лэ баiхаiбi! гэжi
шэнэң хурэ хэлэнэ болоі-л-ла.
шэнхэң хэнэ гарашi
аралн улхэжi эрiлэба.

арaj-шаjа алиба.
долоң сэрэң сiдхэлэ
толобо урiэ-л унэ
арахадшо болоi-л-ла.
наiмэдхi сiдхэлэ
бэрэ хонот,
шэрэ намнi болобо-л-ла.
унэнэ болоі-л-ла.
эбэ золуң эрондо.
унхэ золуң хунiжулэ.
хаiун золуң халушхала.
булхаң золуң булушхала эрэмэ
буржаң тарjаң нэрэнэ һэнэн
тэрэһэң гэжэ.
малэрэ эрэгэн сэлэмэжi болобо.
— хухэ мэнi хуэң болотту.
алуна мэнi алуһаң болот!
Oшор Богдо хубу-шэ
хуэнi шэнэң хуң болот јарна!
эжэi шэнэң монхоң болоң јарнаiн!
бэбэi шэнэ оттэргэлэ лэнлэ-л-ла.
эрэн хэнэ улэнэтэ
бэлэң болоң гэрэлухэнi!
хэн нэгэн jiрэ.
бэлэң отторгонэ лэхэнэ!
гэжi шэнэң хурэ хэлэнi
забiшалхэ һуба-лэ.
хаблэжi һухэлэ
Сахла Гохоң хулэ-лэ:
— бэжi харжi һунэ
һаiшiн гэжi
нэхэ јумэнi гэжi
шэнэң хурэ хэлэбэ-л-ла.
— унэ-хэнi боло-хала
оттэргэлэ-лэ нэмэдэ
баiталсаһан-лэ хубуjiн,

каладу-хана бірере
моко татаң бат галаш!
Сарла Гохоң тўнег,
урунбалип болобо-л-да
тўң болорың јарыдраім!
ўтенбалип болобо
јіра болоң јарадраім!
кўмі камаі ојокејо біле-л-ле.
агтарыпіб деп тхемш-л.
кўбўл мом
кўбўл боло бани.
јіле бирје бўлин бі.
јірімерје чарапдла-гулі-йор-у!
Одор Баеда хтојуң кепа
карыч-тани бурадта
айны баној ћунарыш!
урб бада тојор тўре
ярлко-л алс јрктучеш!
Кайі чакаі
агтарыпі мюкс кастажі тепе
ыйпілаше кўмп былт.
агтар гевеі біјеле!
ойнй-ле каханы —
юнз кепт тарыаба.
кацнлајь токайб —
кайлы шара калуб
гарпдакт айолі.
ајана шара кону
калајі гурбаігі бариш
ойнилакі куда гелип јўко.
ауыхо беле-л-ле.
айпаң јіре тойиі
аукыа белкі-л-да.
кајалдйна аулишмі гелі дулаба.
Зарінак Сырыі уйгумі гелі дулайа.
тоірхеј саваң којере јіра!

гелі дулаба.
јерең јўлте ођерлиң
јйнр дере удо басши,
јіле саваң тонгорте
бастані гарпхаба-л.
ојор саваң тојорәці
ойшто јале ыбадара!
ушы анаты чарајы
урулалі тайпиш!
Зарінак Согоң јтукоі геле
моноң кўйн кекре-ле,
кайлабаң кўйн-ле
ладухо-л уні кетупе,
кајаак шара кеціі кулайар
агтарыбы деплдвали тере улац.

јиду уаху кабрі
тедшка гарпотда
кўпос-ле балып —
дароме Саваң ујаддт уші
гаір саваң каробре
горпрі-тогоро катарыі
јірі гелит јўме-ле.
— Айаі Гогор кўбўр-ле
јенар уні биайбет
агтарышаш моноң ламы бурхан
суташыр бооіо
кўбун сўалг јіпіі-ле
тере-кашаі лайыр Ђімі
ўјор беле суташыр-л —
тере байне бурхата.
јјок алзыі тулаабш?
могоң кўрн алзба.
— јауауыр айайі-гелзі—
јауатдур јоніі гегей.
ај јолі айлаалыі гелві,

жарлаң сулаjо маргаб гэхэб
мин ламаң сўлхэхэ
эрэлi ўhэi jўлэн-ханаi
хўiлэм jадма
урал байнаб! гэжэ
минiiң хўрэ хэлэхэ гэжэ
хэлэнэ байi.
Заргалаг Санаң ўбўўгэ гэжэ.
минiiң хўрэ хэлэбэ-л-дэ:
оторгоiнэ хэрэнэ сабiн бурханiiн
ўрэжэрэн хэлэнэ байнаа
эсэлэнэ хўбўн шинэ
аршаiн jалаlта гэхэб.
jiхэ бэрэiн сўрэн гэхэб.
jiхэ зурэ hэнэ гэхэб.
тэнэ hайхан зулiнэ орожо
хашаң уhан jiргэлэнэб! гэжэ
эдэ hайхан хўрэжэ
минiiң хўрэ сўрэлэхэ-л,
мэргэң сугла суглаха-л.
мэнэ hайхаң хўрэ-шэ
алан-а ўгэ хэлэхэлаi,
Абаi Гэсэр хўбўн! гэжэ
минiiң хўрэ хэлэбэ-л-дэ
Абаi Гэсэр хўбўн гэнэ
гарадханi ошобо.
hара-шэн дўрэ-лэ
hайхан сугла суглаба-л.
мэргэн-хэнi дўрэ-лэ
мэргэн сугла суглана-л.
— Хормуста Хормос тэнгэрi!
Абаi Гэсэр хўбўн шэнэ
jамар архалгэ боло бi?
ўрэн шэлў jабахона
дэi jiхэ дэлэнэ-бэд
эрэб сўхэ jабаhанаб?!

эне шэнi отхон ўнор хўбўн
енде гарнi jiрхэм гэhэр
jyhyн суўхэ ўгэi боло.
тэрэ-хоной хўбўўнэ
ўгер шацга асарiнаб! — гэжэ
минэң хўрэ хэлэбэ-л-дэ.
Абаi Гэсэр хўбўн гэнэ
Заргалаг Санаiн ўбўгўтуjэ
орандано болоi-ло.
эне ўбўгiiн бурхан-ла
шанаiji хўлэнэ
хўгжi бодоо байхо jyhэ!
jyhyн сэшэi суухэ
ўгэ-шэji хэхэлэ-хўi
шэн сугла суглаhан!
Гэсэр Малаң Абаi гэнэ
саналалнi байба-л-да.
— энэ jiхэ хўбўўн
гурбан-ла байлаба.
jyhyн сўхэ аршадуунi
haji хурiмэ харуулаба
jaлэ гэжэ
ўлэр-шэji аршi,
hўнi-шэji арсi болод —
арсiiji залаабi
iргэнэ хайлан сiнэ-л-дэ!
шамаi jiхэ бэхэн хашiно,
оторгоiн тэнгэриiн сабiн бурхан!
хэhэн сабiн хэлэн
хэлэнэ санаң шэнэ гэжэ
хурулэнэ jaбан боло гэжэ
минiiң хўрэ хэлэбэ.
— манаjhар болоhо —
хулан сабiн зэбэрэ хўрэ шэнэ-л-дэ.
хулан сабiн зэбэлэнэ орсо
унаjн ўлэрэ нэjэнэ

ороҳо-а ўӧгі харахан-да,
Абаі Гесер хўбуң!
намаі хўдўі-анаі болон
харсаі баіхамаіб.
аттарлахин мергаң сэцэң бўтэно
ороҳо-д ўӧгі хара-до баіхі
одоі чекэ Гесер-ээ
зобалдо дэрэ хўрэхэ! —
аттарлаха мергаң сэцэң бўтэнэ гэнэ
зобалдо дэрэ зобобо-л.
хаан эрэң сэрэйхэ
бўң гарэн байулаі,
алта мўнгўң гэрэйхэ
барўн гарэн барўлааб,
јіхэ саһаң буддэ
урулааа белэ-ө.
Абаі Гесер хўбўнэ
алта мўнгўн гэрэйхэ
гунаадаха буһо-л-до
нэгэ-нэјі бахаң
эхэ-л ўӧгі байба-л-до.

нэгэ-нэјі бахаң
ўнўрэнэ табан ўӧгі байба.
ўдэрэһӧ аіха ўгэнэрэнэ
гэн һаітаң добоналдэ
лааң гурбаң јіло ат
алта-а ўӧгі ангааха баіһаба,
аттарлахин мергаң сэцэң бўтэнэ гэнэ
хабаң һарлаң һаан
баіарлад ирэнэ.
һаанаң һарлаң хатаан
баіарлахаі ирэнэ гэнэ
алтаан хўрэ ангаад барба-л-да
энэ гэнэ барба.
аттарлахин мергаң һэцэң бўтэнэ гэнэ
гурбаанаа гуһабэ —
Абаі Гесер хўбўн
гунаі налаһан бўрэнэ
ушхаха баіхаад.
Абаі Гесер хўбўн гэнэ
эгэ бўрэнэ болоо
бўрлааһан дэрэ гэнэ. . .

ХУРІН АЛТАІ ХУБУН.

(Гэсэр Богдоҥ тэлі хубуҥ).

эсэр гэсэҥ біјэрэ:
Оноіэ Гэсэр хубуҥ гэші
моноҥ хурэ хилобо:
— Хуріҥ Алтаі хубуҥ-аші
хулэ сэтгуб біорэіно!
баруб гэші јавбар
јоруҥ болаі шэхэ јумэ-л.
јхэр одоло-хаја —
эохоідэ јоні хаіј болохо јуне.
улулэші эшхоло —
јоліншэ хулхачала
улэрэ эшлдэніја болохо јуно!
Хуріҥ Алтаі хубуҥ гэші
шалдалдаі хахаліа —
шалдаі шаре хэшјі
харалша бэлэ-эдэ.
элірэјэ хахалба —
эрэҥ баікаҥ хэшјі
гаршаша бэлэ.
заједаі шара хэшјі
эахаі гурбаі гаралші хулаші
алта эшгуд шірэ доіш
һулэша бэлэ-ло.
Хуріҥ Алтаі хубуҥ гэші
һуні-хаіі болохоло
хулніҥ гэрэлэр хулаба.

удэр-хаіі болохолон
нарала гэрэлэр хулаба-л.
шірэ лэрімэ гаварсан
уілэжэ һужі эулша бэлэ-л-ла.
шіэ лэрімэ гаварсан
эіэҥ шаҥ хулаба.
гурбаҥ эшэҥ субхэнэ
јадаҥ гэші захалба-л.
эхоліаніј біјэрэ —
ушлсахо мэрэҥ,
уилулэхэ ушла
эбхэі хатур хілдэ бала.
барлахамо токогні! гэжэ
моноҥ хурэ хилэба-л-ла.
огторгоіҥ јуһуҥ хуэ шудаі
огхоҥ хуэ мэніј —
хоілэшо мэрэҥ! гэжэ
моноҥ хурэ хилэба-ла.
— эро-эрэҥ хуѓно
го-л хэл шорбхо-л-ла,
эхаі хубуҥ! гэжэ
моноҥ хурэ хилэҥ біјэрэ
залуралі һафэні ундубэ.
хојор һоіхаҥ хорлоіја
һуѓлалэші хаіла-ла
эро-эрэҥ хулаша-ла

ці бєту хтең
гешхелене болсі.
хоого jiхе хормої гені
мұрені-даш һұлсі адалі
тоопо-до гонгідніі байба-ла.
Һабіц шеңги гопбоседено,
куреңсөбе байба-л-да —
мөхеіц гидур хиданц-ла
сөір дуна хуруба.
аҗһанаі jaба-ла
шее сопо хөбтеба-л,
арқанаі jаһаң гені
шее өбо хөбтөбө-л.
мұһаң jiхе горохуjі
горохолош байба-л-да.
башаң jiхе болдоjі
болдоулаң байба-ла.
торе хилаң удурто
мунаи урсі аштаң,
муланш урсі аштаң
байуй гешо jүле-лә.
бахаль-ан байбо —
гобдіуш-мөiі аштаң
хаіу-мөiі аштаң
байнә гоңу jүле-лу.
торе хилаң удурто
— хое jiхе халаіі юрәле
муңкуіп хара уһаң һаң.
гаіушаң jүлеjі
байлаңдаго уһа-ла,
гаіашаң jүлеjі
бадалшаш уһаң! гені
торе jiхе хала һаб
мбулана абірлалкір
уһал jiхе хорлоjо
аjһаш байба-ла.

хөгго jiхе хорлоjо
һөлөгө һөдөгөһө
дүһаңі байба-д-а.
гаш-до байга-ді
— оно юхо хада доро
жолоң гені гаруо бодоі? гені
шуошіjо даңхадано бодо.
бөгөні хубіланд бодо-л-да:
оңороңо бөрө-хубі хараңа шошің бошол
аборлаң аргаба.
мөгөр гооң бөгөр!
аборлоно болс-ол
гурбаңы болоні оңхадо гоңгу-л
һолоп-даш гололол.
ролхаіз хоңуба.
гоңгуро һөлөө —
хөір гоңі болоні абаңда
аңгорні бүгө-лә.
гоо һуһаң хубілаш болол-дағ
жашш хара гуршаң баш.
оң һаі болораң
оо нүні хаіш,
горо гоі шадагаш
горо һюш гаіш
һаралаш баш.
хараңнаш jаланда
гурша-ла болорні
одоңдаш хараңна
хораң хара һаларлан
шоңдаш гонгу,
мүңдәдір гоңуба.
ано дуаң хубілаш гонгу-да
абіргаш пара һолорго-л
гешлоба байна-дағ.
һолоргоо-даш шолоі

эмэ ііхэ шолўоаі-ла ашуіјар
эмэ ііхэ гуіларакі харшба.
эрэ ііхэ шолўоаі-ла ашуіјар
эрэ ііхэ гуіларакі харшба.
гуілађакі харшкі
эрэ ііхэ ташэ ўрэ
нара ўгэі гэрэбэ.
гэрэлэнэні харадхоізц хэтэрбэ-і.
гурбан эшэш оўдэгэ
харуыдэлхі хэтэрбэн
бэлэні харшба.
харахадэ болобо
нухаўін хара ўлэн-гүні
шэлэгэні баіба-гэ-лб.
алта муҥгэн уіліаң
гэлб муҥгэн шэтлэлкі баіба-гэ-лб.
мэтэр гэжэң оіјэрэ:
аjан эшіб алабэ
Хүріш Алтаі хүбүң гэшп
мүҥкүҥ хара уһаң дэрэ
ошшэ болві-л-гэб.
алта мүҥгүҥ уіліанп
хара мүҥгүҥ шашаіэ
тэілахаві ійэбэ.
тэўнэ ніге алаңдо болві
мүҥкүің хара уһанп
гэлб мүҥгүн хбенбэрэ
утхажэ ўба-л-лб.
Һарҫң һатаң эрэ хэрэш
эмэхэі сүзэнэр болэжі
уралэкі һаіһашэ эрэ гэжі.
ўбэр тэрхэң барагта
отторгонэ јэһүң хўхо мэріш
унлахаја јэрэбэ.
эноң јіхэ хўхо мэріш гэші
јіресэнэн оіјэрэ:

— ўнрэні болхиң
ўнэр гарнў?! гэжі хэлэн
гүзүрүрэ тэхэрэжі
харажі-ла арілана болві-л-гэ.
тэўні хоіто мэріш гэші
јірэлэнэн оіјэрэ:
— улэунэі шулхэн ўнэр гарнў? гэжі—
мэш хоне тэхэрэлэ харшба.
тэўні хоіто мэріш јірелэнэ болві-лэ.
— улэунэі болхиң ўнэр гарна!
эмэ јіхэ дашо
ойтэі харана болобў-хб? гэжі
мэнэң хўрэ хаһэж-хэ:
отторго бэлб дагэбэ.
тэўні хоіто мэріш
— ужэрэні болхиң ўнэр гэрэ! гэжі
хамудан-шэрі эрбэт угэі
һэрэгэшэ харшкі
отторго бэлб хаэбэ-л.
тўні хоіто мэрің-лэ [тэўні]
— ўнэш болхиң ўнэр гарб! гэжі
мэнэң хўрэ хаһэл-лэ
отторго бэлб хаэнэ болві-л.
тўні хоіто мэріш-лэ мэн хонэ
ўнэўнэі болхиң ўнэр гарна! гэжі
отторгоні бэлб харшлашні эшэбэ.
— эмэ јіхэ шаіан-шэ!
эмтэі харатаі болобо-хб! гэжі
тўнэі удэшэ мэріш-лэ
мэнэң хўрэ хаһэб-л-лб.
улэўнэі болхиң ўнэр гарнў? гэжі
отторго бэлб харшлашні болві
тўні хоіто мэріш-лэ—
улэўнэі болхиң ўнэр гарнў? гэжі
отторго бэлб харшлашні арілабэ.
Ѫнэ-л унахо Хўхо мэріш гэші

уlаң деје јірені шілеп уны
удалано боло-а-дů.
кӧјӧр ћаіхаң шахвыш
Хуруң Алтаі хуўјуң теші
ћарвбан тежі шоба.
[illegible] тојў [illegible]
[illegible] барың јіјашат харчібачы.
[illegible] тојў [illegible]
[illegible] барба јірашаті
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] —
[illegible]-до болоі-дů —
[illegible]-хашаі [illegible] боло-а-дů.
[illegible] ћаіхаң [illegible]
[illegible] барачы болобоо-шů.
[illegible] [illegible] ћудун-да
бурулхӧжің [illegible].
[illegible] хара шуіһаңыі
бойдрызі [illegible],
[illegible] хара ћуду-да
бурулбызі [illegible]-а.
— шојуң салаң хулут!
[illegible]-хашаі ўтер [illegible] [illegible]!
[illegible]-шаі-ды ўтер [illegible] [illegible]-
[illegible]!

Хуўлаң Хухо [illegible]
хурбаң хара [illegible]
[illegible] тулаң [illegible]-а-дů.
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]:
[illegible] ћаіхаң
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]-а.

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] —
[illegible]-хаші [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] тојў [illegible]
[illegible] барың [illegible]-а
[illegible] тојў [illegible]
[illegible] барың [illegible] [illegible]-да
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] —
[illegible] ћаіха [illegible]-да
бурулбызі [illegible],
[illegible] ћаіхаң [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] хара [illegible]-дů
[illegible] [illegible].
[illegible] хара [illegible]-да
бурулхызі [illegible].
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! теші
[illegible] [illegible] [illegible]-а-дů.
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]-а-дů.
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]-а-дů
[illegible] [illegible]

тэгдүжэі-лэ алтіін
банаң бахіо тоғоі],
баран бахіо хубхэлэі
һаңбі аваті бахіо
абаңхэнт бохатэ
торгоной һорхаг тохом
тоходдохо баібэ-л-ла;
тэлэі мүнгүң эмээл
тэгшэн доро хаjабэ.
буҕут мүнгүң худургаі
худургалаң абаба,
арбаң хоіноі оломдор
атобхэлэ хэлэбэ,
хориң хоіноі оломтор
хотоідаро татаба.
мэтэр гэлэң біјэрэ:
біјэін таілаң хубхэлэі
біје абрі тэхідэбэ:
ламаң буһаі ангһар
міінаң дүіла оідоң
ііһэң һарал зоорабдэ:
заң дугдэ удалбэ-л.
һадаваа араһаа
ажал дугдэ оіроң
заіһаң һара хабадіі
үйндүйэ үхэлэ.
үйлэм гэмэр дэмухо
ордаң гэрээ абэй
ажаң дугдэ удалша бэлэі-л-ла.
тэлаң гүһ тэбшіі
гэлэзэі һаадрая
онгодоо тоінолдо,
дайдэрэ һанадрап
урахаа тоінолдо.
мэтэр гэлэң біјэрэ
пүтіj мүнгүң бэлэіј
бедхеңеэтэ дүңгүбэ-л.
судаі мүнгүң һадаjі
барүң таша баілдаба.
гүнэі ніэр ајаңто
нарің голор хемнібэ
нарің мүнгүң хоромнуі
зүң таша баілдакі
ібалсана бэлэі-ло.
јірэң табаң һомоjі
јарохоіон ахоба.
далаң табаң һомоjі
һарахаісан ахоба.
үзүлі jіхо хүтуаңо
түбүрө бохор ахана бэлэі-л-ла.
шакіраі jіхо халдіато
һүдөр бедхөр ахолоша бэлэі-л-ла.
далаң табаң тебхэтү
заңjаа нарэ hэмүjі
хорожідоо хударба.
мэтэр гэлэң біјэрэ:
эре біјэіэ хүрлэлэбэ
булаа тэмөр хујаjі
нуңгуjлаша шірэбэ-л
тінэ біјэіэ хујалаша —
салуу түмэр хујаjі
бэлэін шірэбэ-л.
мэтэр гэлэң біјэрэ:
хулаша мүнгүң хујаjі
хүјаласаң абоба.
морэң-хашаі барагтаі
ламасаа хујлаша бэлэі-л-аб,
шамашајэ барагтаі
шабалаша хујаглаша бэлэі-л.
буралаі шінің барэнэ
бутаің шінің залдэаі
булааң хүхүр шалашіі

чуот дерö іабажің абоба:
муңхујо хара уһаң дере
јінлесне былы-л.
јірилеоһаң бііере —
јінің лабаң сухтүтер
јаө ајмер бөшхіп
уалсжі абоба.
муңхуң хара уһаіп
муңгуң һаіхаң уоһпсро
улаадамі хоһ-л-ла.
хурп-ае утхамі тере јаә хала уүј
муңгурулалі чралыо.
гураба-ла ыңга ылоң лукаң кумі
таіпжалаң баба-л-ла.
тере ыһе хала доро —
хрдус дере уаһаң
һарыоһото убүгүң.
ібулуг һере уаһаң
һанатал ла убүгүң,
барүң оро хүдуме
барылдаң ыһоң тахуката убүгүң.
хүң сокаң һүдүмі
ыстаң ылоң ыһуката убүгүң.
мыһахі-ло убүгүң тиме
хбор табыһ олоһ-л-ла.
— уулаі баһаң бураһаң
ылі мудхі үлс-ак.
хорожі баһаң турак-тоі
ылі мудхі хорсан-ак!
мобор тесің һірре:
мыһахі-ло убүгүң
— мерінө ыһоң ылоуһі мулаһіла
мүјі бохаң уарда,
ухерө ыһоң шолуте
уіраһі уһаң
ыхуі боһаң уаралп.

ое хара, дере тарабаң хүбүүі! тоһі
муңгуң іп судаң олоһ-л-ла.
пілараіло јіадо —
ердік хоһобуһ-ло
ыһе оһолсон уһаі
утхаіп-ла аттабо
оро һаіхаң уотуралоі
сеһоро ылаһо.
кухаһаң біјаі-ла —
ылу боһоң арілаба,
уаһоһаң біра-лі баһаң боңоң
харіхамі арінаіо.
мобор тсоң һіјері
Хүүң Ахаі хобүң киле
ос јаң хораһо тиме
ммел хүүө хілоңі,
мојоң ылоң тохуі
уаһілаю ылаі-л-ла
оро јіхе хала уүү
мохурүлаң бураһоһ
уеһіонуң тахур ыһсорулаң дүль
ымыһ тмоһ јүме-ла
хорооң агре јіраһі
— пі тахі јал соп
мобо баһаң ахаһаң! тиме
оро ыңга сіоһо
јіаң ылі тмоһ-
тоһоо боһо.
ташінілмо аммо
хоһоі муңгуң айлаһа
Дібоң Гіллаң хұлаі тиме
оһаң ылаң ііме
јаа ылы таһаі,
ылыың ыһуң іііеі
дыһор ыдуп таһіалаю
хлаһоо лулаһоо олоһ-л-ла.

— ӡдер тердкі болб баіта.
бӧ-ӡдо јабахан,
ахаі хубуң! гені
менең кўрӧ хелені баіба-ан.
аріең јӧдо уллух-дуі
абахоја олоојі
амаң ӧрӧ миргӧн,
хоріп јіхе улдух-дуі
хирахојӧ тӧбӱң
[illegible] хоро [illegible].
[illegible] хӧбӱң:
— [illegible] таахі
кўтту стіну ӧҫӧ бларгхон! гені
менең кўрӧ хелені,
— [illegible] ӧӧ менгӱ! гені
менең кўрӧ хелелгіне болої-а-ан.
[illegible] ӧені болобо
кўтті кўтті хўне ӧдурхом гені
менең кўрӧ хелені.
барун тарді барба-ада.
— [illegible] мені! гениреді:
[illegible] салыріп
[illegible] јабілік
[illegible] кріріп
[illegible] ӧрӧ [illegible]! гені
менең кўрӧ хелені һуба-ада.
Хурің Ачаі хубуң гені —
— ахаі менгӱ! гені
Омур [illegible] хӧбӱ
[illegible] боруң [illegible]-а-да.
Ахаі хӧбӱ гені
менең кўрӧ хелені-а-да:
— ӧрӧің јіхо маідула
[illegible] јуме-гӧні,
хупеі јіхе маіху гені
хупті буке јуме-а-да.

тере јіхе маідуда
јабахуда болобо
номӧохор аіахар јабахо јуме,
хупеірхені јабашані [хупеірхежі]
хумоӧріхен турос јуме!
дӱ-хиваі хубуң.
ута јіхе ајарлан
улаакі онхо јуме,
урап [illegible] ајоран
пударкаі онхо јуме. . .
аі номоор хомоор ајашакі
јабахнаі болобо
[illegible] міргің сахаң буркаң
[illegible] ӧрӧ таваакі-да
муруп [illegible] јобахо јуме! — гені
менең кўрӧ хелебе-а-да.
— [illegible]:
Хурің Ачаі хубуң [illegible]
— ахаі [illegible] менгӱ! гені [illegible]
Ді-[illegible] Гӧхоң [illegible]
барун тарді барба-а-да.
— Хурің Ачаі хубу-[illegible],
[illegible] бахо [illegible] —
[illegible] дугарӧріге!
[illegible] хахаі баіхо —
[illegible] дугарӧрсин!
јабаһаап салыріп
јарманаја јабуоі,
јарҕас ахаіп [illegible] —
уһуе [illegible] ӧрӧ ӱлуреіп! — гені
менең кўрӧ хелені-а-да.
[illegible], [illegible] ан-да,
һаіхаа [illegible] [illegible] іре-аі! —
гені

Дӧбоң Гӧхоң лухо [illegible]
[illegible] ханаі!

богда гаху јуме-да.
Дѣлің Голоң сухеібеу
һаан-ханаі аблиі
һоротнъ оппоні
тыјô аһаін олобо.
— ахаі, аһа аға! гэні
[illegible] бөлѳі-дә.
— харіта оппо бэсэрің [illegible] шамсаі
[illegible] јаһсіо хубујете
јујаі аһаң [illegible] јумо?! гэні
[illegible] јујаі [illegible] бөлѳ-а-ра.
[illegible] гаху бијере:
[illegible] хубујә-ді
[illegible] гэнтэхэні
гаан гэтэ гэрөбө.
[illegible] бујере —
оібер [illegible] [illegible]
[illegible] дөлө [illegible]
[illegible] [illegible]
уто [illegible] јоһіо
хубо [illegible] абаіс
[illegible] абаһа.
— [illegible] бөлѳ [illegible]
бөлір [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] гоһу дуаһа.
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] нарына.
[illegible] [illegible]
[illegible] гоһу дуаһа.
[illegible] [illegible]-дә —
[illegible] [illegible] хараһа-а-да.
[illegible]-хааң барыгтаі
[illegible] [illegible].
[illegible]-хаан барыгтаі
һурпаујаан [illegible] бөлѳі-дә.
[illegible] һаанаі [illegible] јаһіјі
[illegible] [illegible] тэлэ, [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] јіте [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]-дә.
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]-дә.
[illegible] [illegible] —
— [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]-гэні.
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] Маан [illegible]-гэні

Сэ Лусаң ĭб-ваі!
Хўлбаі Мергаң бабаі-ваі,
Хўлбаі Хатаң ĭб-ваі! гэхэ
менең хўрė хелешi дуранжi татаба.
эсэргўлĭэ мэргэн саĭаң бурхаң
эршi дэрэн харэгго гэмаі.
Хўрiң Алтаі нүбўлэ' гэжi
тэгалжэжэ болсi-ле.
пудалара hородсоно болеi-л-да.
бiјэлдэ ўлдэне болеi-ле.
уншэнэ халiншэ гэлўhуң аhаң хојорле
наланалэ орхба-ле
Хўбiң Хухэ морньб
алаланэ болсi-л-да.
улалiаң бiјерэ
арэ үрiң хўлжэ-ле
хаңi таһха харзулiјар —
харалчага дугшуба.
эгэ тўдўг хулiран
дуралэнга дугшулiаган тэрэ цаг.

метер гэсэң бiјере:
тэрэлiэң сiша југјулене болсi-л-да.
iўрiјлэжэ јобахало —
арабаң hаiхаң морiнэ
гўбурэнiң гарэба,
арааң hаiхаң эрэң-дэ
аhалаң гарэна;
хурiң hаiха морьнэ
гэбiрэнiң гарэба.
хэрэң hаiхаң эрэң-дэ
аhалаң гарэба.
хэурэт јуме јiребу-лэ,
Ухуладехэр јiребу-лэ?
нахэң јуме јiребу-лэ,
галајахар јiребу? гэжэ
Хўрiң Алтаі хубiң гэнэ
менең хўрэ хелебэ-л-дэ
— уhэ мэнi баiна-л-да
урэбэлэ баiна-ла.
ўјi мэнi баiна-л-да
морўhохуң баiна-ла.
баба-хаңаi баiнабi —
балгалахо баiнабi,
басаңiң-хаңаi баiнабэ.—
гуламахў баiнабi - гэжэ
менең хўрэ хелебэ-л-дэ.
метер гэсэң бiјере:
аiжэ-шэјi баihаң алаі,
амаiжэ-шэјi баihаң алаі
пожо-хаба уланху —
гурбаң уилэ уланху.
хурэ ўнэ хаба-ло —
гурiнхалаі унахо! гэжэ
менең хўрэ хелебэ-л-дэ.
эрэ хўхэң морiнэ-л-дэ —
iорiлэнэ хўрэ-л унэ-хаба
хўрэ-лэ хўмўhэ! гэжэ
менең хўрэ хелебэ-л-дэ
эгэ хўхэң сэгэху
тэлiшэнэ хўрэ-л унэ-хаба
эрэлэ хурiнэ отолхо јобатоi-ло баiна! гэжэ
менең хўрэ хелене болеi.
эжэ јiхэ hаңаji
hаналэжэ болеi-ло.
шалуң јiхэ дурхэлi
дурэхэлэне болеi-л-да.
бухэ јiхэ зулуга
хўлўлэжэ хатаiба.
бўлаi мунгуң hаләjі

jаларгаjакі хатарзы
jабуланa болзо-ло.
jурпq Алда бijетзі
jалiн дерзе jорітсы
чаргыл кўгшiц акпа-ло
мене аiгуi акiдлажы jорыс.
эткерлиі ошоб —
тар jiке тохонтоп,
чалi jiко аьеiлтеi,
ыlаiц хеiлзi мiнаттi
кьлтолдоно болзі-лб.
утар уткарбар болоiо
чулаи дерзе jорiзо!
Азiр-каны кабжуро аркадаi кўрзе
Акiа-а уткарзоц jабаба,
сiерп сырзбар боладо
уаiцаiц сатiц кулзюнi
аiбол уласц бузузон
Батайулаq хатарзi
ологоно болзi-л-ля
метер тоноц бiцорс:
яўбоkі-ло хўбун-тузы
аkі соплбар болоб-
пмзiц сокоц булзус
Бугтолмулаq солозы
Баiна саху iуле-ле,
аб кургуц дурбiзы
jу hамuв хараlуiлзан сараба,
чабоб уlаiц шаралзы
куцзi капа харагулзаан сараба.
Хоiн-ханi гаролбзы hорагтоб-ло сурiзы
Теlзуjб hаiцзыв моцюшiлац залгобо.
— аiі тазы ауруны,
ol омоцо хубуниі?
— ала-кубiц барыатв
турзе узрб бiлкан-дi.
Кулзэгатаi jўлаат ла бiзау турлiбi,
hуцзыбагтаi jасалгаl жам бiзау турбiбi.
ало-иорiц барiзаi тўргiзiн кўбзiбі.
Алатаi Гатзо хузурзэ
турзе узрб чаланбi.
кусаны турзоц хатзiло
алi зорб дорблiц.
азаы турзоц кожао
уrўу хонi дарбаб
ол аiі хачы хубунзэзы бiлаза-цу
аl омоцо хубузанi бiзаза-дi? лаза:
Буруц сурон блка-ло
— Тахзо jiно дапiлi
сараа аврон хаiбi
таха jiно даiгла
кулн дарон кбмооi!
ооро jiно далзiла
оола барон хаiбi.
jоро jiкe дацзыj
хакылат хулын хуйц
Алтаi уун улзе
хорома хулан турзыто
ху цаiзвац таланто
Jўлаг Шара морзодиц
огоц алар хорзiн аюс.
ла віlі давулуза jабалзы
jу гоiі jўлзкi jаiнзы?
— азыр уулі-зы турзо узрб бiлган-ла.
jоруц зоаiц голацзо
jороц hурзат гаргты
Калкрзiш Шара хубуiц газы
аща акы бална jўзе.
каны-хаiы хубуiн

Абаı Гэсэр хүбүүн-лэ аарОhан-хаhаı
јумэ-лэ . . .
эрэ-хаhаı хүбүүдэ —
лаı түбОрзі онхом гэжі јабалбі.
Абаı Гэсэр хүбүүн гэhэі
эгэөрһөбэ дэгэ түрэ угі аhаабі!
Омор Богдо хүбүүндрэн оробзоhі
уахэмні.
тэ іі хоі јулэбэ?
тү хоі алдэбэ?
— Шурмашіін baјан хаhаі-лэ
Шурэгэһэ Гохоh зүхэһү
хүрізиоооі јабаібэ.
— хоіэ хөбтхэ јаhаң.
заахэhі јабхо эрэ . . .
шэ хүбүүн хорогуіјара
бі-хаhаі тэрэгуіјара! гэжі
Хүрүн Алтаı хүбүүн холебэ-л-ла.
манрнаі хүтэшөң ахаі-лэ:
— эрэнң јабаң эбэргө,
алтан јабаң эрэхэ,
бі-хаhаі зарібоhоң гахарта
заріхэшэ уахэмні,
ошхоң заріін хојорө
уhэ доро эгэрбүүжэ уахэмні! гэжі
шаһаң заһаң хохобэ
Лацзан Шара нэрэтэхэ гэжі
зурүбэлжі эрэшэбэ.
Хүріһ Алтаı хүбүүн гэжэ
хаарнаh хара hоhоjі
hуха гагаң эбэлэ.
— эне јіхэ зэрэгэллэің
зэмр јіхэ голоі
хаха бала тудэшэ!
атхаі јіхэ эмнэгэрэ
хуха бала тудэhі! гэжэ
менең хүрэ хелебэ-л-ла.
онон дэрэн униhаба —
улаң дулуі гаргалаба,
хүбші дэрэн хебшілебэ —
хүхэ дулуі гаргаба.
ухэхэ-лэ заjатаı-халам
үі таhо арlаараіш!
ахоң јабахо заjhаілаң-халам
эмэр јіхэ голін-лэ
хаха бала тудэіш-лэ!
атхаі эзэң эмнэгэн-лэ
хуха бала тудэіш-лэ.
убуhэн-л узэгэр
урэдэжі хаја-л-ла,
хулаhаhі эзэрэр
хубілhажі хаjаjаі!
хорбоң доре јірэлэ
зарујожі оробоі,
hааагтэ јірэжэ
hайхажі оробоі! гэжі
менең хүрэ холоі-лэ
буху дэрэн униhэ
бухэілэжэн хатаба.
шэрэн дэрэн униhэ
шахэлэрэ татажі
hайхажа бүдіі-л-ла.
хадхаhаің эбэ
хаjаjажі арlаба.
нурэші буху
дурбіжэ арlаба.
эмэр јіхэ голін-лэ
хаха бала тудаба.
атхаі эзэң эмнэгэн
хуха бала тудаба.
убуhэн узэгэр
урэдэжі хаjаба.

кулаhані хаурср
кубǝхані хаjаба-а-да.
хофоҥ дорǝ jірені
хофојǝлі оробо,
hǝдǝт дорǝ jірені
hабынхалі оробо.
туж хојто hомоjji
бухх татаҥ айтта.
оннǝ айрен уташа —
сайҥ хулуі састаба,
хуhін аjрен хабаhа —
хаhо хулуі тарыhына.
буҥу аjрен ункон
булкхсарын татамі,
[illegible] аjрен унком
[illegible] татамі
[illegible] [illegible] jуму-ле.
— шуhаҥ айрын хорjоhо
амоҥ jіхе соjон
[illegible] було тудаіне,
ауhа jіхе [illegible]
ауха було тутаіне!
убуhані хаурср
уротхалі хаjіте,
кулаhані хаурср
кулонхалі хаjіте!
аҥоҥ jабахо hаjjыта-хадані — [illegible]
[illegible] хурс холобоҥ.
— [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ункон
булкхшаҥнаі [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] татаба.
— [illegible] [illegible]-хадан-мні
[illegible] jіхе [illegible]-мні
[illegible] таhа [illegible]!

аҥоҥ jабахо hаjjтаhаҥ-хадл-мні
хофоҥ доро jірені
хофојǝлі оробо.
hǝдǝт jірені
hабынхалі оробоl! гǝні
[illegible] хурс хаhалі
буҥу айрен уноҥ
булкхшаҥа татамі
[illegible] [illegible]!
[illegible] [illegible]
[illegible] було тудаіа,
[illegible] [illegible]
[illegible] було тудаіа [illegible]
[illegible] хаурср
[illegible] хаjаба
кулаhані хаурср
кубǝхалі хаjаба.
хофоҥ дорǝ jірені
хофојǝлі оробо.
hǝдǝт jірені
hабынхалі оробо.
— jіхе [illegible] [illegible] гǝні
jіхе [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] гǝні
[illegible] jіче.
[illegible] jабаҥ [illegible].
[illegible] jабаҥ [illegible] гǝні
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
— [illegible] [illegible] hаhаҥ
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] гǝні
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

гмайле-ле хатыйа
гирам бари хатырба.
гамар аиха хојоро
кумо бириш хатарба.
Шара Буруш лахуја —
шама хулур хатарба.
Хара Буруш лахуја —
хиналаи хулас
хатараха балы-а-да.
хатарамі ошолдово белет —
томірули хурума
гумір хара баісаці
јірмілаі басалла.
огторуња гулема
одоң саба баісаңіти
јалаграмі баіба-ла
хара бари хароа-ло
мајо шаі хубалааі хајаба,
мангал хатур балдаха
халайшарь хајаба.
бајаја шим хубаһа —
алагра шара хугары-ло
балаласоно балы.
гамра хурінер магтаһаі
тура јіхо баісаңі
лодхол-хамаі лоіура
еһ-хама хібамі
гарлалагш белы-ла:
моибылалі харша —
мангал хугшоі ахалла
урдо-хама хајлары
ушаң гежі хайтоба,
ођуң һаіхаң шиш
уаіц јлабр амдхамі хайтоба.
зүң һаіхаң шиш
хухо дубор амдхамі хайтоба-а.

оһ шоиаң горғотоі-л
Зулаі Шара мангалха
дорі-хамаі дорба-ло
најаң алла ербтеі
тарбаса сабаң һухејо хемі-ле
гајо хаш шоірлоші
убтоһолі терібеңі геле.
булуң гежу убһујі
бухуп гоулоң үрга
марілала балы-ло.
маіц гежу убһуј
нахіл-хамаі гоулоң-гу
марілала балы-а-ла.
најаң алла ербоо
гарбашаі сабаң һухејш
хололомі хулуба.
хулулаші лодраі
шоилак-хамаі дорго
хајалі ерібоо.
алагра шара хугарі-ле гемі
мангал хугшоі ахаій
һумурга-ло аһалламі бшоіо.
— мехелемний мехедулебе балаш,
мерешутлаі марбулаіа балаш! гежі
бойхорши баіба-ло
хојор һаіхаң гарлаі
јумаң балы гатаба.
хамі бари лахі, баіі ліба-а-ла.
мангал хугшоі ахаі гемі
ајоргаја јадаба —
гашиш-ло гуібба гарлалано белы-а-ла.
гоіор гежу хадаій-ло
ерміоі барің хараілаіба-а.
гагріш гежу мешиі
аіла бајоң харалааба.
алоргаја јадалдамі

— алахо јуме-хала
утер тӱрӱең алешие,
Абырах-хала
утер тӱрӱең болшие!
[illegible] хайхо јуме-л
[illegible] [illegible] [illegible] уна јуме-[illegible]-ак!
Айа Гөсер кӧбӱні
Хӱрің Алтаі куӧӱң
тері [illegible] дулахаа
[illegible] [illegible] буајӓ-бас.
[illegible] хайбаа [illegible]-бас,
[illegible] ӱнең [illegible].
[illegible] [illegible] хаңхалаі-[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] хайхо јуче
[illegible] [illegible] хојорто
[illegible]-хаиаі јуме-бас!
[illegible]-хаиаі кӧбӱні
ӱкелге муӱн ӱрӱлең теге;
[illegible]-хаиаі бі.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-ааі теге
[illegible] хӱрӱ [illegible]-ле
—[illegible] [illegible] јіле-[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]-ле;
[illegible] [illegible] јіле
[illegible] [illegible] [illegible]-ле.
Кӱје [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] јіе
[illegible]-хаиаі [illegible]-ле,
[illegible] [illegible] јіе
[illegible] [illegible] [illegible]-а-ле;
[illegible]-хаио ӓлле!
Іӱ-хаиаі [illegible]
[illegible]-[illegible] [illegible] [illegible]-[illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible]

[illegible] [illegible]-а-ле.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] јіле [illegible]
[illegible] [illegible],
[illegible] јіле [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] јіле [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]-а-ле.
— [illegible] [illegible] біјілар
Хӱрің Алтаі куӧӱң теге
[illegible] [illegible],
[illegible] јіле [illegible]
[illegible] [illegible],
[illegible] јіле [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]—[illegible]
теге [illegible] [illegible].
—[illegible] [illegible] [illegible] теге
јіле [illegible] [illegible]
јіле [illegible] [illegible] теге
јіле [illegible] [illegible]-[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]-[illegible] [illegible]
јіле [illegible] [illegible]! [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]-ле
[illegible] јіле [illegible] —
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-ле
[illegible] [illegible] [illegible] теге
[illegible] [illegible]-а-ле.
— [illegible] [illegible] біјілар.
Хӱрің Алтаі куӧӱң теге
— [illegible] [illegible] јӱмеје
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] јӱмеје

һару чоԓ јоԓдоԓ ол! тоот
менеҥ кӱрӧ јаԓбас-а-да.
Хурин Алтаі кубуҥ тоол
тӧрӧӧнӧн онон-до
оҥ бӧрӧ бірсе,
мееӧрӧн ончоі пораілын болоо-ло-ло
менеҥ јоҥ-тӧрӧ!
Хурин Алтаі кубуҥ тоол
эре-чорчи јӱр-қоші ӱрӧнӧӧ
қаш қоша капкулар
карылыс качарбаі,
моиі бодуҥ оңдоҥ-до
јуралыс қошарын болоі-л-да.
јебенџе бошбо —
јуралды болбо
ӱйііном оіоҥ уда мара ол-до
мон ашуі ажылашы јірбе-ле
қанҥаҥ јалдашы.
Хурин Алтаі кубуҥ тоол
қанҥаҥ јалар-ло
оңу қош јолдон-оҥ оалі
бойлар-ыеч ааді тоол
ӱралдын қатеркашы ар јаба.
молдошы бош —
оі оіоҥ ауоҥ
оі бош қаеҥ ара.
онон улуҥ шашын
хәтен каҥы кареуды.
ӱйііно оіоҥ
уда мара оі тоол
тӧҥ јаш-ончошы шашаба.
ааш јаш каемо-ло болшош.
ӱӧнон ушкар болбо —
тонар бӧре морон азбажурын
шашан тӱшоо
қаш ошаҥ јоб-ло
ажар ажарар болбо —
хојор улаи һуларон
ӱнеоін салаҥ кӱлеіј:
бӧлтолулаҥ ошобо.
оло оокпор болбо
мошаҥ оону бузуј
бӱлтиҥулаҥ ошобо.
ошолдоіоҥ оіјерө —
— улдоҥ ораоҥ алоачон.
ӱр баш ошор кӱјін ашабоҥ
ушо хуроош тоол
ерошонаі јаблош! тоол
менеҥ кӱрӧ јалбо.
— кӱлоі-ло кубуҥ
оіошоо јаш-ҥ
қорбоҥ-ло ерош
јорошбо јаш-ҥ ҥаш
морлор-қашы оош
мтаҥ оаҥ ошорошіј
алоу јаша уаон тоол
ошоноошоҥ јаліба,
ушор ошорою қош тоол
ообоонолар јалбоо-і.
Хурин Алтаі кубуҥ тоол
қанҥаҥ јолабо
— кӱнере ааланора алоабо
кӱрӧоҥ ӱрӧ ошошан тоҥаҥ
қааш-қошы ӱлоші?!
— ӱрошоҥ оішо
мон јӧ кӱјешдон
кӱрбо јӱлоі! .
јіош-ошо муоб ӱрӱбоош бошо.
ӱр—ошоі муоі ошрӱбоаҥ бошаі тоол
менеҥ кӱрӧ азоі-ло
оошошашы ораошы бош —
менеҥ һошаҥ кубуҥ атсу!

буlад тÿмöр хујат гені
каңхаң гені баiба-д-ла.
еңе кÿкiң ерјÿаң
карак-лаш катаргајар
уаlа оjкхом гені-ле
хадыlадаi булгый.
хадыладаi булуралы болбо —
улай мÿргÿң чујајн
хаңуаlамi болба-ла.
јÿкең-каji ыlадi-уi
баiiш гезÿ јÿме-ле.
ајакујја јаlавлаш баiiб-а-ла
кÿлбöхi-ле еді!
тÿнеi поте јаlаiјыб
омор јаң уаlа
хаха гöлөң уматнам,
аттаi hаiхаң гемерин
хуха сöлөң уматлан! гені
кылыдаi јiрсiн
Хÿрең Алтаi хÿбÿң гені
буха эпдук болаi
јаiхаң гені уасiб,
буlад тÿмöрi баi
хыдаiмыхы баiба
уаб гезÿ јÿме
кöргöнең алаа
мтаң сидең кöлÿрт гені.
чухарваi эмба.
hiзöгтаi јiрсiн
уiбiнаi гебiн
ута iмiр лiiн
бирүң hаiхан пуклiн-ла
гöзе алаң уаiбл.
— кетур гезең бiрер:
— хачајiмi hаiбы болаi-ла уасуаргае
сатмаiа бiiбаш-ла.

омор кигаi солбо-да гені
кениң кÿрб колбо.
уаң јiан голаш
бÿрöмjе пиман
гарiн ота јi аш-ilі
јабаш јан голосојо
јајдамi упаш-ле
омаш јаасуда-ок-ко
баiба јÿмеб! гені
колоң кÿрт хотомо
баiрi јöлö јÿме-ле.
буваi поте iмiјÿгер
уiбiмi пiбiн
ута iмiр лiiн
кајiм гері пiјiбiл прен—
кајiң јiан кÿрүјiм
уаlа сöлөң уамiбi
китаң горуң сомолiм
хухура сöлөң јоңiбо-ла
кетер гонiн бiрер:
амраi hоңог амурбаi
арiм iпiн солобо.
арiм iпiн колдоо
јiан кiјiп амрбаб гено
јiаң ганiбi амаш-а-гiбы
јiан хÿбÿр колобо гено
тарахiбо амiбы-кi-лi
кепер гезiн бiрiр:
кÿрöхi-лi хiбÿлiгеi
Хÿрең Алтаi хÿбÿң гено
кетоп јiан уiбiн
кулаiм кiлоң гÿрiмiн
кÿрiм јiне уiбiно
кÿтiмiр хоте хоiламi бiлiлi
јÿрÿб—кiдаң уiбiн:
кен уÿгаң оп-коб.

[illegible]
hаiчаҥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Хара Бӱрӱҥ [illegible]
[illegible]
Хара Бӱрӱҥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
Хӱрiҥ Алтаi [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
— [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] — [illegible]
арабаҥ hаiхаҥ [illegible]
[illegible]
арабаҥ hаiхаҥ [illegible]
[illegible]
[illegible] —
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Хӱрiҥ Алтаi [illegible]
арабаҥ hаiхаҥ [illegible]
[illegible]
арабаҥ hаiхаҥ [illegible]
[illegible]
[illegible] hаiхаҥ [illegible]
[illegible]
[illegible] hаiхаҥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

сÿра хахара харапуіладыц тарыба.
сэхэб улаң тарыјан-да
хаҕіі хэтэ харпуімлаһың
тапнаа булан-да-да.
һірогтаб эхэрбэ
мэңтүјэ һаіҕарэ
мэндэнікдэн хохобо,
дэрэбэ-дэ һаіҕарэ
торбохоң холонон олор-да-да.
    мэтэр тоноң бојдо:
күбүң. күбүң тоңбі,
үтүлбіһэ хоҕін холбйба,
үтүлбіһэ сэгін хаіңдоп.
үрі буол хојор аҕіін холбХбң.
хаан хурхан тоһо
эбілэндэнэ јабдаіліі төрді
оҕэ-шаңа халаба.
—таңі-хаң аҕіі
хаіын уэні јабыаі. . . .
табі-хаң боеб-хала-аі
табаң јілі
тамахтанаі бонаю-буолб.
арбаң јілі
анда балаас бэлэбі төрді
аэхаң хүрэ халабэ.
—олә-шаа һаһэ тонаі хаһанаі!
намадра үэб хала таһа торабэ-
берсэні хөбүң баһанаі?!
бүлә даа халајіла
бүлаң бэрэ халаһ.
бүлаі эуэ-ц һохојда
һамаррано хајанн бэлэбі төрді
мојаш буур тагүр
кобоэрэні бүлэ-бэ—,
хоһэрэні эүлэнэ—
—хүтэі-аэ түт

күнэһэ хоох-ну тууэ.
хуцуаі-ае тэрон
торооабо уаҕ-чуп тоа
халбаң бјјоро
мојаб буур хатаі тэгүр
хоһэрэні бүлэ-тала.
Хүтэн Алтаі хусуң тоһ
хүтэр һаналыі
наналааі эрбәйі,
хојор һанааң хорнадіі
күјбалааі эрбәһ.
    мэтэр тонаң бојдо:
аһэнэн бүлаан
хомалааі чааба,
хүйаһіен торојаһ
эһіқдаһі чааба,
охнаһааі бэрэгаі
мүһэналааі турабэ,
бэнаіра аа һаіі
тоһаноі тубаа бојі-аҕа.
аро бојда махсы
ардаң тоһо хутаұар
хухуһэ һалалааі баһ,
оһэ бүјэ бэхаш!
јаң тоһаң торор
туһаһаң тотоні хоһабэ.
торооҕо халабэ—
аһаһаһаң һабаң јәлэ рөні
аһаһааі тітааі бэрагаі
бүһэнэі һаіра рөху түлэ.
урабэ сәһэні јарабаһ—
тоһоҕаі һоһоі эбдарэд:
—хоо тоҕур, оң таһаі тоһ бэлаң
јаһаі
оң тоһо аҕыр бэлаң јоһаі тоһі
түбэр тоһоһоі һаіға-да.

үнү-ҕаны үніү
бојіҥ-ҕаны бојіү
јіҕоні јыллаҕаны болгујі! тені
јабҕанн болба-ок.
муңдој-ло бојіу
меҥ хоны табтаҕаны барба-ачы.
неҕбој јіме-торкујі
торкоон тукаланы болсо-ло.
байкој јіме болганы
иҕдуптаҥ барба-а-да.
јоолбо чере јірлаҥан болгі-а-ла
моҥдујі кечкі айланы болгі.
мал-тыҥ кургу-ла.
хоҥ танаі хоҥ моҥдоҥ јалаі!
јүҥ таnai јүҥ мондоҥ јалаі!
сені-ле меҥ оҕлу тармыгујі!
үнү-ҕаны үніү [үлдо]
бојіҥ-ҕаны бојіү
хоҥ танаі танаі мондоҥ јалаі-ла!
јүҥ танаі јүҥ мондоҥ јалаі-ла!
хоҥоҥ хоно, хоҥоҥ јарҕаlо
сені-ле меҥ оҕлу тармыгујі! тені
үлоро табоҥ јабулаы болгі.
тере-ҕаны кургу-ла
јүбүҥ кеҥеҥ јулдан
јыллаҕаны барба-а-да.
аро оҥујі малыіјі
ароіоҥ кургаар јулаба,
олор оҥујі маҕаіјі
улеҥ шулуаар јулаба.
јімі јамар јаныҕаны јалаба.
— Бомоні-ло кураадар.
мӧрмоі-ло кураадар.
турнаҕаны јоҥ-ла!
малдары кургаіҥ хаҥ тоні
тамар бору мыңа уныјны біліре

урла јіге улаза
хатарамыј оноҕо.
Хурен Алтаі кудуҥ тоны.
хото улук тутпујба.
хото улаҥ ораіло тарепп јабахлаң
буда ноңоҥ чојор тоші
улоҥзоп јаіноҕо.
јоҥдоно јабахлаң
кодтаҥ тора ноноіј.
куре таноҥ айаба.
буду аірал улаза
нукылоре тотоло.
мојоҥ јірел улаза
малзонере тотоло
хонылаы ораліа.
буда ноноҥ чојоро
аіш ноноор улуҕаба-а.
хото улаҥ ораіп
тере-ліна болгі-ла.
тудорҥ таҥ тулалаба-а.
шулбо мароаҥ мојоро
буда ноноіј чојоро
шорилаоші оролоба-а.
малар тенеҥ бојоро:
Хурен Алтаі хубуҥ тоны:
јалаі худаҥ тотоҥ абаба —
тоҕомоі-ло маі бодоҥ тенен јумо-ло.
тоҕомоі-ло тулаба
мореҥдо-ло тоҕомоі таҥа тенен јумо.
јеҥаі тени тулаіі
маҥдано болгі-а-да.
малоҥ теноҥ бјіре:
Јаҥаҥ хаҥаба —
јоноі хоно тартаба.
моҥјаліа хаҥаба —
малдары мојо хоніјі

гароҕана бэлэі-л-да.
аајана шара хеоіјі
гароҕаны дудаба-л.
— сэе мадгад ахаң
һунуһе һүлэ хита-баат? гэжі
дуднаа бэлэі-ле.
— Хара Буруҕ ламаэ
самтал јохо урдэлэі
сајал солаң оошорэтэ
холхі іб іежэ.
бал-хамаі дуіла
гатса-ла шидуѳл.
ороі-хаанаі дуудэ-ле
гатсахад худуна
холхі іб1 эндэ бална! гэжі
моҥоң күрэ хаабэ.
— ала јахо болобі.
эндэ јажі эсэрэдэ бэлэі! гэжі
јахаі гаіхаа саіхаба,
јахаі тадааі тэдэрээ!
балаі гэхэн јүмэ-лэ.
табаң дуҕаң толоҕоіјо
толоҕоіломиң абаба,
наіаң һүтэлэг обороо
оборооноң абаба.
кобо шере хубилгаан абаба
гашар боро мојоң болоҕоң абаба.
оіјоре анэ дүбілэшы эбаа-ла —
урһэ-оржі эжеба —
табаң дуҕаң толоҕоі
табаң һүтэлэг обороі
мадгад хүтэлэң ахаа-ла
болосоно бэлэі-л-да.
гашар боро мојін-да
үлэлэни бэлэі-л-да
гахаі јажаң дахаіе-да

дахолэлі абаад.
гашар боро мојэ
үнэлэһиң һоере,
гахаі јажаң дахоје
јэкэ дуһэң оіјере
нојен шала сурэ
торбоҕаі нэмэң һүтэлэ
эрэ дунда һуіжажы
оро-тэрэң холлэ-лэ татараад бааі.
Хара Буруҕ лаліа-ла
тулааши бэлэі-ле.
— холхі іб гаржі јараад!
јэрэ хана олҕоіа балаң бајаад! гэжі
хахарадха эжеба.
басааҕ мэні јараад? гэжі
Хара Буруҕ лааібэ
сэрэі гэжэ јараа.
— Абаі Гэсэр хүбүүн
Хүрэ Алтаі хүбүүн
хамааһаа балаба
јүһэң јаһү лаашаа,
јэрэгэхэ баасхаа
урдэ-лэ хүгэдүн јараа! гэжі
дуһэлі јааба.
орэ һеінжэ хааіјі,
аіјоһоң хүтэлэр јүһэ-лэ
оор јэрэ һааіјі
јаң шулур дүһэ-лэ.
аіјоҕаба јаахадаа
үреэ хүгэдүі јараад
холхі іб1 гэжі
моҥоң күрэ хэлэдэн бааі.
— басааҕ мэні јараад-хаа үзэүлі?
гэжі
һарэҕ үһудүн дуда бааі
талаа бэлэі-л-да.

[illegible]

јуібон-хапаі дуптунот-де
уолуҥ будь тојоҥ-хапаі болоҥ
атхаражі уранаі
бауі тохон јунн-уі.
јуһуҥ дуптунот тарбаа
јјһуҥ сонаі болон
јуһоҥ-хапаі булаҥаһан
ааааааыі ороһо-а.
ноне хадо аалоһу
айуте аааорауі уолхоаі јіранну —
отторон баі
арабаҥ турабаҥ будуно болоні
наһарханн балі-а-уі.
нјааҥаһіін јааааабо.
Хуіаҥ Хуно чоронн-до
чуна ајун арааааана балі-а-на —
наја тујі барін
арааааааі оранһи-а.
уол ајуне арааааааа балі-ао —
іаррыҥ тују барін
арааааааі ороно.
нагоруу олоҥ ііјари:
нууһаҥ јіаа аујаһі
урдаанн балі-а-уі.
ааауҥ јіаа аааааун
онуулана балі-ао.
тори уан нураа јааааабу баһаааа-аі:
арабаҥ турабаҥ будуно
іаааааааі уааоі.
аааааа-ао бала
хаааааааааҥ ааааааа.
ааааааааа наааааааа балаао.
ааааааааа аааі-ао
ааа-нуј баран јаоі ііуао
һајі нуао барбаі-ааі нааі
наіго-хааі уааі-аа.

дуппупхаажі нарааааа балі-а...
јнраааааа балабо
дуна іноҥ ааарін
ааааааааа байбаа-уі.
ікуха аааа аааа
аааааааа балі-а-уі.
абаҥ уаҥ аајааан-аа.
ааааіі іааа ааааааа
турааааі ораааа балы-аі.
ааааа-ао балі
уабаа-ао ааааа дуннаа аааі аіаа
нубаааа балі —
Хурін Аааа хубуа балаа
отторуоі баі уараа балаао.
ороо-нуј іааао
Хурін Аааа хубуа.
бараа-нуј іааао
Хурін Аааа хубун балааі ааааа
Сао Малаҥ бабојаа
Сао Іјуаа јооао ураааааа балі.
— аааіј ааҥа балааа
ааааі баао аајааа
јааааааар іаауі ааааааа!
хубуҥ ааіҥ балаа-аі —
уабаҥ аааҥ ааааааааа
уааҥ іураа абараі
ааааа хуооҥ ааааа
ааааааааі јааһі
аајааааҥ аааааааі ааа
хааҥ Хураҥ байба-аа.
— аоі ааа аааауно,
јооһуі аооі ааааааа!
аааао аааа ааааа.
Барааі аааааааа јабааар јаааа
Сара Малаҥ бабаа, ааааа ааао
чураҥ аураҥ балба-а-аб.

ќаннојло бејті
— ајсбуј нанај хуналиб,
кан шеві бухталб-ла?
ааббі алтаң тоңојі!
аіјалаі! тені хутаі болт-а-лі.
гунханжиі јолуп јоңуң ... тені!

хабаң ајхаң токтојіб
халт-ула-лі эрімбе,
хабаң іңурбе обеgі
мянзаңмі эрікбе . . .
Бам Ајјаң Іої тені
меңі Ајјо ... -ом
тані ... кутбнаі
ведлоів оло јінет тені
маңі Ајјо ...
хаті ... кубан-ло
абалаваң ...
халбаін хоалт;
уаңу ... јоңурб ...
... ајхаң токтојіб ...
хулаиі јабі хосон јуно!
хаҳаң хујуң хасы ...
... Сі ... јабобо.
Сіне Маңаң тані тені
Хуҳудаі Мерген кубјиіб,
Хулаі Іоо ...
...

нетер ... тојон:
Хуҳудаі Мерген бабаі тані
... јіңа маіі хубјиде
...
... јіңа маіі хубјиі тані
... хубјиі ...
... маңаң ... болон-а-ла
... [ма-ттрб]

бујаң шінеӊ бухуңар
буга бала јаңуң зааба ...
уаххуң тере ...
нарајаан ероҳибь.
убдбені уҳурер
угудаан хујалбі.
худаваан уҳурер
хубдханлі ханулаа.
— олоон-до бедеі
Хурің Алтаі хубјиі
ааба ... тоңојі
... тені
... болт-ло:
Бам Маңаң Ганин.
Бам Ајјаң Іоо.
... —
Хуріңі Алтаі хубјиі тені
хуҳвві-ле јаалт-ло ...
... бабаі тені ...
... маң тујаан,
... туваа!
Хуҳудаі Мерген бабаі маі ...
... тені
... болбо-ло:
... јіңа маіі хубјиі тені
... маідт тені
... тені
... хајаатта
... тахаңі
... Хуҳуңуіба
... маңаң ...
... уаң ...
... болт-а-лі
... уаң ...
... хубјиі ...
хубјиі ...

тарöҕäкі абаһы
һурааҥ сахіҥ баіба-да.
һурааҥ сахіҥ баіхада
[illegible]
[illegible] һабаҥ сахыдаһа.
[illegible]
[illegible] һабаҥ сахыдаһа [illegible].
[illegible] тылаҥ [illegible]:
[illegible]
[illegible]
[illegible].
[illegible]
Эйіäҥ Сабіҥ [illegible],
[illegible]
[illegible],
[illegible],
[illegible]-хатаі [illegible]
[illegible]!
Хуһудаі Мараҥ [illegible],
Хурасі Хатаа [illegible],
[illegible]!
[illegible]! [illegible]
[illegible]:
[illegible] тылаҥ [illegible]:
[illegible],
[illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible].
[illegible] тылаҥ [illegible]:
Хуһаҥ Хоҕо [illegible]
[illegible]
[illegible] —
[illegible]
[illegible] —
[illegible].

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] —
[illegible].
[illegible] баіба-[illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]!
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] —
[illegible]
[illegible],
[illegible]
[illegible].
— [illegible]? [illegible]
[illegible]? [illegible]
[illegible].

— эрэ-эрэӊ быҕ̈ар

кэрэтийэ таҥаһаҥ кубуӊ бэлэмэ.
јірэӊ эмйӊ тэрэтэрӊ
јірэр эрэ ҕэлӧ
элэӊ ӧлэӊ тэрэтэрӊ
уоі эрэм ҕэлӧ.
Ахы Гэнэр хубэ
эоі хубӊ тэлэ.
Хурэӊ Ахэм ахтыӊ эһиїӧ! тэһі
мэнэӊ кӱрэ эхэбэ-э-эй.
— тӓ аі тэһі һамахаӊ бэлэн-аһ?
аі уайхаі һамахаӊ бэлэн? тэһі
һурэӊ сурэӊ іайна-ло.
һурэӊ сурэӊ іайна.
— Ӧрэ Маларӊ іайаһа
эхэтаінэӊ һамаһаі.
Ӧлэ Ӱрэӊ эһэм —
эхэмэрэтэі іайһаӊ һамаһаӊ бэлэмӧ!
тэһі
холоӊ хӱрэӊ ӧлӱ-э-эі.
эрэӧӊ турэіӊ таһаһан
эрэлэтэі һаһаӊ һамарэнэ
ӱлэлӱӊ ӱлэ
уӧм ӱлэ һамаһаӊ тэһіӊ.
эрэнаӊ ӧтӧл-ло
эһікэтін ӱлэ һамаһаӊ тэһіӧ.
— хуӱтуӱ эһэі аэрэінэй, һэн-
рэш-лэ!
утэ-јіхэ кэрэйӱа.
уһахэі јэрэӧ.
урэӊ аһӱӊ ајэна
нуэрэнэ јэрэ....
хӱтӱхӱі, эһэі аэрэіні! тэһі
мэнэӊ кӱрэ хэхэй-э-эй.
эһэ кӱтӱӊ таһаһэ
эһэӊ бэлэ һамарӧ.

хаа хорҕоӊ хобнорэ
уһаӊ саі-а һамарэі
утэаэһэі аэрэтэ
уӧҕ тэһі ӧлба-а-аі
оӧоҕӧрэн хараласба —
улаӊ хорэхэ бэсэлэ
хубӧӧрэн кэрэхэлбэ —
хуҕо хорэоэ бэлэнэ.
іэлэмэтӱіӊ тэлэ турэбэ —
уайӊ хорэхэ оһэлэ.
ӧӱјӱтэӊ тэлэ хӱрэ-лэ
ӧрэ хорэхэ ӧэхэ-аі!..
хаӊэтӱӊ тэлэ хэрэлэ
хэрэ хорэхэ ӧсалба-э
ајэ аҕӧ ӱалэнэбэ.
оӧоҕӧ мэнӱӊ һаһаӊ хонэі
хобохэнэ эрэлэ —
мэрэ ӧэӧ эҕӧ
ӧӱхӱӧ-хэнэ тэрэӊэнэ
эмэрэ саһ-ла
аарэ эһӱхэ
ӧрэхэнэ ӧлэ-э-аі.
мэтэр эһэӊ ӧӱјэ
мунаі-аӧ хӱбӱ-хэ
— јэаӊ аһэтаі эһэ
холуҕу бэлэі һэлэнэ?
хэтэ эһэі утаіна!
— мэмэһӓ хэнэ хӱрэ эрэһӊ
јӱ уаэ јіхэ ӧлэ! тэһі
мэнэ кӱрэ хэаӧ-э-а
— уһэ јіхэ хӱрэ
урэһэ јіхэ-аһ?
хэтэ јіхэ тӱнэ-лэ
хубэ бусаһэ бэлэ-э-эі-һӱӊ?..
— мэмэһӓ бэлэ хӱтэӊ
хӧбӧ-лэ саһі ӱлӧ

унда-хаш харіжі (осамежі)
уло-хані абапш јабаїш-хаминı-да! . .
іамар садхо дурх-уаі јуме-беілі! гежі
одрӱтајін вајін! — гежі,
одрӱтајін асаржі
хоберӱлежі орхобо.
— уга јіхе харгудаі
іабаһара болбӱ-да?
уладһанаі болбӱ-да?
урап золуіп іланда-ло болбӱ?
шударһапаім болбӱ-да . . .
худугуда тамхі хежі уш-ӱуі-да
тапша унда! гежі
мапаң хуре хелебе-л-да.
 Эетер гесең біјере:
хоудун даінаја або-л-да! гежі
тапаң хуре хелебе-л-да.
бурӱ-хані теше-ле
шипіеш гежі шпгӱ-л-до
даінада лабаң гахаң тере хіреміх
захо урун ӱӱӱтрӱлежі орхобо.
— махаллашаі мохолӱлбоі,
мершендӱна шарӱлбаі! гежі
мапаң хуре хелебе-л-да
шіргалаң алта
мітаң сајаң хатерлер
холбоіѕ шашабе-л.
— іһең јіхе телешь-да
урезе балабо һаіл-л унаі хадірана!
јаіһң јіхе тодогоно-да
шірежі унсаја балар-хана һадраіһі!
шеер јіхе һаіһп-да
хахо бала тулҳрақ.
агшал секең согошојін
хуло бала тулҳрақ! гежі.

шіргалаң алта
мітаң сајаң холерлер
[illegible] орхојлохи тере [illegible] . . .
[illegible]
Хаһаң Хухо морин
[illegible]
[illegible] орхобо.
[illegible] сохобо —
[illegible] бале-л-да
[illegible]
[illegible] ареллабо,
[illegible]
[illegible]
[illegible] —
[illegible]
[illegible] —
[illegible]
[illegible] бале,
[illegible] болобо-лоба,
[illegible] болобо —
[illegible]
[illegible] тере [illegible]
[illegible]
[illegible]
бухо [illegible]
[illegible] тере [illegible] . .
 Эетер [illegible]
[illegible]
[illegible] гарабо.
[illegible] тере [illegible]
[illegible]
[illegible] абаш
[illegible] бала [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

јӱлӱ јурултамаі јабаганан
алтаң отурган моріндо
олт јуун ташуlбашыла
јуудурдорхон ба-ла
гажың јабат јабшыlар
дорхы бајтагы јабыс јобошал
хара ноҕон јуun-ло
тере морын тамуhын
тоhоjоол бара-ла,
ноо јуhэн тэмээ байжың морың баиhыш?
гэжі

хурын гуруң байна-ла
— ајиң дап хуlhaрын
Шураlвын хаап
Шурат Таlан хубуң байна-а,
ноо бајуун тэlэгэ
тэ јуун јаl-ла.
хулан хааң тоhомоон
хэмэ јуу јуруlтэі
буланбыла салыр-ла,
тэрэ тэlэ мојорон уурлjи
хорондоlо бухуlэ дэлэ тэуhэ
угalбашы шамуң
урдыт голjо торҕон байна-а,
нарыхшаң шарга морln
шамагхы тэгэбэ тэдэ-а-ла
Шурат Талан хубуна
хандуба-ла ноҕо
буху-хоош бэриlэ
долон-хонош оуhаа.
тэрэ бухуlін хорхон-ла
санадан ороны бааш гэхэн јуун-ло.
ајыргэ јадаlтана байн-ло,
ајығагда јаахана
мунахы-ло хубун-гуаа
Шурат Талан хубуң гэжі:

— еріиң јаhаң еберто
агтаің јаhаң хаjгалда!
хоjе хобтоxо јаhаң байна-а.
хэлэеші јабахо нере байна-а.
ошоң-шеші аворхоја дуhэб,
нэмэн отојм бајаап уларіі!
hэн хухур! — гэжэ хэлэт-ло
аворжы онобо,
алдаташы унаба.
аворжы хойтобо.
мэтэр гэхэң бэјэрэ:
мунахы-ло хубун
Хуриң Алтаі хубун гэжі
— хоjе хоттху јаhаң байна.
хэлэеші јабахо нере байна!
сни-хани тухуро
бодхоші орхоро
hаің јуме байна! — гэжі
јунаң орлага уhэрон
унhалашы абоба,
јіхо талдуң арэарых
абуухашы абоба.
хорохоі шабахаа хорэрон
хуха хуlап учаlоба.
— ара-тэрэң урал
наrа мэнэ багтах-гуі
налзур хара шоор байна.
налзур хара шоброо
мунхуiң хара уhаң ошие,
алта мунгэ уlэhэ тэнэ байна-а.
мэдэр сахаң хухэі гэжэ!
эрэlэі-ло мэдэрiң хубоң
ши хубуі адахху јуме байна! гэжі
мэнэ хубун хэлэбэ-а:
мэдэр гэхэң бэјэрэ:
ахуор хаарын байна! гэжі

Хуілӧң Хўхо морінӧ
аллбхіжі сhас-ла
арс-јерең ўрастыӊ јорјулсып аңлӧа
хана хаңха хирјуларо
кӧңхалзулаң аралаба,
алто бјугиң аудараң
јурадулаң јабулана болы-а
јабахадо болбо —
нујі-л морі бастах-тју,
кашлур хара шібер-ле
јоробіжі баба-ло.
мојо німе хубілмажі абаа —
маңгас сахур болгоні
халанаң хајаба,
бојеі сіне хубілазі болзі-ло.
оттордын хара хўхо хајаналі болган
хабарлаң аралыо болы-а-да.
тере јіхе хаттуда сікі јабыл-а,
хара бара хараба
тере јіхе шібері
тіңхоң-ханаі хунта-ло
алта мўңгўң улаһаң
урапыш бабы-ло,
сабі мўңгўр нонлазі баба-л-а.
тере улаһаны узўрта
муңхўң хара улаң тахи
молдорош баба-ло
тере јіхе уіаң јере hужа-ла
уралаха бола-ло.
алта мўңгўң улаһан
сабі мўңгўң нонлаі
тамлалазі таһалазі
ирге-хонаі ібалып баба-ло.
мелер тоонң бојіне:
мўнбі-ле хубуң-суа
бірде хубылазі абаа.

сехеі суркаң болазі
уралазі бала бол-а,
јабр тоңхо бараста-л
молар саши хуху
јурі тахи јуте.
тере јіхе сhугхан
уралазі hубы-а-ла
уралазі hупалан —
Хурың Алтаі хубуң сем
молор сахи хукуі
мераң хуху алтаба-л
— арабаң турган хазі мо
азаташ турцуа. [тургаш]
алаң турбаң хыіш-ла
јаурынаң туруду сол
ханаң хўрі хатты-л-да.
хамда-ла хайлан
халар ханы јере
јўп-нејі урді јурп-хамнал-ла
Абаі Гезер хубўңалла
Хурың Алтаі хубуң
гарі ташті хулалы.
бере јаш турула
буділаі-ла болаза.
бунан аірі хубылыш
наташі-ла болы-а-да,
арлашті барі айті
турае јіхе пейтен
абажі хурх-ла таланга,
тубі јіхе бодаі-ла
јубаша хурх-ла і айлаш
турубон турган јіне-ба
Абаі Гезер хубўңа
Хурың Алтаі хубуң
гарі таші кулатыл.
бере турган буда.

бојрој хабыјан чаві!
јерэ-хана кубун-хаіі:
— јэр хурон тобіну
арчаџахаты јіаху
мои-таны бэвэлы,
хајаң сиин јіаху-јо
таны-тоны ерохӧ!!
Хурэң Баты кӱбүң,
јүн Кэрэтуі наммо јірэ баінан-да? —
— харагуі јэрэн бэлэбо
кухур һонуххо-до.
Хобо шамі һатунә јүрэ гехуде
урэлэ барһын:
— аман-эһелуны енолахобо:
кэрэкур хара үнайбо
эсо оношо уталыне!
хојбон анурі-ле! — гэнэ
менең хурэ хелэтэ-л-до.
метэр гэнэ һіјэрэ:
мукхуң нара үнаіі
гуро бэлэхоң оніхіјі
хэдоно ухэна бэлэ-л-лі.
Халахаһан хебо-ле —
халаһаңда хеһоң біјэрэ
мэноро-ле хубурјатуа
эхорэніі гарэ хухи харасаны бэлэнэ
дебэрхілэн бэлэ-л-лі.
гурбэң эхэт гухэнэ јабуно јірэбэ.
јірэхэбоі біјэрэ —
јэр-хаша хубун
хэрэгуэхо орбэт-ле
хэхэоі дэјінэ дүһаба —
хэрэнэлоон гарэ дуһаба.
хорор дэјіне дуһаба —
худоон орэб дуһэне абаланно бэлэт-ло,
гураға дуіт тоһаоніаан гарэ дуһаһ:
моһхоң бејіјин бејіләбе,
мехэрэң шаро шаралулаң абоба.
гурба-хаша
молор сабат хухул-ло
гонтоі дерһен дулаба —
хулиоң орео дулаба.
хулхоі терһен дулаба —
толонхон гарэа дулаба:
хоһоң гэху молуіјі
намыласт тулаба.
хубхаі јэхи мобујі
погблулаң дулэкі абаланно бэлэл-ло.
метэр гэнэ біјэрэ:
гурба дукің хулэен орео дулаа
гурба дукің толонһон орео дүхабо
бодоң харнің бабо-ло.
— хаі хоно унтабу?
јэр хурэн унтабу? гэнэ
бэдэнхэт һуба-л-ло.
метэр гэнэ біјэрэ:
оатаң алда біјэту —
хаһаң јэһе шіхету
напохан шарда мэрлин
јірано бэлэ-л-лі.
— хубуң, хубуң гэнэлоі:
абіт јере-хана баінаң хобуно
јэ-хана аһаа јумні? гэнэ.
менең хурэ хелэхенэ:
— арбаһан јіа
аналаң гуло бодхоіі,
табан јахе јіа
танылаң хуло бодхоіі!
— арбаң мениі јіаһ-лу
алда таныт јабаһі-ла,
табаң ениі јіаһ-ло
таныт эдэ јабаһі-л-ла.

аhаң сшkед газартӑ
Шуреалжің Бајаң хаі-мш
Шураг Тапкі хубуң ханобні? гежі
дурлалдажі јабараі-л.
метер гесең біјеро:
— хӓ гоh хилажі јабдбш,
јӱ гоh јулежі јабаhаң
хӱбуң-хаңаі бацобні? гежі
hурең сурең бабба-ло.
— дала хурhеі убууниб,
јоро хурӱhең hамадандо
Ацуі Нецен дӱхеі біхен,
терендело хуріталжі јабӓ болоб,
енде бар[illegible] тахеш
шее енең саjі-ла
[illegible]-хаві болебі.
улаң хорохоі, енең хорохоі хорорно
хібӱлежі упhаш-ла! гежі
менен хӱре хележі
hула гегӱ јум-де
мӱнөхі-ло хубун-гуаі:
— ші-шеjі харгуіјӓр јабахо,
бі-шеjі харгудаң јабахи. . .
јаhаhаң гуlhаң газартӑ —
Хураг Алтаі хубуң гежі
ші-хаваі дураhаш! гежі
менең хӱре халеба-л-ш.
— аhаң сшkед газартӑ
Шуреалжың хаш мен
Шураг Тапкі хубуң гежі
дураі[illegible] гежі
менең хӱре [illegible]
[illegible] хоішо
арбаң јіlі [illegible].
таbаң јіlі [illegible] гежі
хојор гежі јабуаша бала-л.

Шуреалжің Бајаң хаш
Шураг Тапкі хубуң
[illegible] урбіжна
[illegible] хатарана бажі,
Хураг Алтаі хубуң гепо
[illegible]-[illegible] хулже-ле
хаш бӱдуң дударан
харалажјаң јабуабо,
горо бӱдуң хулдаш
[illegible] јабуабо
[illegible] бураң дала-е оіш
[illegible] hаіре бабhаі-л,
[illegible] [illegible]
[illegible] hаіре дуждиң бабhаі-л!
[illegible]!. .
метер гесең біјеро:
[illegible] [illegible]
[illegible] хана харгуіјаш
[illegible] хуішуабо,
[illegible] харгуіјаш
[illegible] хуішулаж бола-л-ш
[illegible] бајаң [illegible]
[illegible] бабба-ла
[illegible] бајаң [illegible]
[illegible] бажі.
[illegible]-шеjі hаlі,
[illegible] шеjі hаlі
[illegible] [illegible] гежі јаваба
арбаң хојор [illegible]
[illegible] гежі [illegible] бажі
[illegible] [illegible]-ло јіруулжі [illegible]
хаш бӱдуң харгуіјар
[illegible] хуішулаш.
[illegible] бӱдуң [illegible]
[illegible] хуішулжі јабуаша бала.
јабахаң болобо:

уlаhу-хаан болоhо —
гуlбуhэн [illegible]-лэ,
хуваhаŋ хотiŋ-lo
[illegible] тосон [illegible]-лэ
урсаа гулаŋ уlijі тарваŋ
байhа [illegible] [illegible]-лэ
тэрэ jiхэ [illegible] [illegible] бэлэ.
тэрэ jiхэ [illegible] урдын-лэ бijеjін
хоjо [illegible] гарбаhан байба-ла
[illegible] болобо —
хорiŋ хонон хонохоhоо,
[illegible] jiхэ [illegible]
[illegible] хүлэн гэжэ
[illegible] [illegible] [illegible]
хуруулхаа бэлэ-лэ-лэ.
— hаhа хүн урi-хаан
[illegible]-ло [illegible],
[illegible] хүнэl урi-хаан
[illegible]-ло [illegible] хоjоулаhаа
байhаŋ гэжэ [illegible]
— [illegible] [illegible] болjоо:
[illegible] jiрэбэ.
— bii хоjоо [illegible] байhаа,
bii гуlаа [illegible]-хааа байhаа?! гэжэ
[illegible] хүрэ hураба-л-ла.
— [illegible] урэлэŋ хаhаhа
[illegible] бодоŋ [illegible] байhабы.
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]-lэ бодоŋ [illegible].
[illegible] урэлэŋ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] байhабы.
[illegible] хүнэ
jij болоху [illegible]-lэ,
[illegible] хүлiэ-л-ла —
[illegible] бодохоу [illegible]! гэжэ
[illegible] хүлэ хэлэбэ.

— та бiі толоi хүбүŋ байhаа.
аlі хаlуhаа хүбүŋ-хааа байhаа? гэжэ
hураŋ сураŋ байба-ла.
ха-хааа гэlі
хlаахаjі jабаhаŋ хүбүŋ байhаа?
jij-хааа гэlі
jijэхэjэ jабаhаŋ хүбүŋ байhаа? гэжэ
hураŋ сураŋ байба-л-ла.
— болjоо-ло байhо,
баjаi хоjо [illegible]
сүрүlэŋ гарбаhаŋ хүбүlбi.
Абаi Гэсэр хүбүŋэl
орол [illegible] гарабы —
Хүрэŋ Алтаŋ хүбүŋ гэжэбi! гэжэ
[illegible] хүрэ хэлэбэ.
— ха гэlі хааахоjа jабабта?
jij гэlі jijэхэjэ jабаhта? гэжэ
hураŋ сураŋ байхаjэ.
— Нараŋ Гэрэл хааh-ла
Абаi Гэсэр хүлэhэ
хүрэлэhээ jабаб гэжэ
[illegible] хүрэ хэлэбэ
— хүбi jiрэ хүрэ
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
байhа [illegible] [illegible]-ла.
[illegible]-[illegible] [illegible]
— уlа jiхэ hэрэуlэ
[illegible] jiрэбэ,
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] jiрэбэ.
хоjуху, хүlэу [illegible]
jiлхэ байhаа, [illegible]! — гэжэ
[illegible] hураŋ байба-ла. [illegible]
[illegible] сураŋ байхаjэ [illegible]

сэгэ мудурун хойноро
тэрэн буза hамарга.
уле мудурун хойноро
уhаан салjа hамарга
тэгэнi hотраха уда-да.
нэтэп гэнэ олорор:
тэрэ jiхэ саji-да
оттурдан хорота —
уhан хорохоi олорон.
сарамтаiн гохдо тэрэтэ —
сарын хорохоi олорон.
уhаiтан гохдо тэрэтэ —
уhан хорохоi олорон [illegible]
мотура олоро —
мудура hэлхэн хотоi
хойолохоi орлоро.
hагра hалjаба,
морон буру [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
уhан хорохо, [illegible]
олорхоi хойноро.
— [illegible] — гэнэбi,
jамар [illegible]
[illegible]
[illegible] — гэнэ
[illegible] (одон)
— [illegible]
[illegible]
[illegible]
— [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

jiхэ [illegible] гэнэ
[illegible]
нэтэп гэнэ [illegible]
— [illegible]
гэнэ.
[illegible]
[illegible]
— [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
— [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

үһең тэмдэг
үјрэмэ үнгэ
[illegible]
хэтүің-хамаі јарталаі
[illegible]-хамаі һалдраіа.
[illegible] jіхе гоіш
хаха баһа гулэрэ,
[illegible]
хуһа һамна тулэраі! гэжі
[illegible] орхобо-л.
[illegible]-ла хүбүн
бухэ хара шоһуң болобо,
[illegible] кубілгажі хајаба —
мангад лохур болобо
[illegible]-л-да.
біјэрэі хубілба —
[illegible] шіне
бухэ хара шоһуң болжі
хајаҕт [illegible] ушадажі
хэбтэ гэхэ јуме.
[illegible] jіржі
бухэ хара шоһуң дэрэ
буліина болоі-л-да
[illegible]-хадан болобо —
уһсун бэдэ [illegible]
гурба-хамаі дуһең
хітаржі [illegible]-л
Хүрең Алтаі хүбүң гэжі
һарбад гэжі аххоіна біјэрэ
бугаран һамна сохожі хајаһаң біјэрэ
[illegible] орожі харабо-л
хараххаі болоһо —
јуһэл-хамаі [illegible]
улаң хорхоі, хүхэ хорхоі болжі
[illegible] хараглана боһо-л-да.
улаң [illegible], хүхэ дулуі [illegible]

хэбтэ гэхэ јуме-да.
мэтэр гэһэң біјэрэ:
— jіхе дајјі дарабаб гэжі
jіхеі маңгал маңгах-ӯуі-да!
jіхе хүнер хэлэеб гэжі
jіхе хүрэ хэлэх-ӯуі-да! гэжі
мэнең хүрэ хэлэжі
— эне jіхе һамаға-мні
хэлэң хэбтэ, хэтүің јарталдо
jіхе барса болжі баіњараі! гэжі
торуһоң сајна
хаха хадха харгуіјар
хадхалаһаа дуганулба,
зоко аудаң харгуіјар
зуралаһаа дуганулба.
мэтэр гэһэң біјэрэ:
jіріјүлэжі оноба,
харанхуі бурунхуі гэдэргэ
хурулсэжі баіба-л-да.
гурабалжаһаі гурбаң харгуі баіба-ла.
гурбаң харгуің бэлшір-хамаі дэрэ-дэ
арабаң-хонг хүн тэбэріжі хурх-ӯуі
будуң улаң [illegible]
баһа гэхэ јуме-да.
тэрэ jіхе зардһандан
алаг [illegible] сэрэһан
біштэі-дэ баіба-до
[illegible] хотто захеін харгуі
[illegible] јуһаң харгуі гэжі
[illegible] болоі-л-до
[illegible] [illegible]-л [illegible] харгуі
[illegible] јумең харгуі! гэжі гулаба.
урда [illegible] харгуі
Шараң Гэрэл хамаі-до харгуі гэжі
[illegible] болоі-л-да.
хаха будуң [illegible]

хацхалзулад јабулба,
зонб бедуң зударан
журалзуган јабулба.
саід гeheң јумeіjіи
убол гeжі јурјулбе.
сахад гeheң јумeіjі
нажір гeжі јурјулбе.
алаг сазагаің хуjін-да
убол гeжі јурјулбе,
алтахаң hіріухеің хуjін-да
нажір гeжі јурјулбе.
гeрeнeheн сâнна-ла јурјулeжі јабахода
гeбхeiн уидур хала-ло
гeбхeірeжі байба-ло.
тeрe jіхe халіја
узур дунда хурунe бaна.
тeрe халеің узурта
адуhапаі јahaн шie саhо хоіпаhо.
эргуi-лa јahaң шie сaho хоiтоhо
мeтeр гeгeң бјeрe:
шуhaң jіхe тeрохоң гeлу,
міхаң jіхe бoлoм гeлу байба-л-даі!
тeрe халеің узурта
нулeн уzi ангаң,
шулeн узi ангаң
байна гeхун јумe-лe.
хулхeдан узi ангаң,
гархашi узi ангаң
байна гeхун јумe-лe.
— эне јуиеiені байдаң ангкента? гeжі
hураң eураң байба-ла.
— эне хараг дерe-ле
мунхуiн хара удан бoлоң.
алта мунгун уlаhаң біхeң...
алта мунгун уiлhаң
сара мунгeр цeчалахо јумeі гeжі

мeнeң хурe хулоhоiе-л.
тeрe jіхe уhaнhа
увилаhaң хухеј,
тeрe jіхe уlаhаhа
томилахаш ioheң хухeј,
тeрe jіхe уhaнhа
увилаhaң хухор лe
ухeнi узi уhер оeлe болно,
уноргeні узi бајаң болно болно гeжeі
утхaла уре нађу тoнeла гeжі
мeнeң хуре хeлehoн байба-л
Хурeн Алтаi хобуо гeнн
— эне јіхе нала тере
аіаiнң гeжі гаргахо болбо
заhaiн-ло болото
хуха jіхe хулугоо
нулeрaiнaң јаiн-бaтa бaнна.
нудаi мунгуе hадаргаат
hадаршhаң јаiда эне! гeжі
мјeрeмejо аннаiа
хуаi шалiн лaмаi
тoујо мeнhор эрeмлуhаң уннe
нутуг аварин торхоi
найна гeхун јумe-ле
моріно ланта обнала
моріно шiлтeмр эрeмлуhaң убeлeлe
нухул лaхта шабе хојордраi
онхаң алаi байба-л-да
— намаhа-лe нoлoхо
буха jіхe хулугоо
хулагaiнаң јаiда эне! гeжі
худаi мунгуе hадаргаат
hадаршhаң јаiда эне! гeжі
байна гeхун јумe-лe.
мeтeр гeгeң бјeрe:
— мeнiн сахал хуiон,

ші јаҕар ҫоштоі балаі?
ӧі јаҕар ҫоҕбоі балаі? гежі
һурал ҫурап байба-л-да.
— Ӧнӧ, ӧӧлі хуіхур-дӧ
ӧі ӧнӧ хараіхажі ҫуўҫо-дӧ.
ші ӧнӧ хабарлахажі ујарнаі! гежі
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
һурал гежі харалбаі,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
һурал ҫурал байна-л-да.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
— [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

зураіхажі баігаіш.
хаваі харха болоні
ханхаіхажі авеш! гежі
хајандаһа ѳелеі-л-да.
хаві харха хорҕуі болежі
ханхаіхажо ујубе.
ӧнӧ зудаң харҕуі болежі
зуруіхажі ујуба-л-да.
гере гееоң баір-ре:
јирјулажі гере хада дере
ураласаһа беле-ло.
харабхажі саахаза
— ӧӧуі хабатаі баіна-ла:
хаваі јахуі аілашаба баіхуш? гежі
менең хуре холежі
морін саіхан хулуге
барун ажиң утадба-л —
ероі хасар мірулба.
барун ҫарае сохоіо —
ажиң оуаі тулеаба.
— Ажиң ӧбаі хуіхерші,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ажиң ӧбаі хуіхур-дӧ,
хаваі јахуі хаіа-хабаі баіваш? гежі
мене хуре холобо-л-да.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

багад гэхэн ју̇ме-ле.
метер гэсэң бiјере:
мудхүiң хара үiлең дэрэн
јабулана балеi-а-ја.
мудхүiң хара үiлең сэни
мелдэрэжi байба-ла.
эрэ jiхэ үiлэнlэ
мүгүiң haiхаң хэнэ-до
алта мүгүрң үiлэнэлэ
јабтэi-до байба-ла.
эрэ jiхэ хэнэнji
абалдано балеi-а-ја.
мудхүiң хара үiлэнlэ
үтхэжэ ўба-ла.
алта мүгүрң үiлэнэ
оңэ мүгүiң олэнlо
тамдалнi iлэнi
байнэ гэхэн ју̇ме-ле.
моһен haiхаң хуэли
үлэнжi аббэ,
үiлэжэi анда-ла
[illegible] аббэ.
хулажi аббэ —
тохондо-до [illegible],
јала гэнi хулэжэ нiэнэ бэлэ-а-ја.
тэдэжэ-до аббэ —
мэрэндо-до [illegible],
јалаң гэнэ эрэ haiхаң [illegible]
хулажi нiэни
моһоң haiхаң [illegible]
хаjүлэжэ [illegible].
гүлэнниң [illegible] бэлэ-а-ја.
[illegible]-ло [illegible],
тэдэне-до [illegible]
уналэнэн эрэ гэлi...:
метер гэсэң бiјере:

[illegible]

рае тумэр бэшэiн
эмэлэжi абiба-л.
хамаг хамтыi абаад —
мунхэлэ хара уhаiн
утхалжа болоi-ло.
хэнэ муусун шэмнэ
тэiлэжэ хэбэ-ле.
мэрiн hаiхан хулгэ
эжэлэi хара hэмэjэ
газарта баiжа рэбэрэi орход
шэнэ дэрэ уралажа болоi-л-до.
мэтэр гэжэн бiсрэ:
jiхэ тумэр бэшхэрэ
мухурулжэ jабуба.
тэрэ jiхэ хала урэ
чухурулжi орхобо.
эжэй hэлэ hуружi
униэлжэ болоi-л.
тэрэ hаiхан уhан гэшэ
тэрэ дэрэ сауhан арага хоjор дэре
эсэрэжэ буна болоi-ло.
тэрэ бэлэ эрхэн гэшэ
— уэ хэлэ унтабу? гэжi
утхэ турэн унтабу? гэжi
борэлэнэ баiол-ло.
ябуба улэ jумэн
hэрэлэжi баiба-ла.
хулхэн уhэ jумэн
хулэжi баiба-ла.
гархан уhэ jумэн
гаролэжi баiба-ла.
утулэбэн амiтанаи
алу болон баiба-л-ла.
утуhэлун амiтанаи
боролэжi баiхаа.
гурба мэргэн jэрэн долоi хухэi болэжi
хаiша хаiшā бутаражi арiлажi
баiха гэшэн jуме-ле.
убулгэ дэре уэнhан
hахолтаiхан убуцун.
урэн дэре унаhан
hорiмкотоi убуцун,
бэрэн hаiхан нудунэ
барабэаiн шiнэн нагуhатаi.
луу hаiхан нудундэ
зулэiн шiнэн нагуhатаi
убуцун гэшэ баiба-ла.
саiхолэ-ло болобо:
— харжi баihан бурхан!
хэнэ мунху хэра-ла!
угэнэ баihан бурхан-шнэ
хэнэ мунху угуiш-да! гэжэ
мурулэнэ болоi-л-ла.
эне хала дэре гароhон хубун
мэрiнi шiнэн шулуiн
мухарiжi униэра
мунi бэхэн уэрэi!
ухэрi шiнэн шулуiн
урмэжi униэра
ухулэ бэхэн уэрэi!
эрэiболон газарта
алтан жалтаi jабараиш!
аялхэн эйбiн хоjорэ
угуi дэре эхэрулэжi jирэрэi! гэжэ
шэнэн хурэ хэлэжэ-ле
баiха гэхэн jуме-ле.
тэрэ jiхэ убуцунэ
зэрэ хэбэно уhаiн
утхажi эзрэба.
шэнэ jiхэ эмэрэi
тэhээжэ эзэба.
тэрэ хала урэйн

хајана белеі-л-да —
тере јіхе ўбўгўн зере.
ўгўлеhöд бејере
залў болођ абоба.
ўгш баінађ бурхам
чезе мўнхў ўгöрөі!
— харзаі баінађ бурхам
чезе мўнхў харöрөі! гежі
ўнохі-ле ўбўгўн
герхеђ тенз гешкўлжі,
газар тенше галјўлжі
јабўлнашн тере іезеі . . .
метер госоң бејере:
Хўрің Алтаі хўбўң гежі
Хўлеђ Хўхе мордодо
алабхаш абаба.
аро-шеређ зўжі-ле
хатаржаі белеі-л-да.
Нарађ Герел хаші-ле
hўрö hўмö гежі
гахаріде ўрўжі
тöбхойхеж баіна-да,
огторгоіо ўрўжі
[illegible] баіна-да
алў [illegible] хојорö
морöі [illegible] дaiі-ле
[illegible] баіна-ла
[illegible]
ої [illegible]
[illegible] баіна-л-да
[illegible]-даі-ле
[illegible] баіна-да
[illegible] јіріјўлжі [illegible]
хўрö-ле [illegible] hўрі-ль ўзо
хўхер [illegible]
[illegible]

холооолі баіна-л-да.
аргатаі hўрі-дў
аатъ мўнгун дохта доре
[illegible] белеі-л-да
бўдіжаі јерхоіо
морођ [illegible]
[illegible] абаба —
[illegible]
болоржаі абоах;
hурбеле хўблоне —
[illegible]
[illegible] белеі-л-да,
[illegible]
[illegible] болонов.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
урал [illegible] —
[illegible],
[illegible]
[illegible]
метер госоң [illegible]
[illegible]
Нарађ Герел хаші-ле
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

нора-дани нійні
ахахаже орхото.
хомор ттіаij ігуре:
хото ыүүгің байсаны
орхомо бага-ле
јоруга ыту хуранес-ле
ігуа тоу јуан-ла.
оро байгарійорі —
— хохан байа, моиут! — гені
манаң хурө холобо-л-да.
— јамкорhиым холомарху!
оморбонун моорху! — гені
манаң хурө холобо
— јахујо урка улер јаваан . . .
халан-инаi бырра-уі!
оіh-инр омно јанахаја
јаhа јуе!? гені
манаң хурө холобо-л-ла.
омнеі-ло беле:
— кубаң тураң хана мени
абаланы турреiе,
халаң толоң хоноl-мыі
јурбалтын тургурі!
јоруга боhоң турhан-мыі,
мене гене абана харатгу! гені
манаң хурө холобо-л-ла.
јоруга-хаиі туруоң гені.
јооноң тубыл јіреh-ле
урсалдамі јарбо.
јаајуланы јаыиы
hарга гохбо јуме-ле.
— амдо јумоiк туhоi јіре-ј!
айі јумоң турук јірбуйк?
ајоеі гарга гехуде
гарах-јілоң јуме јіремні! гені
манаң хурө холоні
сабахјалло хенморбр сохолоні
стхелоні баба-ла.
кунні-ле орхоло уналаhаң
саам ноно јурул-ло
охобжі хаiрні байха јуме-турбоі! гені
холоң турен баба-ла.
нокон-хаиі ійурно
улаң біррут арагуjі
ыгаражі јурбе-л-ле:
асаранi јухуле
јг-гахаң бобоно
урда hатхаң онгоро
булахажі орхобо.
hогинхоң болобо-л-ла
обор хурө урут
игхолоң баба-л-ла.
— халан-хаиат баны гені:
хурөше фазон білоіи
уаеаі бахсаа-hаiі!
омнеі-ло беле:
— мані утула турыhаиjа
јуме-ле торобан
гаротобо гарахоhалаң хононо
јаі хоро боробоң
јотоја-хаат боhаiбі:
махі-ле hаhоі хуріраме
тріломні јалд-ле
хурре хехо-хада —
халу рікосі олоiк-ло,
јал-хаиі хатіні! гені хелеiні гені
маhан хурө холобо-hала-ле.
hаор-инаi айаба:
— јуйу јан хубинте јуm hаца ћ. 11
хоо-саиі номујіт мені
јоругу-хаиі хурнаi мені
хубнілеж, јіреiт! гені

јорхіт гадом
јалаң улаң тӱтсӱп бахсы.
јалаң улаң тӱтсӱгтӱм
јалаң улаң бухар јӱдтӱлеат
тӱбинӱбеж. агарыт...! гені
гаралана бела-а-ла.
јалаң улаң буха-ла
јорчој залӱ тӱрбоң
абалдажы гарыа
мелер гесең бијерї:
Нараң Гереа хадхы-ло
алат ереқ сатуhат
зураллана бела-а-ла.
арабаң гурабаң хаеда-ла
пубелѣхон тарахба:
— сае тӱлхоң тӱрба хорорм
абалдажы харабаң хӱкоң
бисеалтым абалхо! гені.
гархлдажы балба-а-ла.
јарахаттуң голдо гарабаң
јалаң улаң тӱтсӱгтӱ
јалаң улаң чухар-ла
гасаң кӱнон јӱлдӱјеме бела-а-ла
јарахаттуң јалаң улаң тӱтсӱп гені
ӱзурара булавбо.
ӱзурере хухаре!
бала гесеп јуме-ле
јаравгуга мирене
— јамар нене балба јума-зам!
хомер нене бала јӱма-зам! гені
јорвоя хӱраң јаравгуло јараба
гереге-ле мирене араба
[illegible]
ӱнгоі-ле гонорта
[illegible]
— хӱбин-ахві [illegible]

јарахаттуң јалаң улаң тӱтсӱп
ӱзурара булавра
ӱзурере хухаре! — гені
јорчоң залӱ тӱрбон-ла
[illegible]
— јамар буреоң [illegible] гені
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] — гені
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] — гені
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Абаі Гесер [illegible] гені
— Нараң Гереа [illegible]
[illegible]
[illegible] — гені
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] гені
[illegible]
[illegible] гені
[illegible]
[illegible]

хуjі-шааі hурэжі
jiрэ-hаші гаhша? гежі
мынаң хўjэ [illegible] бэлэі-л-да.
мэтэр гэсэң бііеjэ:
[illegible] —
[illegible] хэлжі [illegible]
Абаі Гэсэрэ хубун-хаjа! гежі
мынаң хўрэ [illegible]-л-да.
— Хўрін Алтаі хубуң гешіб! гежі
мынаң хўрэ хэлэжэ бэлэі-л-да.
ајаң [illegible] хэлабэ.
— [illegible]!
Хўрэң Алтаі хубуң гешi
сэні [illegible] уjэ jумэ-л'
хубуң, хубун.
[illegible] бііеjе [illegible],
мэхэрэң [illegible]!
намаі [illegible],
[illegible] байнаш? гежі
мынаң хўрэ хэлэбэ.
— хадам-хаш бабаі
[illegible]
[illegible].
Гэсэр-хаш [illegible] байна-л,
[illegible]!.. гежі
мынаң хўрэ хэлэбэ-л-дэ.
[illegible]
— хўрэ [illegible] гежі хубілхэ jумэ?
[illegible]! гежэ
[illegible] хўрэң байба-ла.
мэтэр гэсэң бііеjэ:
[illegible] хубуң гежі
— хадам бабаі [illegible],
[illegible] хашні гежі хубілхэм?
[illegible] ене! гежэ
[illegible] хўрэң hўна-л-дэ.

малтаарі маңдаі шарэ нарашло
[illegible]-хаш [illegible]
[illegible] тэбэрулэху байнабі;
тэрэ jiхо [illegible].
тэрэ jiхо зулало
шамаhа мўхаі jумэ
шамаhа мўхаі jумэ уjаі.
олон-ду jумэ байна-ла.
Нараш Гэрэл хаш-да
Алуі Нохон дўхэң хўрвэ-ле
jўнеhэ-нэjі [illegible] уjэ
мўхаі гежі хэлэхэ-ле:
ене байхо hахол шенi.
ене байхо [illegible] шенi.
ене байхо hорімhоң шені!..
хубун бііеjэ [illegible]-а-ла! гежі
хубун [illegible] jiрэ-л-да.
[illegible] тэрэлху
[illegible]-л-дэ.
[illegible] тэрэлдо
[illegible] —
Гэсэр hаша [illegible]! гежі
[illegible] байна-ла.
Хўрін Алтаі хубуң гежі
[illegible] тэрэлэ
[illegible],
[illegible]-нэjі хараші уjэ jумэ
[illegible] jумэ-ле.
[illegible] тэрэлдэ
[illegible] —
[illegible]-нэjі хараша-л уjэ
мўхаі-ла jумэ байна тэху.
ене намаі [illegible] —
[illegible]
[illegible] jумэ байху? гежі
мынаң хўрэ хэлэбэ-л-дэ.

ирна јуві —
хунаң түлдө ороХо баіна гэжі.
алта мүңүн баһарсадраи гэлэ-
дэні,
хба убэі газа гэнэ гарана арілба
гал-хані гарані
бохор боро морі-до
барілсажі унана бэле,
уналсаһан біјеје
аро ізрэн хулже-ле
катаржі арілаба.
хара далда —
ороХо јіхе јаламін
узүр худлан ороно баһаі-л-да.
хара далда оролоһон біјеје
јірэн алда біјеші
јірэн хухо морін,
бохор боро даһі,
болоножі абоба.
біјеје-ле хулілала баһаі-л.
морхон біјо біраба,
мэХэрэн шара шарілаш
абоддана бэлэ.
хүрэнің [illegible] шүдіјі
шүдөлөжі абоба.
хүзүн [illegible] шарзіјі
шарзілажі абоба.
уор [illegible] іхізіјі
іхіхележі абоба,
мухүрө [illegible] шарзіді
шарзілажі абоба.
сэрэін-шіі [illegible]
[illegible] абла-ла.
[illegible]
[illegible] абоба.
буха [illegible] абуђба.

оудаі һалаг алоллаш баһаі-л-да.
јірэн табан һонодјі
јірохіһон алоба.
далан табан һонодјі
оролоһон алоба.
[illegible]
[illegible]
[illegible] баһаі-л-да.
[illegible]
буһаіні [illegible]
бухэр шара [illegible]
Хорониһоі худлан,
гүлэ [illegible]
[illegible]
[illegible] —
[illegible] һоршоі
јаларжа худлаһан.
[illegible] һоршоі
[illegible] худлаһан.
һорһод-хані алаһ
[illegible] худлаһан.
һалаһ һорштоі
јаларжа худлаһан
һорһаһан баһаі-л-да.
јүрізлэжі јірэ-ле.
[illegible] сорнаіні улгурта
бүн [illegible] баһаі-л-да.
[illegible] туһуһуң
[illegible]
[illegible]
үлэі [illegible] һраһібо.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
алта мүңүн баһаалаи
[illegible] арыба.

[illegible] [illegible] орохоло [illegible].
[illegible] [illegible],
һујерпеш [illegible]
[illegible] [illegible] јуне-ле.
[illegible]-ле [illegible] —
— Хурiң Амаi хубуң,
[illegible]-ле хуруң [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] карилбонi! гежi.
[illegible]-ле —
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]-л-ле.
— Бiедер [illegible], [illegible]-ле,
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] (бiједо)
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] орежi
[illegible] [illegible] [illegible] јiш-ле! гежi
[illegible] баiле-л-ле.
Хурiң [illegible] хубуң гешi
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] јабуба.
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-л,
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-ла,
[illegible] [illegible] [illegible]-ле.
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] —
Агуi Нөрiң [illegible] гешi
[illegible] [illegible],
табiлало [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] лолуң [illegible]
[illegible] нолуiн табулба.
[illegible] лолуң [illegible]
нхе нолуш табiжi.
[illegible]-ле һулшана белеi-л-ла.
аң-шаја алабо
[illegible] [illegible] iлабе,
ехiр [illegible] зугалба.
холо баiһаң јучеiјi
нiро татаң зугалана белеi-л-ла.
хушанаi баiһаң јучеiјi
[illegible]-л болоң зугалана белеi.
[illegible] jiхе улаң [illegible]
урмуi баiлаң зугалана белеi.
хабтанаi jiхе шолуң [illegible]
[illegible] урувулаң зугалана белеi-ле.
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] болоно белеi-л-ла.
[illegible] лолуң [illegible]-ле,
[illegible] лолуң [illegible]-ле.
хаiуң лолуң [illegible],
булаң лолуң [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] хебтене белеi-л-ла!..
[illegible]-ле белеi.
Агуi Нөрiң [illegible] гешi
[illegible]-ле [illegible]
[illegible] [illegible]-ле —
— [illegible] [illegible] jiхеi [illegible] [illegible] баiнаiн-ла.
[illegible] jiхе [illegible] [illegible] баiнаш-ла!
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] хубуң гешi
[illegible] [illegible] [illegible]-ла.
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

хўнеhе-шеjі hарамаг,
ухўдеhбо-шеjі hарамаг.
ўде тасhа окірдеhен
hарсhаң бірере,
алан долбоң табалеjій.
Оде бірелен гуіалсі ерlеіон
ержі jірінең аiтаң халсебе бaiба-а-да.
хўнеhе-шеjі hарамаг.
худеhе шеjі hарамаг
аiта-до окіржі,
алабlің тала дунаi
табхаiжі hуна гежі,
окірен хележі тараң баiра-л! — гежі
менең хўрі холене-а-да.
ai геху баlаi.
Хурiн Алтаi хўбўң гежі
— харяң-хааi белаiай-да
ерехең шонiң мехаита
hерхежі jабамаiт!
хурhааа шонiң мехаита
херехоiтоо jабанцаа-а-та!
jабаhаң аhаң шодоро
шажаа-ла уjiе хаши барах-уiбеi! гежі
менең хўрі холене-а-да.
— уга jахе харjуда
уiлhаң hаiнабі,
урдаi hолуң hадаhа
елаiң hаiнаба. . .
енеhең түhiнaiе hаха-уiдаа,
еберте шамаi хаме унтаijан! — гежі
менең хўрі шаазе бaiнаi-а-да.
шонiр гезең бiрiрi:
хаiун аhаут холутхаш,
бунаiнаi аhаут бутунахаш
бурjаса harjаса тейерlдежі
унтаhаша тере шаi.

ухўlеаi уааiң шарра харан
урhоаjуб тухаjiаi,
урhоаjуб ухiаi
шаhаі харын шабан-а-да.
hовhо бошхо уiаiра
Атре хара шамбе.
ебіл hуiеіуң тигебанш
hhешi hубага.
hошеi hунааа
Шарын Гурта hаргаi гежі
jабhарсаi тaiба.
бушаi аhаут бутунхаiаш
бошоi jалбу-аа?
каiун аhаут хаарыiаахаш
хахашаi jалбу-аа?
хахамаi-аа бошарiаа
hадежі jалбу-ла? — гежі
хахаріаи шаiба-а.
Хурiн Алтаi хўбўң гежі
урбhаiрi.
шанаң шанаң тахаджиi
шаре хўргiе hешаi,
шао хўгjар hаhаi-ай,
тарнаахаi jіреб.
— хахашашi hаiаi
jао гежі таiбаiта?
jуi гежі таiбаiта? — гежі
Харан hурта баiба-да
hурец ургаң hаiааh ла jатоно —
— харахо jіхе хўлhң шан
шоаi hiаi hаiнаа.
харасо jахе hулў-аа
бjаhо-уjахо бшанба-а-да!
утубшi ошi баiнан.
шоi хўханiб.
hунhан Шара шалаi

hоруң jiхе єрjі дере
норо сулдуі морбово.
хорiмон hекаі асарайно!
— [illegible] үлэі jүме-дэ
hаjі [illegible] амалтан-аа,
[illegible] үлэі jүмеjі
hаjі [illegible] холбонн-бэ,
садансаная бiбаi!
[illegible] байiң [illegible] хоiно
jiхэ [illegible] аалхиб-iа.
[illegible] [illegible]-аа.
[illegible] [illegible] онхон! гэжэ.
[illegible] [illegible] тайналаiң
[illegible]-хана бiјеаң.
[illegible] үлзjі
[illegible] хунтэр —
jоҕлуҕа hашаң түбэхэмэ [illegible]-а-да.
[illegible] hоноjа сэхелэжі [illegible]-да
садн-хаuai [illegible]
оролоно белеi-а-да.
єрө мунгүң остоқдо
єрің сайа hүбэ-ан
уда мунгүң остоқдо
ураш сайа бүхэн
Аңуі Ноҕон хүхэ-ле
— хаан-хана бино ноно
jү бэлэжі jүүн-бiү гэжэ
хурад сулаң hүбэ-ла.
— хэлээ үлэі jүмеjі
hаjі мүнө хелэне ада.
амаiнi үлэі jүмеjі
hаjі мүнө аннаiа! гэжэ
менең хүрэ хэлэне белеi-а-да.
араа-[illegible] [illegible]
hүдхэң Шара дадаi бiхэн.
hүдхэң Шара хаана
бaруң єрjі сиілбе,
гурбаң jалааі гарханба —
гуніг шара нохоі.
гөрөні асаржі аснi!
гэжі хэлэбэ — гэжі
хэлэң хүнэң байба-а-да.
[illegible] белеi —
— гэрэ хоёо даiдадо
оножі [illegible]-гуilhi.
гузiг шара нохоі гэнi
аахо jiхе бетү-ле
абтан-ла jүме-ле.
аiрсiхе jiхе бетү-ле
ениiтел-ле jүме-а-да.
узүрэі jүмэн jiрхэдэ
унхэлнохэ jүме-ле.
дэхiң jүмэң jiрхэдэ
паладаладхо jүме-ле.
хаҕаң хүбүн хафин сана!
намаі абалхам гэжі-ле
хүлеі jiхе даiлуга
хуноржі униахан-хјам.
хараң jiхе даiлуга
хадарнаi униахаiнi!
утгэр [illegible] хафiна! — гэжі
менең хүрэ хэлэнь
Аңуі Ноҕон хүхэ гэнi.
Хурiң Алтаi хүбүн гэнi
менең хүрэ хэлэбэ-а-да:
— эрэ хүхэң зоріхэлэң байна.
[illegible] хурэ-л үлэі-хаал
[illegible] хуңтрiхэ байна-а! — гэжі
менең хүрэ хэлэне-ле.
[illegible] хулаң сохохо.
[illegible] хүрэ [illegible]-хаал
[illegible] хүрөө [illegible]-а.

шоно-хада ўлдаже —
турбаң ула уллахе,
кўсе уҥсі-хада-да
гурўнхалгі уцахо-л-да.
Ајуі Нојоң дўхо,
ўһең шолі ута-л-да,
һанаң шолі ортор-да! — гені
мене хўре хоіоні
сајлажі болобо.
бірејо саіхаң тоңої
біјо дере тўлбрже
хубаасаліа белі-ле.
хубалажі абахода —
— Ајуі Нојоң байшаа,
асеін намада! гені
ерің сурың байба-да:
арбаң јілло улдух-уўі
атаасінаң тоһуўі
асшн гені ерібо.
хорің јілаў улдух-ўу:
хорохоіні тоһу:
намда аоцин! гені
ерің сурың байба-л-да.
абалажі ўлгобо.
аблаха тоһуўі
әмең дере шоргові
абалашо белі-л-ла.
хорің јілае ўлдух-уўі
хорохојо тоһуўі
хонуң дере шоргові
алалшаң белі-л-ла.
мене гені бінјо:
бухоі шоно бхорінлі.
бутаң шоно шоргоні.
бурдаң ўлгур шапаар!
оро дере табіжі,
гене гене тўрбоһоо гецхоләа
гарі гөшш ўлгенлі.
гадо-хаа гараңі.
хелонуі абрың хаешні
буда шўнгур білдуа
барўң гані байшаба
буу гаш байшаба —
шың гонуп хеіашне
шүрі шўнгун хорошуі
дўхоң шолі байшан
абласшо гені.
гөуһі јіло хўгуўпо
гөуро бісвор ахша,
шаміро гле хаоўнаса
һўлее гоххўр алша
шорбо шері алаўһоің аһаба.
мене гені біјере.
ошшоі-ло белі —
ере-шере ўлшо-ле.
шаңі хахха хорогіўр
хаторгое белі-л-ла.
шоі гулаң хорогіўр
хуреллаі хаторон.
хорўсоі ўшо-шо
ўргўлеше јаахоох
хорос-шо белі-ле,
оро јіле шолоіро
хоінің гені шоһо-белі,
јалаң гене ошхо-бейі?
хонаң гені бархо-бале.
јалаң хено хорох-белі?
хаһоін-ло белі-ле —
оҕо јіле хўгўлее
бўлаулабаң шоһо баішол.
бўдаң шўнгур һіласхаі
хахалабаң ходої-даваі бейна!

одонои-ло [illegible] —
[illegible] онокі эреэ үсеі баіна.
[illegible]
[illegible] баіна! — гэжэ
Зарлан Сэлэнэ тэнгэрі
[illegible]-баіна-л.
Барүнаі [illegible] табан тэнгэріін
ахолакі тургыеэн
Хаңхаң Хормос тэнгэрі-л.
[illegible] онокі [illegible] һурахан-даі
гэжэ [illegible] хүрэ хэлэн-лэ
[illegible] хүдүі
[illegible] хајаба —
[illegible] салур болоокі
[illegible] хајаба.
бијерэні хубілба —
[illegible] [illegible]-хара
[illegible] болокі.
[illegible] еіжі.
һуні-[illegible] еіжі
[illegible] тере [illegible].

метэр [illegible] бијере:
[illegible] тэнгэріје
[illegible] тариба.
[illegible] таруулан
[illegible] белеі-л-ээ.
метэр [illegible] бијерэ:
[illegible] бијерэ бјелба.
[illegible] шарал [illegible] белеі-л-ээ.
[illegible] саіхан хүлүре [illegible],
[illegible] бјетэ
[illegible] хүхэ [illegible] абоба.
[illegible] саіхан хүлүре [illegible]
[illegible] таруулан
[illegible]!

хамхалаваса дугшулба.
зано будуң зуһаран
дурьлаваса дугшулба.
дугшулахаі онобо.
барүнаі-ла табін табаң тэңгэрі
ахолакі тургыеэң
Хаңхаң Хормос тэңгэріе
хүрүлсэжі абоба.
— Хаңхан Хормос тэңгэрі бабаі,
одонои-ло белеі-ло,
біхэң-ханаі болобо
Нараң Герел ханаі-ла
Ануі Ногоң духеіде
хүрілсэлсэң јумэбі.
[illegible]-ло [illegible]
тарам-ханаі һаіхаң,
газар шаіа хојоро
мунаі дараң баіһа-ло,
гуніг шара нохоіјі
асаракі асаі! гэжі [illegible]-ло.
тере һаіхо нохоіјі
хаінің гэжі асаракі ухо-баһі?
— тере-ханаі амідо-шиі,
олонол-ло белеі,
тере [illegible] нохоіјі
јуне утие [illegible] шарха јуне! —
тунеі [illegible] —
— хүнеі-л баһата асарахо
[illegible] баіна-ло!.. гэжі
[illegible] хүре хелебе.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!
гэжі [illegible]
[illegible] хүре хелебе-л-ээ.
[illegible] —
хүліјэр [illegible] [illegible] хеһеней,
хүлөі-ханаі [illegible] [illegible]!

ієуні ніре ајачаа
амардаш болобо —
турабаң тўмôр сухôјі
хеўлехі абаіне!
нурсаарін ерјўахе
сухôні хеўлан абахаіне.
шіхең гатсара снекі
тере јіхе нехоіјі
шўдôрôлві јалаа-гуі баінаін!
шіхең гатсара снекі
арјаін уиі јўме баіна.
Лашн Шохур абарја [illegible] ўлеі гені
менең хўре хелебе-а-де.
Лашің Шохур абарнь
онолтоно беле-лет.
— Лашің Шохур абана,
[illegible]-ло болобо
хўлôр лах-уі шудôр
хеўлелең абаіне.
хўзуңер лах-уі [illegible]
хеўлең абаіне!
[illegible]-ло белеі —
амардаш болобо
турабаң тўмôр сухôјі
хеўлехі абаіне!
— хўбўң, хўбўң гаваі—
[illegible]
[illegible] јўнеіні.
[illegible]
біхең [illegible] баіналбі—гені
менең хўре [illegible]-а-да.
[illegible]
[illegible]
орхі іреј — гені
менең хўре [illegible]-а-да.
Хўріш Алтаі хўбў-ле.

[illegible] баіјне.
[illegible] бені-а-еј,
[illegible]
[illegible]
[illegible]-ле.
[illegible]
[illegible] [illegible]-а-да.
[illegible]-ло болобо —
[illegible]
[illegible]!
[illegible]
[illegible]-а-еј!
амардаш болобо
турабаң тўмôр сухôјі.
[illegible] ерјўахе
[illegible]-а-да.
[illegible]
[illegible] Мшаң [illegible]
[illegible]
[illegible] уні! — гені
[illegible]! — гені
[illegible] баіна-а-еј.
[illegible] болобо —
— [illegible] јіхе [illegible],
[illegible] јіхе [illegible]! гені
менең хўре [illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible].
— хўлôр [illegible] шудôр
[illegible]
хўзуңер [illegible]
[illegible] абаіне!
амардаш болобо —
турабаң тўмôр сухôјі
нурсаарін ерјўхе [illegible]-а-да.

— теші-хаің болоѳо
шудіф гешіп пеједе.
Хухулаі Моџуен байаіц
һоџуііі хоші туха үдеі балдаб! гежі,
гаріхаі шааі гежі үдашо белеі-л-ла.
гаріхашно белеі-ле.
гаріхада билеіе —
— хуџунс доро худаіп-ла,
хаһа тере ћалаіјнаі! — гежі
менеџ хүре хелеџ-ле.
гурбаџхаі дарахаша
ороошно белеі-л-ла.
гурбаџхаі дарахаша
орохуџ тере јірешдо
мунбџ-ле һодор дархаші
халаідаші отоџ-ло —
— хүбуџ шаші јірешие!
беді пандахаі-хаіі хехемпаі-л!
техеџешо јірале
һаһа доро һалаіладажі баіна-ла.
хушщ хухоп урбхаші абаба.
хулдор шоџхоо шудіфо
баџуџ махеіџ дарханџ хедрош байба-ло,
һеџце удхо дорооп
хусуџор дох-џуі гешіјі
хелеше белеі-л-ла
менеџ гелеџ біјеро:
амалше гурбоџ гумор сухоіјі
шурмадош садухер хелеше угубе
тере баіхо шудухо.
тере баіхо гешіјо
моріџ сайхан худуу те апачіжі.
Лашиџ Шохур абалаш
јірмалаш белеі-л-ла.
Лашиџ Шохур абалаі
камајіп гуђејіп хурамнаіп!

лубі кіге хурш
лубхеџ дерел гехожі,
Лашиџ Шохур абала
гајаџ алла біјету,
хаімаџ дојім шіхету
паріхаџ шарџа моріп ушаал.
аро-тејеџ зулже-ле
хаша хаџхи хардуіјар
хатарџажі аріліба.
оноддоно белеі-ло —
шіхе дерен хатарџажі
хурелеше белеі-л-ла.
хуреледжі баіхаш —
Лашиџ Шохур абалаш-ла
— шіхеџ шібеџ хајшеі гежі
менеџ хүре хелебе-л-ла.
Хүреџ Алтаі хубуџ гешіі
менеџ хүре шібшежі,
хајалахо гежі
— ухуџе-ле аајатаі-хаан-маі
удоуџ шаші шаіха тере
ушаші хебтерег!
ахаџ јобахо шајатаі хаан
хүдѳдер дах-џуі гешжі-шиі
гешжіјешш абоџаі! —
хүдѳр дах-џуі шудешші
худѳреші абоџаі! — гежі
хајаш белеі-л-ла.
ло гехү белеі.
амасім гурбаџ сухе
шешіі јіхе гуршажше.
шурмадош судулеі
ухуџе-ле аајатаі хаан —
удоуџ шаші шаіха тере
јухеш уле ушашіџ хебтеріі! гежі
хадаш-ла ортоба.

хўлбр дах-ңўі шуњбр-ле
шўдорлежі уебн.
хўўнір дах-ўў генкіп-лі
генкілежі абобл.
амадын-до бололо —
гурабан тўмор сухо-ло
сухолежі абда-ла.
шуравран срјел-ле
[illegible] бохуди —
гуни шара нохой-до,
нажіра дулі парина
ле шарап хебтейене
сониң харанң болойел.
гурбли іхе jалмаjі
бута харанң болежі байла-лі.
[illegible] білі —
гунг шара [illegible] гени
генжіје-нојі туллежі
jалажі байла-л-ні.
сўхўјо-нојі туллежі
jалжің байба-ла.
jалалежі байхаш —
Хўріњ Алтан хўбўң гени
хара хара [illegible].
улўњ [illegible] [illegible]
біллежі буллаль болно-ло.
буллажі:
нојхоң бірнјі біјеле,
[illegible] [illegible] [illegible]
морін сайхан хўлўге
нојхоң хулаш урулжі
[illegible] [illegible].
нетер гене біјере
уболі-ло —
гуни шара [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

— [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] болно-ле.
Абаі Гесер хўбўнне
Хўріњ Алтан хўбўн
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]!
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]!
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] . . .
Хўріњ Алтан хўбўн!
[illegible] —
[illegible] тумор [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]!
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]? . .
— [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]! —
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!
[illegible] [illegible]
[illegible] білі —
Хўріњ Алтан хўбўң гене
— [illegible] [illegible]! — гене.

[illegible] хуїн [illegible].
Нарың Гуроһ [illegible]-ло
[illegible]-хоне [illegible]
тайһа [illegible] jabоте байнаl?
[illegible] абдадо байна.
[illegible] [illegible]
[illegible] оло јуреһо.
[illegible]-до [illegible] байхам!
[illegible] хеле-бее.
— [illegible] доо хуахо-мн
[illegible] јуан оло те белеі.
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] бола і гежі . . .
— [illegible]-[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] болбо? — гежі
[illegible] хүре [illegible]-а-да.
— хадам [illegible] [illegible] хоінон
[illegible] [illegible] [illegible]-уе, гежі
јаба байнам! — гежі
менең хүре хелебе-а-да.
[illegible] [illegible]
[illegible] гумер сухеіјі
[illegible] абоба.
— [illegible] хелебен хоіно [illegible]! —
гежі.

гуниг шара нохоі гежі,
— хуйор хан-уе шүдері
таілажі [illegible]-ла.
хүүүер хан-уе [illegible]
хутулажі [illegible]-[illegible]! — гежі
менең хүре хелебен-а-да.
Нарың Гереһ хаһхаі гежі,
[illegible] [illegible] [illegible] хүседер іделухе
[illegible] јумуг-да? гежі хележі,
хоруланаһ — [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] хатаріонто [illegible] гелеі.

мене оіро болежі
уерінің газар дугажі јабахадо болоб
хојор-ханаі хуббјі
урилдан ішіене белеі-а-да
Хүрің Алтаі хүбүң,
мені хурьдең болохо-хада,
гуниг шара нохоіјі
угер гуреең табітнаіг!
мені хурідең болох-ђуі-хада
асаражі [illegible]! гежі
хојор хубу ішіене белеі-а-да.
хојор-ханаі хуббјім
хојор берде меріттојі
гуниг шара нехеоо
залајуҕажі орохібо.
хүтулежі хатарана белеі-ле.
хатаражі јірене —
галан-ханаі јіребе-а.
баруң урдо херцаеһенден
[illegible] абоба.
нориң саіхаң хүхүүе
бегір мунгуң [illegible]-да
[illegible] деле гулуңуһе
уладжі абоба.
угалажі [illegible]-ла
одохоі-ло белеі-ле.
Нарың Гереһ хаһхаі гежі
[illegible] белеі
— Хүрің Алтаі хүбүң,
[illegible] јіле нохоіјі
јахајіб асарабо баінам-да? . .
уеер турең хооіше
[illegible] јіле нохоі шоһі
уралі-ла боло-хала
іһүүеі һумутеојім мажалжі орхо-ло! . .
— хадам бабрі јалана?

памаі јахуі тубалаіт?
ніір-Хаиаі нохоіц гуіре
ілепјулакі шолх-руаі-дар…
— пріспааш хаіјулаат шеіше.
аң-шаја алабо.
— Хадам біјбаі, урапбаң ана-
рабаібаа
хорајіп харахаш-ааіт?
хархо гежі гароиа белеі-д-ла.
алаа мујргуң хереалаец дере гаіше
јаохі-ле гуніп шара похоіјі
ахралсана белеі-ло.
харалсаһаң біјере.
харапаһаң хаітарба.
һујрејеһец лаітаат
харапхолаң уааба.
Хўріц Алтаі хўбўң гені
гаралеакі јірежі
ахо дерлеп јірежі,
дуггуракі гелхоң рулаң
урулаиа белеі-д-ла.
урулаһаң біјере.
адуһаі шаітујі сарласі шарні.
гуніг шара похоіјо
заајулакі оркоб.
хувујер аах-дуі гелешіі
гаілажі абоба.
— гуніп шара похоі-моі,
голаіп јіхе шаапіје
гарам јіхеі һоһіло-ді!
гезар даіла хојојо
мужа доре гаршаіп-ді!
арбаң гелеі јаао-ло,
аиаа гаііа јаблаі-ло,
габаң голоң јіаао-ле
ганіл анаа баіјі-д-ла.

олоно-ле бала-ле
біје біјеш. аібаң ташбаң гаарта
хурулаалаа јабајі-да! — гелеі
шоро гуаі халгоаі.
хајуцалі бала —
гороң һаіхаң гаре сарлаааа.
гуніп шара похоі-ле
— гојоно јіхе алаајіі
гарам доре гарахаа-аа.
гоонң аіла гаііјо
мужа доре гералаао!
Хўріц Алтаі хўбў-ааі,
аербоаа шоріа-ла.
алааң шајаң хојоро
уујо доро гелерујлаа! гела
шоро хўре лагеаа
габіласаі баіјіі-д-ла.
біје біјејо —
біаоң шааа пашіһі-ла,
алааң шајаң хојоро
уују доро аіаһу-ла.
јабаіаа һалаа галарга
јаршалаті јабсіп-ла,
јагаа шајаң хојоаа
алаа доро гелерујлаіі
шаарі гелеі біјіје.
гуніп шара чохоі гоно
арсаарлаң дугаа
харалаааі ороаа.

шаріп гелеп біјере
Хўріц Алтаі хўбўң гені
орлалаа баласа-ла.
баһаа-алаі біјбаі гелі —
— Баілаа шаа ханаіі,
алаң алаң галалаһіі

сүмэ һүгші шалаші
нүгэлшеі унтэнші гэжі
мені эреэ, түрэ аладба-даа.
эжэр гэвэ, іеэ:
даһаа дотор тэвэлгэн үлеіңі болобо
үеэдэгей һандарш тулхээ ябаба-л-аа.
үбүгдэ һандран ншэ дунгөр хажі-аа
сэдэ біелүэ орябо.
ерлоэдэ болобо —
Алғі Нобан дүнэ-ээ
далаң һалүн іінні
табхнор болүэ табіба.
іірең болүң іінні
jaxe болүіа табіба.
щавбо-ло бэлеі —
хатахаэ һуавэ.
табіхэю эрэкхо
гарі ерэң эсэхэ
табіхашкі ірэтэ бэлеі-л-аа.
сбол жоба ігэбе.
сhор һэхэр зуулаша бэлеі-ле.
хато бэіһэң jүмеjі
oipo бэлэң тэтэші зугалба-л.
хүшің балхан jүмеjі
шізаалаші хүрэба.
хара jiхэ хіни дэре
үрмо балэаң зугалба-л,
хабтэлэһің болүң дэре
нэмі урэһең хүрэлэна бэлеі-л-аа.
удэшеш бэрэ зонз
шара эабод болобо.
нэб хөлүң оремо
осоргэ бэлеі-л-аа.
хэлүң болүң хатүшхала,
булшеі дэлүң булушхала орожі,
бэрjаxэ хэрэм тэберелэші
улаһаин тэрэһең гэлеі.
улэлоні үлең шарыа нарані
үролүjо булхалі.
үролүjо үлүіэ
бэлэң харалң бэіба-ла.
бэлхо болохо үһара
лүрі гара эсмэжі балхалон болобо
— үтер түрэең гашірхү!
халан-ла басагаиһа хахасаһі jала-гү!
хаіун солүң халүшхаһа
болоко jалаб ! — гэжі
хаһарана бэлеі-л-аа.
Хүріц Алтаі хүбүң гэші
гүің харлаң гаралдана бэлеі-ле.
ерэнот-ло бэлеі —
— Хүрің Алтаі хүбүң,
хүріне мені!
халам-хані бабаіа шені.
харахо jiхэ нүлү-мні
бүлхо сүлхо болобо-да.
зурахо jiхэ гарахо-мні
муjа hajо болобо-л-аа.
Харлаң Хэрэін нэбүнаі-ло
хотоіо үлүі холдэжі асеані.
гураһаjа лурахлаі
нэрэ һатаі үбэ үлаі зурахо! гэжі
мөнэң хүрэ хелебэ-л-аа.
— хелешн үлаі jүмеjі
hаjі мүнэ хэлэбэші.
амадші үрэ jүмеjі
hаjі мүнэ амаһа балана! — гэжі
мөнэң хүрэ хелебэ-л-аа.
аjаң-шаjа алдаба.
асараһі уро-хані бэдо-хаан,
баһаһі мені абхахаһі,
асараһі уро үрэ-хаһ,

харин хўбўн харі сана,
харуујаре јаба сана! — гежі
менең хўре хележі
һўја гехен јўне-дн.
— есеје хўјі гомолдожі орхходо
һўнор ула шірегў-дн.
єхе хўјі гомолдожі орхходо
һўдхөң далаі шіреехе-л!
хадам бабаң хаілаң хоіно
урамаи јамі таһалхаб-дн?!
һележі біхең тўхөрөжі онхон-нохон!
гежі
менең хўре хележі,
далаң холоң таһалжаја сана —
аі гехў болоі-ло —
аіне хўнгор убудўўд һаіжран
далаң долоң ўхеjі тўлоожі іөбө-л.
ноте-ханаі хўнгор ехележі,
ўһўдўјө һаіжран ахележі хежі-дн
сало болоң орабо.
еге мўнгўн оетбало
іден саіјі таблба.
ула мўнгўн оетбало
унаң саіјі таблба.
далаң холђу ілее
дабхер холўі тибба,
јірең холђу ілее
јіхе холўм табба.
бўл мөол һаіжре,
ехір нохір зугалаво болоі-ло.
— халан-ханаі болоі гежі
іўре халаң јуабе.
хўле халаң хўжобе?
— аҕіі уже јўмур
һаjі мўхо халанобу.
амаіин ўхе јўмере

һаі мўлб ахалбаа.
мўн-огоң ўраі гўрб —
Хан Херміт шабјунаі
хотгон ўаjі оодраже аң гехе
хаман аўаң болно-л-дн! — гежі
менең хўўб ахалхаже болоі-л-дн.
менең гехең біјоре
— харин хўбўн харин сана.
біре оторхоң јіхе шабјун,
хаілаң гежі олхо јўнші?
болдорхо болхо јўме-ле
оорхожі шилаҕа ўраі јўмо.
харин хўбўн, харі сана.
шалалаң харіһа —
шорооі јўме олохоіші.
холоо-ханаі аҕоіһ —
хўрөөн болхо олохоіші!
хаге һаўўң аміаші!
хўнаі јіхе һаілохо
хўнорхоі болоң ўнхіне!
харің іхе һаілоо
јаҕіхоші болоң ўнхіне! — гежі
менең јўҕ хелобе-л-дн.
— өре јўҕ оң болха-л-дн.
орбонно хўрхе-л-дн.
орбонно ўере-л ўнхладі-ле
сўрохо хўжорхоо.
аі хўхоо болно-л-дн.
холбоңдо хўрхе-ле,
холбонно хўрбе-л ўнхладі
ҕіріх хўрйі отоію!
онон-хаіһ ўдхо-л,
гурбоң ўдаі ўаеўў,
хўсе-л ўнхі ходоло
гурбахалаң ўнхно-л.
Абуі Номоң хўхе һаілаоне!

одоноі-по белеі-ло:
уінщ шені утъ-а-ла.
hаміз шені оборі-ло!
тугу уні морені! гежі хубласалажи
Хурін Алтаі хубуц гешi тухброжі
гешi шенэ сантелене белеі-ло.
гахі-хаі гархоле
јирц шоі белеh-ла
зирш гахілдац баба-а-ла.
— басанул, хана онхотанаів? — гежі

hурал сурац јабба.
галмараl-по годло
балан шоіц голбоіто
Јандал Шара маңгадхаі гара — гежі
менец хуре хело-ле.
малтаjы болобо —
алуші мені абба гежі хелене-л.
бухира балебо
ухнiн шені абба — гежі хелебе-л.
тэхере јамшні мені абал гежі
менец хуре хелене-л-ла.
тере хшн хабсунда [шісуіди]
зафіргэ хамні-ла.
метер гесец біјере:
јорцоц шаху бала-ла
јорцоц-хаш морi
униламац біјере.
аро-терец бардь-хаі хоіно-ло,
хана хоцхо харауіјар
хацхалаулац јабула.
зоно белуц зулаhан
зураллаба јабулhанаіа тере белеі-л.
метер гесец біјере:
Хурец Алтаі хубуц гешi
Хуілец Хухо морiно
ута муңгуц јолоjі
хубо тагац абашi,
алабхажi унаба.
аро-терецурашла-ло
хана хоцха харауіјар
хацхалаhаса дугшулана белеі-ле.
зоно зулец харауіјар
зураллаhа дугшулажі
јабулhаши тере белеі.

* * *

ороі дерхі мешi-iлламi
оросорол хелеjі-лā! .
оiро, оро hуhац нухуi-ламi
дурhаі, дурhаілсара хелеху јалаі!
аi-дуц-заі! .

* * *

метер гесец біјере:
јирјулене белеі-ло.
аро-терец урhаітша
јирјулежі јабаба.
одоноі-ло белеі —
сайн гебец јумеjі
јоуіш гежі јирјулене белеі-л-ла.
сахiл гебец јумеjі
шамiр гежі јирјулене белеі.
алаг сасалаiц зујi-ла
убуl гежі јирјулебе.
алтанхац јирјехец зујi
шамiр lере тохец јирјулежі јабулаба.
тецерi газар хојерi
те-хамаі дуншh-ла
јихе сайц hумэ-ло
јирлесiжi баба-а-ла.
терені галзн онсожі

нэрэ уjахо газарі jалалдыно белеі-л-ді.
аі гехў белеі . . .
хаңгаjь хара hошоjі
hуха тотаң абаба.
газарыто батга jобоjемо белеі-л-ді.
эхон дерен бариві уjаха белеі-ла.
тере jіхе hўрдо онолдожі
орохо гежі, оiшоо белеі-л-ді.
орохо jіхе улеіjін
оложі јадаба.
барун хоiто тулаjры
jаваң гежі оложі ородлоно белеі-ло.
орохоло болобо —
алталаң бўхуге,
муңі уlаң сежігеі
басаңад-хаваі hўба-ла.
холоіjоро болобо —
hареіц суват талажі.
холзўрара болобо
наранаі сўват талажі
hўдэ гехун jўне-ле.
шіре-хаваі басаңані
уіланахаі hўба-ла.
тегўш хоiто басаңан
інеіц шиаң hўба-л-ді.
ереі hўлаi басаңан
дулаң шулаң hўба-ла.
одоошо-ло белеі
— аlі-хаваі гезеі
басаңал-хаваі байнаб?
аlі-хаваі оштоі
басаңал-хаваі байнаб? гежі
hураң сураң байна-ла.
— бі-л Хаңваң Хоршіг шаабуваі
гурабаң басаңан байнаb! — гежі
менең хўрое залаба.

— ямар хаваі уланаша јўваі
біреңо хаваі байнаше јўве?
шеңо хаваі дулаінаше јўве? — гежі
hураң сураң байна-ла.
[illegible] алаві.
— Хаңваң Хоршіг шаабуваі гураба-
[illegible]
jўбуулжа jабы-ла
[illegible]
[illegible] jўне-л-ле
[illegible]
[illegible]
[illegible] (hўхо) [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] — гежі
[illegible]
— [illegible]
[illegible] jўве? — гежі
hураң сураң hўба-ла.
— [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] —
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]!
— [illegible]!
[illegible]?
[illegible] jўве? — гежі
hураң сураң байна-ла.

— моно біре бололо,
одоно?-ло болоі-ло,
хариң хўбўн шеңгалажі харшие! гежі
халиң кўнең бобо-л-дё.
мотор голоң біјере:
Хара Бўрўн холаіја озоһон
гариш јирхо јўме.
Хара халаің хапшахаар,
Хатаң улаің хормоіјор
јіралхаху јўме-л-ло.
харһіја гатхаң дунда-ла
торгон һарсіп-хаlі-ла
мўңгулаң тоһтоі јўме-л,
ајаң-шаја аллаба.
— торе јахо тоһіп-дё,
теһе бала харбаһаң хўхең
дарахо јаһатоі јўме,
емдо-л ўжі хухең
дараһахо јаһатоі јўме! — гежі
моноң хўрі хелебе-л-дё.
мотор Босоң біјере:
мунехі-ло хўбўн-гўаі,
орохо јіхо јалаңаін
ухўр баріп харшалаң
арілахо болоі-ло.
одоноі-ло болоі —
марталхажі хараһі
јабо гоцуп јўме-ле.
јірохо-ло хордуі дерен ошожі
Хара Бўрўн халаің
хашалаг дерен ошожі,
емохоі сўрхаң болдожі
баіһаһан торе болоі-л.
ајаң-шаја аллаба:
Хара Бўрўн халаі гежі
орһоһоң урбаба.

хўдоһоң хўрјобе —
харалдаһо болоі-лё,
гурбал һарсің барагтаі
мўңгўлөң тоlі јалараһар
гарбасажі јіребе.
одоноі-ло болоі,
Хўрің Алгаі хўбўң гепп,
одоноі-ло болоі,
каңгаің хара һомоін-ла
онон дерен ушаба.
улаң зўтўі гарђаба-л;
хеміні дерен хебшібе [хўбші]
хўхо дўлўі гарђаба.
ўхўде-ле зајатні-хадам
ўіхең таһа ошні-ла,
ахоң јабахо зајатаі-хала-мні
мўңгўн саһаң тоһін-ла
теһе бала тудараһаі!
семего-л можо хојорпи
хуха бала тударһаі!
убуһоні ўзўрер
уреідожі хајараі,
хўдоһоні ўзўрер
кўбілхажі хајараі!
хорон зўрең хојорпи
Хара Бўрўн халаіја
хаірһаһан шодураһаі,
Хатаң јіхе ўлаја
хорміјброн шударіһаіп!
хојоң дере јірожі
харіјажі орорбіп.
һаһағта гежі
һаіјіхажі орорбі-л! — гежі
буху дерен уужо
Булаіхара татажі.
хорең дерен уужа

алхсіерон таҕажі
таімалажі орҕобо.
[illegible]-ла буҕу тепп
тарајажі аріаҕба,
куіані буҕу тепп
бурајажі арлаҕба.
муӊӱҕ саҕаӊ тоіјі
хаха бала тулаба.
амор јіне тоіін-ле
хаха бала тулаба.
аҕхал можі тојорон
хуха бала тулаба.
[illegible] [illegible]
урејдежі хаҕаба.
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
Хара Бӱрӱӊ аалаіја
[illegible] [illegible].
Хатаӊ јіне [illegible]
[illegible] [illegible],
[illegible] бӱрӱӊ [illegible]
аріа[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] буба-ла,
[illegible] [illegible]
[illegible] буба-ль.
[illegible] [illegible]
[illegible] јіне [illegible]-ла
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] —
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible].
[illegible]-ар [illegible] —
[illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] —
— [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] — [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] . . .
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible].
Хӱрӱӊ Атал [illegible] [illegible] —
[illegible] [illegible] —
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]:
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
— [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] — [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] јіне [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]:
[illegible] [illegible] [illegible] —
— [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible],

эўӊ haiхан һабартам
алан ўрһэ сарһаім
хаійнўлажі орохоҕо!
алта мўнгўӊ шорој
барўӊ урта тўнгалам
бариулаж орохоҕо.
ўрһэ дэрэм тушулежі орхохо! гежі
менеӊ хўрэ хелебе-ā-ла.
мэтэр гэсэӊ біјерэ:
гурба гўӊиӊ һоробо,
гураба дўлiӊ гулајажі хајаба.
Хўреӊ Алтаі хўбуӊ гēші —
— уні холо унтабу?
утер турееӊ унтабу? — гежі
бодоӊ хараіӊ забілажі һуба-ла.
гуніг шара нохоі гēші
аморажі унаба,
алдалажі хебтебе-ā.

Хўріӊ Алтаі хўбуӊ гēші
бодолдоһоӊ біјерэ,
јўһуӊ булаsі уһаран
угалдажі абаба,
jiхе таігуiӊ арасаран
арулажі баіба-ла.
Хаӊхан Херріг шобуні
гураба-ла басаган јреледежі
хамоһалдажін баіба-ā-ла.
гурбан сэсэӊ сўдхеде
угалдажі баіхана,
Хаӊхаӊ Херріг шобуӊ бабаі
јреледеме белеі-ле.
одоноі-ло белеі —
— басгани мені аміӊ дэрэ баіһаӊ хўбуӊ.

аһі голоі хўбумші,
аһі омоһоі хўбумші? — гежі
һураӊ сураӊ баіба-ла.
— аро-тереӊ баруите.
тураі jiхе шобуні-л
добежі хўрўх-һуі даігало
гўрэ гара баінаlбі.
гуlбі jiхе һаігаі-ла
дугшажі хўрх-һуі даігала
гара туро баінаlбі.
Абаі Гесер хўбунеі
тоһі-ле хўбуlбі —
Хўріӊ Алтаі хўбуӊ гешіб! — гежі
менеӊ хўрэ хелебе.
одоноі-ло белеі
— басгани мені аміӊ дэрэ баіһан хўбуӊ,

еие гуніг шара нохоіјо,
дўрбўлеҕде баіжі-ле.
хуітўӊ булаsа уһара
угалхажі баіјıт-ла,
jiхе таігујā арсаре
арулажі баіјіт-ла!
біхеӊ танаі бодобо.
уні холо јаба-хала.
сўгхедеӊ халтагаі-ло јреледехў баінаібе.
одоноі-ло белеі-ле.
ўтер туреӊ јаба-хала.
сўгхедеһе јребелдежі
јреледехў баінам-ла.
мўӊхўін хара уһаіј.
асарахо мені-ле.
гурабаӊ-хаӊі басагана
аміӊ дэрэ баілагаһаӊ хоіно-ло.
гуніг шара нохоіјо
јажі ххўлежі орхохо белеі? — гежі
менеӊ хўрэ хелеі-ле

аро-ђерӗӊ барўлжі деберхелеӊ
јабўлана белеі-ла.
нароһаӊ гехў модонһон
ајар деђур дебелдену белеі-ле,
нартаі гехў теӊгерһин
багтаі дођур деберхілне белеі.
муңкујо хара уһаӊ дере,
ўлер тенле јабаһаӊ хуӊкеӊ,
хлешіје боро хоног,
шара намші болоӊ баіхада.
хуреллежі бўба-л-ле.
мўңхуіӊ хара уһаіјі
ніче-ханаі балку балаҕажі аблд-ла
деберҳелне белеі.
һорогшо техерјжі
һуні-шејі деберҳелеӊ јіреће.
малаҕарі маңдаӊ шара нарано
уролўјо бултаіжі,
уролујо удміде јіреледбе баіба-ла.
гуніг шара нохојо
хўлхоӊ дереһен дуһаба —
толгоіден гарен дуһаба:
толгоі дереһен дуһаба —
хўлдон орожо дуһаба.
гурба дўхіӊ голјоі дереі гарел
дуһалажі гарохала,
гуніг шара нохоі гені
болоӊ хараіӊ баіба-ла.
— уні холо унтабу?
утер гурожі унтабу? — гежі
болоӊ хараіӊ баіба-ла.
одоној-ло белеі —
Хуріӊ Атаі хубуӊ гені
— уба-л уні намаје-ла болобо
шаӊгалажі бодхаһа-ш!. .
— біхеӊ нені болобо,

гохіда-ло малаіја
гарам дере хуріжаш.
хохір баіда ајорјо
чужа дере хурјаш! . .
горіһолоӊ гажагті
нохоі гаріхаі ујаһан-да!
ноходоӊ ајаӊ хојорјо
угоі дере гохорјулаш! —
Хуріӊ Атаі хубуӊ гені
ўгор набіӊ баіба-ла:
— гуніг шара нохоі мені,
мўнхи ніһеӊ шалуні-ла
ирхаҕажі ирехе.
мўні болоӊ удерджі!
ухоріі ніһеӊ шолуні
гарожі уніше.
ехујіі болоӊ удерджі!
гохоі-ло малаіја
гарам дере хуріжа-ла.
хохір баідо хојорјо
нужа дере хурја-ла! гені
нохоі хурја ховжі,
баргу һаіхаӊ гарбу-ла
баріһажі баіба-ла.
нохор гохоӊ біјрје:
гуніг шара нохоі гені
арго-шаіре ўјаіже-ле
харіллажі ирдаба.
одо баіхаӊ јумејі
ојро баіхаӊ хамаражі хараіба.
холор баіхаӊ јалаја
нохоіхожі хараіллажіӊ ерліба.
нохор голоӊ біјре:
бахдахам аміӊ дере баіхаӊ хўбўӊ,
јуһо ујхе јумне? — гежі
һураӊ сураӊ баіба-ла.

Наран Гурот хатаі-до
Ану Ноііп хутеlе
хуреhеен хухон болоібоі.
Наран Гурен хаhхаі гежі
менен хуре хелеб-ее:
одоні-до болоі —
— Ханхан Херіін шобунаі
хойноо ііхе удуjіі!
асаражі абашіі гежі
[illegible] болоо-ее.
[illegible] [illegible] зурхам гежі
хоlо болоі!— гежі
менен хуре хелебе.
— [illegible]-хаіі [illegible]-ііпі,
мані [illegible] ухуjі [illegible]-ла.
[illegible] [illegible] дурамаа болоб-ді?
[illegible]-хаіі шінен
уhаі хаш ijме хамнаі,
[illegible] аіін абре байlаhан хойно.
шіне ijхе удуна
ijмеі хаіра болохшабе? — гежі
менен хуре хелеба-л-да.
барун хонхо ухо-до
[illegible] угообе.
— араhан ijхе jiii
[illegible] хуло удубаб-ла.
табан ijхе jiii-ле
[illegible] хуло убоо.
хойно [illegible],
[illegible] [illegible] газарта
оjо [illegible] дурлалахжі jабаха! гежі
менен хуре хелебе-л-да.
метер генен бiiури:
Ханхан Херіін шобуна
хотонолоп удуjіі
морінлоон ошол дере баріжа.

герехен тене гешхудбе,
газар тене галjулана белеі.
одонеі-до белеі —
Ханхан Херіін шобунаі
хотоголон ууjіі гене
оін будун шунуhоно барагта!
ijмеі баріжі хатаjана белеі.
оіро-до болоходо,
— мені хурітен болхо-хала
утор турген абалажі уjгеіт!
мені хуріген болхо уреі-хала
асаражі оне баіха баісаніjа
барані бала даруlажі орхогоі! гежі
менен хуре хележі.
[illegible] хубу геротала белеі-ле.
— баріжі дураа-даі баіжі-ла
хучер [illegible] зообhо дуе? гежі [хуjіі]
Хуріін Алаі хубун гене
менен хуре хележі.
шіне-е уре —
мерен дере баріжі,
хатаражі ijребе.
атта муjгун баісанjіі
барун урал [illegible]
гуйjлеше ерлебе.
[illegible] хоjіло-до
[illegible] байха-ла.
[illegible] баiхан баісанjіі!
метер генен бiiрре:
одоо-до белеі!
[illegible] белеі.
морін [illegible] хуули
оіно мунгун [illegible]-ла
[illegible] [illegible] тулхудге
ујаа таталj орлобо.
атта мунгун баісанjо

фролдожі ошобо.
фролсожі байба-ла.
— хадам-ханаі бібаі! — гежі
монеҥ Хурі хелебе-д-ла.
— гурһаі такаі асарі бі,
асарожі сароһаан зураін! — гежі
монеҥ хурі хелебе.
Нараҥ Герел хадаш гежі
одонаі-ло белеі
— басаганаі асараіаҥ угуі уваі! гежі
гарона белеі-ле.
харанаһан халтарба
һурелен һурпебе,
һудерелен залгажі,
аі гехі белеі!
харанхалаҥ унаба-л.
Хуріҥ Алтаі хубуҥ гежі
гуілдежі гароба.
хојор омхоҥ дерһен баржі.
— одуі хабатаі байна-ла
хуһер јадуі [illegible] јуні! — гежі
хугтаражі [illegible] урдаҥ ерхоіе.
метер гежеҥ біјере:
муновсі-ло хубун-гежі.
далаҥ холіҥ таһа[illegible]
сало біјеҥ ерожі.
[illegible] холуҥ [illegible]
хабхер холуін тақуажі.
јіреҥ холуҥ [illegible]
јіхе холуін тақуажі
[illegible] хурһан һуһ
гехун дуже-ла.
метер гежеҥ біјере
Ардуі Н[illegible] дукла-ло
монеҥ хурі хелебе-д-ла:
— харіҥ јіхе [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] дуі[illegible].
хуһе [illegible] [illegible] [illegible]
хуһерө [illegible] дуталаҥ байна-ла.
хојор һаіһаҥ хуһе-ле
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]-ло байна[illegible].
[illegible] [illegible]...
[illegible] [illegible] [illegible]! — гежі
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]! — гежі
монеҥ Хурі хелебе-л.
[illegible] [illegible] хурі[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] —
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]-ло.
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

метер гежеҥ біјере:
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] байна-ла.
[illegible] [illegible] [illegible]
Меҥеіп [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]-ле.
[illegible] [illegible]-ло —
— [illegible] [illegible] [illegible]

агарhаһаа хӧһӧ,
харгуі хүлөр хајаго үгеі баіна.
хүрөөші-лө үгө баіна! — гежі,
арһа тал үгөе баіна! гежі
мөнөң хүрө хөлөд-лө
газа тенө гаргадаhа белеі-л-дө.
Хуіаң Хүрө моро-ло
хүбө татаh абаші
аһаhаі угаі-ла.
јабаі-ле удо-ле
еһет дерә абаші хатаражі
јабуhаһаа тереhеҥ гежі.
метер гееҥ біјере:
Хүрөҥ Алтаі хүбүҥ гені
хүхееҥ хаlаhаіјо
абдажі хүреш хуудажі баіба-ла.
— ене удуш hаhа-хаhи абаhа мө-
нім? — гежі
Хаџаң Хераlе шобуҥ бабаі
мөнөң хүрө хелебе-л-ла.
аl-шаіі алдаба.
— гере-хаhаі түрөд шеш,
хүнеі-ле ухуіі hухуа
абдуhаhаң јуме?
хүрөө-шеі алдаі,
шамаі-шеі алдаі! . . гежі
мөнөң хүрө хелебе.
шеш хотоhо удуші
узуhаh болобо
хоно удуші уршаі
харана-дуіш?
ударі-лө гежа́жі баіhа гехуш јуме.
алта мүҥгүҥ гүріhам баіхаlа
даіhа дажі јадуа-hуш-да? гежі
алта мүҥгүҥ баіhаhа
барhы урда хершеhеhдеи

гүшүлежі орхобо.
метер гееҥ біјере:
герхеҥ тенө генхүлене белеі-л-ла,
газар тенө гаџјулаhа белеі-ло.
јірјүлежі јабоба.
хаhа хаџха харгуіјар
хаџхалзаса дутшаба.
зоші бүдүҥ зудара
зуралзаса дутшаба.
герхеҥ дерен јірежі.
моріҥ саіхаҥ хүлүјі
беlір мүҥгүҥ сереhсін
сеҥ деле тудүhуhе
хүбе-хаhаі татахар
хіаҥ татаҥ орхоҥ-ло
ороldоно белеі-ло.
Нараҥ Герел хаџхаі гені
одоhоі-ло белеі —
аі гехү белеі.
— Агуі Нојоҥ дүхеізеш
залаа доҥ голоhоітоі
Лаџјаl Шара маџгадхаі
хүріjешlеб гежі-ле јірежі арлаl-ла...
ајаҥ-шаіі алдаба.
ураіhаіҥ шиha hуралдаhа
јераl hабулажі баіhа јуме! — гежі
мөнөң хүре хелебе:
шеш хеуіі лөр гарамаlіш
јіре-ле белеі-ле.
метер гөсөр хаја белеі-ло . . .
Хүрөҥ Алтаі хүріhе-шеі.
ајаҥ-шаіі алдаба.
арһа тала хаіhа белеі? — гежі
мөнөң хүрө хележі
hуја гехуш јуме-ла.
— залаш-хаhі бабаі гежі

јуцде-шеjі абар ўаі дуже
сиде баiна-гуiш-да?! — тежі
менеҥ хўре хелебе-л-дi.
— хадам-хаш бабаi-шш,
олоноi-до белеi-до.
ўтелаi гуталы енедi, [гутулаі]
арабаҥ гурабаҥ хаі
абаланы турене,
далаҥ гурбаҥ хеіиі
узўрдеші тўреле! — тежі
ајаҥ-шаја алаба —
Хўріҥ Алтаі харіее мені?.. тежі
һуна гехе јуме-ді.
ајаҥ-шаја алаба.
— узўтеһеҥ абiз-ла
ўтўлеоро болобо-ле
заіҥуiҥ даiнар алаламi јабаа
јамар шерген хубўҥ јаббайі! — тежі
Хўріҥ Алтаі хубўҥ гені
тараҳја атхажі
һуна гехе јуме-лең.
мотор гехе біjере:
тараҳіҥ атхажі һуһаа.
— һуһаа-шеjі аалі-ла,
баiһан-шеjі аалі! — тежі,
далаи далаҥ таһалаҥ
садо біjеден ерібе-л-ді.
— Агуі Ноҥоҥ дўхеі,
олоноi-до балі —
бiбаi шеjі болоно-л-ді:
далаҥ долбо ішарлаі
Ламал Шара мангалаiгаi
Агуі Ноҥоҥ дўхеjі
хўбi хале гежі хелене-л-ді.
сiму хабатаi баiна-ла
уранаiна хойшо-ла

нахаі јагу: гулуҥiнеҥ јумеберi! —
 гежі.
менеҥ хўре хелениеҥе
Агуі Ноҥоҥ дўхеі гежі.
— гуҥуi(?)ар шеjі гармеер
јаза гурі јіре баiна-л,
ураiнаiна хойшо-ла
хадуганаа хонор
унуҥаа гежі јабаҥ баiна јуме.
мангутнiһаа хонор
чиiнеi гежі јабаа баiна јуме!
јагуi јабар шамаiноҥ хўбаа
шамаіш-да хўре баран хаiхала
тарааһаа ерiле-бiзi.
шеригаа јаiене
менеiң јуме баiна-іі,
шамаi-да хаха
— мені-гені јўбеjі
шiнiҥ узаi шеме ялео-
тінеҥ шеме хелебеiн? — гежі
хаҥ хўбен гiне-ла.
— тере јiле шаргаiлаiло
шiнеҥ хамагаа-до
баiна-аа узуһаа јерге! — гежі
Агуі Ноҥоҥ дўхеі
тiјаниі угуле-л-ді.
уiарлаі улаi ҥоон хонгун јуме-ла.
Хуріҥ Алтаі хубўҥ-ејеі
менеҥ хўре хелебе
— хаiдаiн далаҥ хубуҥ баiна јуме.
далаи долоҥ голоонео
Ламал Шара мангадаiгаi! — гежі
менеҥ хўре хелене
мотор гехеҥ біjере
јагаан бара хаваҥ,
шаjаа хамаi баiдаiн гере хiрдее.

туле шара hарані
урбуўб ерені.
урбуўб бусхалан-ла байхаю.
тере-хані маргалдахаі
даладалжі уналамні.
хуто ўўнні хўхэ дахі-ла
хоровні сахал білаглахо бэлеі! . . гежі
моред хўре хелебе-л-дэ.
метер гелең бідере:
ўдышен бора хонор,
шара ааман бомхўің
урас-хані болобо,
Хўлбөн Хухэ морьнэ
алабалжі уналі.
аргаласа сархўн-хойно
Хўріц Алтаі хўбуң гежі
jўрjўлжежі jабуhаннні тере болеі.
метер гелең біjере:
ерен алагуң hэсугто,
хўжэ haiгуің хўбуннэ
хурулдажі гарбоба-л.
гарохажі —
сахо мунгун аhаhадэ
хармаің ухан сахміjі,
харің hанeң хөhандэ,
халсуң пинең худуhуhэ
бата улэн сахміjі
утхалажі абаад,
зухэ уhэ hугэжэ
хабангjана бэлеі-л-дэ.
зурур мунгун зэлэ
зураң салің бэбу-лэ
деде-ле jjhэ гурэм hоңгорі
ошор hабаң сахіба,
доjо доло унгуі haiгуін
дулбр hабаң сахіжі
аhалдана бэлеі-л-да.
доші доно hарабаiжі
таталдано бэлеі:
— зајалдаhаң зајанш.
зајаң сайдың тэңгері! — гежі
дурадажі гата гехен јўме-ле.
аі гехў бэлеі.
Хухўдоі Мэрдэң бабаі-мни,
Хулдоі Хатаң іб1-мні,
Сэсэн Малаң бабаі-мні,
Сэхе Јуреқ іб1-мні! гежі
дурадажі гатаба.
метер гелең біјере:
оттороін міңгаң сабаң бурхаң.
ерої hерем харнггуі гежі
дурадано бэлеі-ле.
аіhеқ jіхе газартам
абор-ханаі боледо!
эmiheң jіхе газартам
нурхаң-ханаі боледо!
баруні мені
табің табаң тэңгері
ахолажі тўрб-лэ —
Хаңхаң Хормоз тэңгері бабаі!
зуўн ваnн эјацэ
Даміқ Шохўр абаға-мні! гежі
дурадана бэлеі-ле.
метер гелең біjере:
нојлосара hерэбh,
бајасара ўсэхэ,
хўдхэhэ дэhаң хоjері
хилаhандэ хајаба.
одоноі-ло бэлеі-лэ —
халаhаhіа хајаа-ла.
морең сахаң хулугэн
алабхіжі аіба-ле.

аро-terеҕ барҕu-хоһо
јірејулене беле-а-да.

јірјулэні јабахоһа
аребаң haixa моріноі-до
губурҕубуң тарыасаба.
аребаң haixaң ереiң
ахiлаҕы таралсана бел-до.
Хурің Алтаі хубуң тетэ
еденоі-до беле.
уралаһын
арбаң haixa моріно
тубурабјун тарҕаба.
арба haixaң ереiң-да
ахiлаҕі тарҕаба.
метер теліц біреро!
Хурің Алтаі хубуң тете
хоріц haixa моріно
губуруно таргажі.
хоріц haixaң ереiң
ахілаҕы тарҕалы,
Хулһон Хуно моріно
барҕу амсін угларі
ерен хасар мірҕуба.
барҕу тарар сотон
ереің буҕу турлалі
уралаһын јабулана беле-а-да.
[illegible] јоҕоң тоҕорілі
Лаијіа Шаҕа [illegible]
[illegible] ахілоҕі јірсбе.
[illegible] тотгор [illegible]
угаң угларыр болоба,
хорор-хахі [illegible]
араңдаі тулан
хаха телаң угларан белі-е-да.
[illegible] моріне болобо,

хојор улаң [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] haiapa
[illegible]
[illegible] haiiџан
[illegible]
[illegible]
[illegible]
— [illegible] хубуннаі!
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ni?
[illegible]
[illegible]
— [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ел бірдуи турыбі,
hунэлэгші јумеін-яа
ла бірдуи турыбі!
Абаі Гэсэр хубуні-ле
Хурiң Алтаі хубуң гешіб! — гежі
менең хуре хелебе-л-ла.
— Абаі Гэсэр хубуң гені,
ерiлн шені хурсhолуң јумеhең,
орм [illegible] хахаіјі
угзараhаң јумеhең,
ојтэ јумэм урі-ле
хоб hуні [illegible]бунгт!.
мотер гэсэң біjере:
— ур шені моруhоң.
Абаі Гэсэр хубуніhең
[illegible]
манто jiхе тенгерiің
нуб біjаду орожі.
хорилопжі hуhаң јумеб! — гежі
менең хуре хелебе-л-да.
аман зурhең аболсаба,
аhалдані саба-л-ла.
хеін дерhең абоң
хебшилдожі байба-ла.
— хуртi-ло нijэ урі
хунеhэ хау-б[illegible] јуме,
хуsуні-ло торон
јор[illegible]лең јуме! — гежі
менең хуре хележі.
Хурiң Алтаі хубуң гені.
баша [illegible] јуме-ла.
— уhең шені урбhеhе.
уje шені моруhоң!
угзаражі абахадо
махаң шені золуhоң;
хiжележі абахадо
булу шені золуhоң!
— худуң-хані хуjі
баhадані балалажі
амта таніба байнані?
худуң-хані хуjі
караiдані нiзалжі
амта таніа байбаш-ла!
— шамаhā-ло болохо
буха jiхе хузуге̄ні
булталаhаң біjе-ні.
будаі муңгуң hалагтані
хаңјалаhаң біjе-ні! — гежі
маңгал хугшiңахаін-ла
менең хуре хелебе-л-да.
мотер гэсэң біjере:
аман дерhең абаң
аhаллаhаң біjере,
маңгал хугшоң ахаі гені
морино буру тебуре
дебхережі буба-ла.
мене сне атхомарi
енден залјажи орхо! гежі.
Хурiң Алтаі хубуң гені
морiно буру тебур
дебхереллең бужі-ла.
худаhоң бухаhаг
халаiдажі опобо,
худешihең тенгерiнiг
ветуiлежі опожі.
бухаін-лсі барагта
мурвулдужі тулаhани тере келеі.
бухајн барагтаі
оlолдожі тулаба.
аро біjеjе махані-ла
аробаң hаiхаң хурiкара
тугне татан хаjалдажі баіба-ла.

öбер біјеје һахані
ӳлең сетең шӳдерө
хадоралдажі дуһана белө-л-ла.
мегер гееең біјерө:
мацгад хугайоң ахаіна
тата татаһар агарба —
тахім доро пуруаба,
атхо атхоһар агарба —
атхосото барідажі јірбе.
аробалаң хуні теберөжі хурух-уі
ажіђар улаң шуудһуні
хуһомара хахалаба.
тере јіхе шудоһудаб
утаһані шікон улаң годоні торпіаа,
хабатулажі ороһобо,
хабшӳлаіһаң біјере.
јірең бурдуі халаһар
јібте баріи халана белө-л-ла.
далаң бурдуі халаһар
дабхор барип халана белеі-ла.
— оне јіхе шуһйӳ-мні
хезеӊ-хаиі хебте.
хетӳӊ-хаиі јарсалае
бехеӊ-хана хуралдара!
оне јіхе мацгадхаі
хезеӊ-хаиі хебту.
хетӳӊ-хаиі јарсалае
улаӊ голоо торжі
улажі ошожі ухуа ӱгеі баіцараі! гежі
халажі ургоно белө-л-ла.
һаіӊ оро ларлһаӊ хоіно.
һаі морі адрен ошдо — гежі.
дорон ніјаі ошлаба,
дорон ніјаі далааба.
гар јіхе тохмоіи
хаха хӳлеӊ хиіаба.

галхі јіхе [illegible]
хаха [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
јіхе [illegible] [illegible] гежі
јіхе мацгад [illegible],
јіхе [illegible] [illegible] гежі
јіхе [illegible] [illegible].
[illegible] —
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
јіхе [illegible] [illegible] гежі.
јіхе [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] гежі
[illegible] [illegible].
мегер [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
һурең һӳмеэн [illegible] — гежі
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible].
морін [illegible] [illegible]
[illegible] біјере.
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible].
јірӳ[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible].
гуші һуран [illegible]
мацгад [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
мацгад [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

jipмaшiн бодоі-ло.
алшаі-ло бiш —
jipманhаң бiрдэ:
— уаүлііөң шшоіш алжі ерхөд-ло,
шашшаі бэрдэһі iмiтаі,
hана-олхон гэжi
ajөніпда jаблоші? гэжi
менең хүрэ хелебе-л-ло.
ai гену бэлэ —
jiлең толоіш үіреедэ
ошмаіуа-ла ерхөх-үүі үлдехерэ jipелбi.
jаhаң jiхе толоідjо
jipaca шашаіjі — ерхөб-л үдэі
үлдехер jipелб! ..
— хүнэе-ле үрi
хүнеhө улу үгеі jүме.
хүлүнеі-ле тороно
jоролоноhо үлох-бүілең jүме! — гежi
менең хүрэ хележi аilaсхажi баiба-ла.
мүнөхi-ло Хүриң Алтаі хубүң гешi.
— хүнеi-ло үрi
хүнеhө-ле үiші үреі jүме.
хулүнеі-ле тороно
jоролоhо үiші үреі jүме! —
ajаң-шаjа аллаба.
хүнеiхiе хүрэlшi,
хүрэlеше шамараіш!
тэрэ jiхэ үрэтэ
уралhаш үгэлжi
хатаралаң баiнаш! — гежi
менең хүрэ хелөшө бэлэл-ле.
— Нараң Гэрэл хаташі-ло
Аjуi Нараң дүхеjі бiхел
улауланiһоң хоiшо
үлүдэhөн jүмелбi,
маасуташ-hаш хоiшо
манаhаң jүмелбi! — гежi
маңгад хүгшөң ахаі
менең хүрэ хелебе.
ajаң-шаjа аллаба.
— шеші гарохаhаа хоiшо үнехлхүhө тү-баiхо.

бiхең хеһең саһаң хелеhеһ
хэтто jүмелбi.
хелеiң саһаң номоһо
хэмто jүмеб! — гежi
менең хүрэ хелебе-л-ла.
оношоі-ло белеі-ло —
маңгад хүгшөң ахаі:
— ене-хашi атхомарар
jүнеі ссее тулдаң баiнабi.
таhа тетаң эдjажi ерхөх-үүі! — гежi,

морiно бүрү тогүр
маңгад хүгшөң ахаі
эберхерешi бүба-ла.
Хүриң Алтаі хүбүң гешi
морiнб бүрү тогүрөн
эдохеролдоң бүба-л-ла.
ерөjо хара үнеji
ербонулаш бүба-л-ла.
ошоjо саһаң шүлэji
хоjнулаң бүба-ла.
хулэеһең бухашаг
хэлэхэжi ошибо,
хүдошhең тэңгершiн
нетүiлдежi ошибо.
бухаjа баргатаі
мэргэлдэжi тулаба,
бухаjа баргатаі
olожi тулаба.
аро бiрjе махаш-ла

аробаҥ хурiҥар дўhалаайа,
ӧбер бiјеје махапi
улеҥ шуҕӧр дўhалааба болi-ǯ.
шуhаҥ јiхе тороҕуiјi
тороҕолоӧ тулаадаан болi-ǯо,
баhаҥ јiхе баhаiјi
болдоҕолоо тулаалана болi.
аллааhiҥ гаҕар гешi
аiўнаi торуан барангаi
бурајамi бола-ла. .
хонзоно херӧ аiрӧ јiрӧб—
хоноhнi ваhаi аiбдаан болi-ло.
— ене-хаhаi хојор-ло,
хоҥ гаhаi ноно бехеҥ јалаi-ǯǯ,
јуҥ гаhаi јуҥе бехеҥ јалаi-ǯǯ! — геже
мӧнеҥ хўрӧ залоаi
баiрӧ тоҕун јужо-ле.
— еiзi-ло воха нуҕо гарокчуi-ǯǯ! —
геже.
ўрӧр залоҥ бобо-ло
одокоi-ло бодо —
— јаiнаi-хамаi полобдо
јаiрана еiзi воха нуҕо гарокчуi.
ўбеҥ голоҥ јiрене
еiзi воха нуҕо гарокчуi!
хонҥ хобгi, хогуiҥ јарзадаз? — геже,
аiгте хамолуҥ махаiн аiбдаан болi.
ураiпа сиикрi јiрбӧрӧн —
уотолорi баха аiбдаiбо.
— ене хоеор,
хоне-хаiнi хобгу,
хогуiҥ-хаiп јарзала.
шуhаҥ тороҕуi торхолоi.
баха болдоҕ болдоҕоi баiјiн-ǯǯ!
мӧнеҥ хўрӧ залоба-л-ǯǯ.
метер голоҥ бiјарӧ:

[illegible]
[illegible]
— [illegible]
[illegible] јалаi-ло,
јуҥ [illegible] јалаi-ǯǯ!
[illegible]
[illegible] — геже
мӧнеҥ хўрӧ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
аробаҥ хурiҥар дўhалаа [illegible]
ӧбер бiјеiн махапiј
[illegible] шуҕӧрӧ дўhалаi [illegible]
метер голоҥ бiјере:
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
баiрӧ тоҕун јужо-ле.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

мені хаҷхі харвуі болкожі.
[illegible] хані дундуріш.
орохожо белеі-л-да.
— jіхе хаjі хараб гежі
jіхе маҷгал хаҷгах-вуі.
jіхе хуjі дэробао гежі
тараҷаіjіе алахах-уі! — гежі
менеҷ хӯре хелеллене белеі-л-да:
— сне хоjор хадеі мені [хаиаі]
аг-ханаі дунда-ла
jіхе барса болоройш!
уіу [illegible] jабāшінһаҷ
тамкі талхаш таталдажі байлдарай! гежі
менеҷ хӯрē хелене белеі-л-да.
метер гесеҷ бijере:
Хӯрiҷ Алтаi хӯбӯҷ гешi
оҷоноi-ло белеi-ло —
маҷjалаjа хахалба,
маiлрi шара хевijі гароҕана белеi-ло.
заjана шара хевiјiҷ
захаjā шара хевiг гароҕажi
дуданҷ дӯрлаҷ байба-ла.
аjаҷ-шаjа алдаба:
сне jiхо маҷгадхаiҷ
һӯнеһеҷ сӯлде ханлоi?
— зӯхеҷ хоiто тулҕада
холхi iбi оiхеҷ.
холхi iбiҷ хоотос[illegible].
сеҷеiҷ долоҷ хӯбунеi
амiҷ сӯлде тенде! — гежi
дудана белеi-ло.
— сне арҕо шӯберi хаiша-белеi?
сеҷеiҷ долоҷ хӯбунеi
сеҷ jiхсiн дароба байнам.
теунеi дахо

сеҷеiҷ jорҕоҷ хӯбӯнiн
jуҕēр jiржi бӯхо белеi? гежi
менеҷ хӯрē хелене-л-да.
метер гесеҷ бiјере:
оҷоноi-ло белеi,
аjаҷ-шаjā алдаба:
— сеҷеiҷ jорҕоҷ хӯбӯнеi
хоjор-ханаi берхе хӯбуҷ тешi
хоjор теше гара —
намаһā-ло аiҕāд! — гежi,
дудано белеi-ло:
— зӯ наiмаҷ толҕоiтоi
зӯдаг шара маҷгадхаiн,
аро-вēрēҷ баруҷ хоiто тулҕадо
тӯрō гарā jӯме.
габаҷ зӯхаҷ толҕоiтоi,
габi һурҕаг сберт[illegible]i
холхi бāбаi бiхеҷ.
гере jiхе холхi бабаiһа,
шӯберiјē һурхам гежi,
аро-вēрēҷ барӯҷ-хоiшо.
хāнā хаҷха харвуiјар
хаҷхалзӯлаҷ jабā,
лено зулаҷ харвуiјāр
зуралзулаҷ jабā! гежi
дудана белеi-л-да.
теунi [illegible] хӯбуҷ гешi
гунiг шара нохоiдо —
һунһе сулдем тенде —
герēндē-ле ошожi,
шӯберiјē һурхам гежi
аро-вēрēҷ зӯҷ-ханi урāiгшā
jабӯлаба! гежi дудаба.
метер гесеҷ бiјере:
оројō хара ӯһеiјi
орболзӯлаҷ байба,

онојо̄ сабаң шудӯiјi
хаңхалзулан баiба.
тере баiхо х̇еңӯе
хадалђажi орх̇обо.
одоноi-ло белеi-ло —
— намаhа-ло аiжi урӯ [illegible]
терјележi гӯiлдо-хајам.
сне хоно-ло хоiно,
х̇ојорi-ле нiђенде
намда заiхаң оолхон [illegible]
менең хуре [illegible].
Хӯiлең Хӯхо̄ морiнђо
алабхiжi унажi,
аро-ђерӯң барӯң-ханi хоiшо
хi бету х̇iдхебе,
хермең бету дӯiӯ [illegible].
оноң-ханi барагтаi
hӯрӯлежi арiлаба,
одоң-ханаi барагтаi
зуралзулаң арiлаба.
огторђоiң hемежi ер[illegible]
малађаја залаџар
зада сох̇оң хараiлђана белеi-ло.
ӯндор јiхе халаја
ерме[illegible]ерен хараiлђана белеi-[illegible].
[illegible]уртеi гехӯ модонi
зала-ханi девӯрiн
хараiлђана белеi-ле.
[illegible]ро̄iң јiхе даiдуi-ло
[illegible]
хӯнеi хуiтӯң даiдуiн
хӯбшi дерен хурулдежi
јаба̄ гехӯн јӯме-[illegible].
маңгад хугшоң ахаi гешi,
шуhаң зӯрде морiтоi,
шуңхатаiхан емелтеi

[illegible] аiгуi [illegible] уд[illegible]! — [illegible].
[illegible]
барӯң амсiн угзаражi
[illegible]
ебӧң хаш[illegible] [illegible].
[illegible]
можиң сеќен булх тула[illegible].
хараiлкажi iабоба.
јабахаш [illegible],
[illegible]
[illegible]-ло
Х[illegible] [illegible]
хара̄јш-ханаi хараhаң бiјер[illegible],
[illegible]
оно [illegible] [illegible] —
[illegible],
[illegible] —
[illegible],
— сне iiхе [illegible],
[illegible].
[illegible]
хуха бала тудаiше̇! [тудаiш[illegible]]
ухухе-ле зајатаi-хадам
[illegible]! —
[illegible] —
менең хӯре хележi,
бухӯ лерен унаса
булхаiсара татаба,
зеңхең дӧрен унаса
[illegible] татаба.
ам[illegible] [illegible]
[illegible] бала тудараi,
[illegible]
хуха бала тула̄раi! — [illegible]
хаiма[illegible] [illegible]
хаңгаiң хара hом[illegible].

ҕаҥгаҥ хара hоҥоҥ гэші
ҕаҥнахаҥ өхөј [hаіхеҥ]
хорајажі арілаба.
кулі-ло түлү гэші
бурујажі арілаба. [бурајажі]
хана-ш-ј жадгал хатшоҥ ахаііј
хүрүгэ-ле унаііјо
амор јіхе гоііјин
ххха баlа тулаба.
ахал седеҥ семешін
хуха баlа тулаба.
јөуlэни улүрер
үреlэжі хајаба-л,
хулэhаші улүрер —
хубахажі хајажі.
хороҥ дөре јірэбе.
холтожажі эрэба.
hаlаргэ јіреш
hаlешажі эрэба.
хүмэі хоілэ hоҥуіҥ
hуха тоғоҥ абаба.
— шуhаҥ эрдэ мэрдіш
амор сэгэ гоііп-ла
хаха баlа тулэраі.
ахал сеһеҥ семешін
хуха баlа тулэраі!
хөуlэни улүрер
үреlэжі хајараі,
хулэhані улүрер
хубахажі хајараі! — гэжі
хаанһажі эрхэбэ.
бухҥ дэрэн унаса
бухкэіэрэн татаба.
эрхеҥ дэрэн унаса
эрхеіэрэн татажі
харабажі орохоімшін гэрэ ђелеі.

метер гетеҥ біјере:
хаңгеаіҥ бухү
хаҕајажі арілаба.
буҕаіні бухү
бурајажі арілаба.
амор jіхе гоіlп-ла
хаха баlа тулаба.
ахал седеҥ семешін-ла.
хуха баlа тулана белеі-ло.
јөуlэні улүрер
үреlэжі хајаба.
хулэhана улүрер
хубахажі хајаба.
хороҥ дөре јірэбе —
холтожано белеі-ле,
hаlаргэ јірэбе —
hабшана белеі-ло,
одоноі-ло белеі —
Хүlэҥ Хахө мэрэно
hаруҥ ажеі угларана белеі —
эрэҥ хаҕар шіруlана белеі-ло,
осруҥ гаҕар соҳолдоно белеі-ло —
холоҥ эгэ тулагана белеі.
— үрэ аіlе тураҥ гэші
хана хүрүлеі јабана? — гэжі
мэнеҥ хүрэ халеба.
Хүlэҥ Хахө мэрэ гэші
эрэ-гэреҥ хүҥ-хані үраіге
хааҥ-хаnаі барагаі
хураган гэжі арілаба.
оноҥ-хажі барагаі
hурэгэ гэжі арілаба.
ундүр-jіхе хадаја
эрмэг бариҥ хараіlана белеі-ло.
хаурсіхе модоні
хаlа бариҥ хараіlана белеі-ло.

огторојің һомоні ɣрің ўлоіі
малађајі салађар хахо о̄кең
харајлана бо̄лоі-л-да.
эсэр геең біје̄рэ:
холо-л баіһаң јунојі
оіро болхоң харајба,
хојор баіһаң јалајн-да
ніреңхені харајлана бо̄лоі-л-да.
одоноі-до болоі —
хўні хуітўң лаіјуін-да
хуо̄ні аҕре хуо̄це,
ораң ўкер саіјуің-да
ўнеүе аҕра хусоні нарсба.
маңгад хўтнөң ахаі гэні
хоңгор хуахың алдрајің
ўрві хојнобоо со̄ноні
харајлдаші јабо̄ба.
барўнаі-до баіго ту̇рғуту.
баіхі холо ту̇рһо̄ң
Хурің Алаі хубўң
мено аісуі аілаха?! — гэжэ бі јеђе
маңгад хутноң ахаі,
улам бері нерјолоні гуідэбо-л.
хара барің хојо̄рі
Хурің Алаі хубўң нарылдаң бо̄рје,
хаңгаің хара һонојі
һухи татаң абалаха бо̄лоі-до.
оноң хурон унаһан баіһа-л-да —
улаң дулаі тарчаң болоі-до.
хубоні дурон хајалдан болоі-до —
ту̇хо-лахаі хуауің тајуоһон гэжэ
— хухусэ наітаха-даа аха,
таңгдін хара һоно-до.
уіхоң таба анурсаң!
ахоң јабаха наітахан-даа хэні,
анор јіхо толін-да
хожо олы тунарап!
сўбені уўрэр
һоні ајіраа,
хунінені уўрэр
хубхыні ајірай.
хоробо аҕра јірана
хорјоні аріба
һаһатаі јуһні
наоінаы арірап! — гэжэ
хаболадан бо̄лоі-л-да.
нухуң аҕра униа
бухаліңра татаң,
холоң аҕра униа
холоһоро татаһ
харајбан арслаңгаң бору гаһ.
һуоэ алтаң һонојі
һухи татаң алаһа
— эне хоңгор хуахаң алдрајің
анор јаһо тејін нэхэ баһа гуарғаі,
нухы һоро абамаң
нухы баһа тунарап!
сорһоні уўрэр
тугдоні ајірай,
хуаһані уўрэр
хубханы ајірай! — гэні,
буһу аҕра унаһа
бухаліңрі татаң,
хараң аҕра унаһ
холоһоро татаһ
харајбанаі аріба,
хахаоліңг һоңаң гэні
хадагаһ аріһаба.
нураіні һуһу гэні
бурһаһаң аріһаба.
одоноі-до болоі —
хоңгор хуахаң алдрајің

ешор jiте толш-ле
далаі болда тулаба.
кујулі олып семгуin
хуха бәле тулаjі.
убујнаі таjрта
урајлаб бајата,
хујuнат тіәер
кубјнаjі ухрајі.
кәрту ысте jiрлаі
бајтемеі орулаба,
балатан jiрлаі
барјалаі орбе.
— бајон шол јумерде
бају чуно ыре бајнам,
ајлаит урі јумоло
баjа jуно ылла бајнам! — гежі.
Хуріҥ Алтаі кубуҥ тегі.
— кујб хубуҥ сондон
баjура шон jiржі jабона? гежі
малоҥ сујге атлабо-і-ле.
барсо тешіјі хоjоро
гарата-ле бајада харајлдана балеі-ле.
гурбаҥ хајаі чаадаухан
алаф-шаса алаба —
баручаі-ла баате.
олгы хола јабана іурбе —
Абаі Гесер хубујна
Хуріҥ Алтаі хубуҥ тегі,
аіхо jiхе бету
ментaлаҥ јумо,
шіргіху jiхе бету
шіністенеҥ јуме.
гурбаҥ jiхе ахаі манаі алажхо, [ахеі]
тугулбаҥ ахееі манаі алажхо —
ама терделеху! — гежі,
убохі-ле гурбаҥ маҥгадхаі
ара-тејоҥ хулже-ле
харајлдана бела-ја-ла.
харајлдажі јабахоін.
гіле-ханаі хубуна ерејжі хараба.
Хуріҥ Алтаі хубуҥ тегі
баілаг дорожо хојоро јалараса ахаjі
хішебоно јаба гехуи јуме-ле.
еші гарта ухуҥ-хар.
Хара Буруҥ халаіҥ сало біjеду
гарші ухајі гежі —
хујер-ханаі хујге-ле
хутгалы шорилдажі аріаба.
Хара Буруҥ халаідо
шарилдажі орбод-ло
тамаражі алабе.
олоні-ле белеі —
біје бјеје тегаллажі,
Хара Буруҥ халаіjь
оjор урда ошожі,
улаҥ хобор урбожі.
сајаҥ хобор сахаріло
оjбосо бере гелеі.
оло шаргал алаіҥ бесеҥ хубуни
аіхо jiхе бету-ле
абаhаі јуме болгу-ле.
шіргіхо-ле бету
шенітеі јуме бајну? — гежі
ерејжі jiреле.
олоні-ле белеі,
гархаҥ шорон jiрхеле —
тајбучеҥ хубуҥ тегі.
тапа хаја зорон хухураjі
хорталоні јадаші јаба гухуи јуме-ле.
хаҥгаіҥ хара hомо
таjа харбаҥ уналдаі
орохоро балеі-ла-ла.

метер тоӊ бiлiрe:
jiке дана дароб теңi
jiкеi манраг чапчах-тоо.
jiке хонор дохаллой теңi
jiке хуре хохох-тоi-а-лы — тойi.
хурaі jiке тылaнi
хуhара таган тутлабо,
ноiтоң jiке тынaнi
чуhара таган тутлaнi
баiга тохун jумат-а.
тере-хонаі хубун
галлоні абоба.
галлоласыы онон..
jaна уhаң хојорин
haлхiң jiке терелер
тереленң абыы
тереленең абоно.
кулбхт-ао хубу.
уiабаң курет собыны
Шара Буруj Лавiдо
jaha уhаң хојорiн
хiалоны ерiоhоно тере ылаi.
метер тоң бiлiрe:
одоноi-ло баласi —
хана баhоң баsаjiн
хамраn бiiн
харулаң баiбо-i-да.
хараhраи урутнан
харулаң ортоба.
хаплаiңң баiсе харахhаji урупланa
бааi-ат.
бутаiнi баiхо бутаnаhаjі упупланы
ната.
орбоң jiке саhаhа-да
суаунн-а ункi ордоба-а.
ергуhоң jiке наоjiн [урнуhоң].

хухулн-а jaпi ерхiтi
аjаңнаjа ахаба —
хара хуре Хапырап ортобо,
хоро jiке томоjі
чiпуjаhоо ортоба,
Хара Буруj ханаjа
ханпасы хомо бiрорбун.
Хоттоi jiке чалiп
чараті хонн батнаба —
тоhот jiке iоп тоhу. [.....]
ханiа тоhоу ханасте,
самчас jiке хунуhте
ханiт iоп тоhо. . .
тоот-хона хунаа тосохон тутуто,
аан-хонаі хунаа-аа тосохоң онону-
ма.
хорохi jiке бату-ао
хiастохоң iонноо.
Аhа jiке баjу-ao
аластаhаң iонноо. . . .
терпоо дорбо-i iонноло
оло бута-ы jуте башна-аі
хоттоі-ло бона —
ноjо ооп хопотнан бааі —
сарып хоро ноjоң баhарым абоба.
бiлiрi хона хупоттан баат-ао —
турааhы ттооң iонноjо
хохурiлооң абоба.
сутуң hуруiе аhар
абархоі абоба.
ааі бiсjо хохаjі
ароhаң турата хунhахы абоба,
хоп бiсjо бохаjі
уаhоп хунор хiпуhаhа абоб-ах.
Хара Буруj ханаjа
хотохот хунулур

харајлаһаі арилба.
Хатаң јаһ [illegible]
хоромоі-хаһі дундурад
һорһіңдаһі [illegible].
[illegible] болобо —
одонеі-ло болоі-ло —
тэнгерідү хүрүбэ
[illegible] хара баіхаң дá
[illegible] баіба-ло.
ноіһ саіхаң хүлүгэ
[illegible]-хаһі ујаба.
одонеі-ло болоі-ло —
[illegible] јіхе баіһаһіјн
эһің урда хуралһер
уһаіһ һэжі [illegible] болоі-л-да.
јадаң [illegible] уһаһаһ шінең
уһаң годо [illegible] болоі.
— холхі-хаһаі бі!
хүбү гарһаң біһа-ла,
сарунаі-ле баһо
[illegible] холо даһаһо
тургулсоһон јүме.
Абаі Гесер хүбүні
Хүріһ Алтаі хүбүһде
јадагдаһар јаһујн [illegible]? — гежі
менең хүрэ хелебе-л-да.
мэтер гесең біјере:
Абаі Гесер хүбүні
Хүріһ Алтаі хүбүң гежі
аіхо [illegible] абахаі јүме.
[illegible] [illegible] [illegible] јүме . . .
[illegible] бејм һахаіј:
арбаң хурһар хуһа-ла,
обер бејім һахаіјі
уһаң шудер хуһа-ло! —
менең хүрэ хелебе.

ајаһгаја јадаба.
одонеі-ло белеі —
јүһуң јіһу даілалсаб.
дараһдахо болоходо
хојор ута гароні
харбалдаһі уһеjі гежі мехележі.
ураһ-ло хүкху гежі
јірә баінам! — гежі
менең хүрэ хелебе-л-да.
мэтер гесең біјере:
— јамар шүрһуһо шандаһа һунаһаң гежі
јүме белеі? — гежі
холхі іһі менең хүрэ хелебе-л-да.
мэтер гесең біјере:
ајаң-гаја адаба.
аруі һахаіјі арбаң хурһар хуһа-ло,
обер бејм һахаіјі
уһаң шудер хуһа-ло! — гежі.
обер [illegible] хүбгежі
хојор һаіхаң хухујі
урілаң баіжі хухүбе-л.
— баһаһаң [illegible] гэнелбі,
јамар уралһаһаң хухо [illegible] болбі? —
гежі
менең хүрэ хелебе.
— јүһуң јіһе јаілалгаса
јуң уһебе гежі һаһабні?
холхі [illegible] јадабні? гежі
менең хүрэ хележі,
хојор һаіхаң хүхујн-ла
урілаң баіжі хухүлдөбө белеі-ло.
[illegible] саіһаң хулхејі
хојор һаіхаң хухәрүн
[illegible] һереһ абалгаһо белеі-ло.
мэтер гесең біјере:
— [illegible] [illegible]!

Тохолбні[illegible] [illegible]!
ар[illegible] гурбаң [illegible]
абатанн түр[illegible],
далаң гурбаң [illegible]
ӱзурлешін тұр[illegible]! — [illegible].
— [illegible] һ[illegible] [illegible]
гаһа [illegible] [illegible]! — [illegible]
[illegible]-[illegible] [illegible].
һ[illegible] [illegible] j[illegible],
мңгаң [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
абхуң [illegible] [illegible],
хараілла[illegible] [illegible].
Хурің Ал[illegible] хубу[illegible] [illegible]
һарбат-хаан[illegible] [illegible]-[illegible]
һуха [illegible] [illegible].
аболсаһың б[illegible] —
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] j[illegible] [illegible] һ[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
таһа [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible]
— [illegible] [illegible] [illegible]
һajі [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
һajі [illegible] [illegible]! — [illegible]
[illegible] Хур[illegible] [illegible]-[illegible]-[illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] мүңүн [illegible]
бала һамма [illegible] [illegible]-[illegible]-[illegible].
алта мүңүң [illegible]
[illegible] [illegible],
[illegible] мүңүң [illegible]
бала һамма [illegible]-[illegible]
олоно[illegible]-[illegible] [illegible]
гуніҥ [illegible] [illegible]-[illegible]
[illegible] [illegible]-[illegible].

Хурің Ал[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] һамма [illegible]
[illegible] [illegible]-[illegible]
— [illegible] [illegible] [illegible]
һajі [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
һajі [illegible] [illegible]! — [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! — [illegible]-[illegible]
[illegible]-[illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
— [illegible]-[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]-[illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
бала һамма [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] —
[illegible]-[illegible] [illegible]
[illegible] j[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]! — [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]-[illegible]-[illegible].
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]! — [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] —
— [illegible]-[illegible] [illegible] [illegible]

арша мені үні-ло.
ю үрсі марко тало,
гумін мону бұлуеіје
[illegible] [illegible]-лдд.
[illegible] [illegible] [illegible]
Һарваі толоі[illegible]
[illegible] [illegible],
Һарүң-сайн [illegible]-до
ахаі хоңхо [illegible]
[illegible] гутіңаді.
[illegible] [illegible] зулара
[illegible] гутіңаді јаоуланіи
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] бііріе:
[illegible] барун-хаңі хоінго
[illegible] боле-до.
хаі хадхе харалјаран
хараланаі гутуулана боле.
баруң хоінго гутаиан
[illegible] [illegible]
түмер хара саісаңа
јірмаітаі баіба-ла.
оторгоіто гулаба
одон саңаі басадіја
јалараңаі баіба-ла.
буха јіхе хулуусеі
булиаахаң хаілу-ла!
будаі мүңүн Һаісгаңі
хаңарбаң хаілу-ла!
оно јіхе [illegible]
хаінің ітәжі [illegible] боле? — гені
[illegible] [illegible] боле-до.
[illegible] баіхало —
табаң зұхаң толгото,
табі Һурхаі сберто
маңгад хугаің ахаі

хаісаң хара азарна
баір мүңүн серрде
ујаталаң баіба-л-ла.
— болдоттуің боро [illegible] дере,
болдогтуін боро [illegible]
[illegible] үндөр јүме јірела
орголожі баіха јүме?
[illegible] абаі хүіхор,
арша талаја [illegible]-л.
аіхо боту абаңаі јүме јіре-ле.
[illegible] боту [illegible] јүме
јіред бужі баіна-да! — гені
[illegible] хүре [illegible]-л-ла.
[illegible] абаі хүіхор гені
[illegible] [illegible] урбалхара,
[illegible] [illegible] [illegible]
гуің харалаң ганцрбо.
јіребеле[illegible] [illegible] —
[illegible] [illegible] Һоло үлі баіна! гені.
табаң зұхаң толгото.
табің Һурхаі сберто
маңгад хугаіну ахаі-ло
[illegible] хора [illegible]
[illegible] [illegible] харалдажі јіребе.
гурбо [illegible] [illegible] харалдужі
јірхеле.
хаң [illegible] јіржі [illegible] боле-ло.
— [illegible]-хаі-ло —
гамнің [illegible] тала [illegible] гараја-ла.
табо [illegible] [illegible] хурүң-ла!
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]-л-ла! — гені
[illegible] хүре [illegible] боле-ло.
— [illegible] [illegible] хүре
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible]-хаңаі баіхале

харауі дэрэ тахсаі.
ар—бэрэ ураіғын.
хобо хлай хаарн мартуіјар
хаіхаласа дуғнулбэ.
бонб буабң аудағын
ауралаласа дуғнулан
гарбілин бэрэ баіаі.
мэтэр тэсіңі оілара:
— убуһаң, убуһаң сонбаі,
бэтл-ла туһэрэ
турнаалларі ухтэмаі-ұұ
срехсіјә таарара.
һэмэнэ аа дурар—
турналларі ухтэмаі-ұұ — тэні
јабажі дуғнулба.
— шамалара эрэр іјэла
міјэр улаі гарыні сэбэланы тэні ...
таміңі сэһэң галла дэрэ бұлаан-а,
таба мајаі эрбэһаі эрэбұлан-д!—
тэні
мэңгэә хуғнбэ ахаі
мэнэң хурэ хадаа баһіэһа.
— дубі эрэ хурэ
дубхэң дэрэ таххаі.
дурбэ ікэ баіраан
харауі дэрэ тахсаа.
тамыһ сэһэң галла дэрэ хуруһ јабаба.
— убугэ, убуһэ тэмбэ.
сірэ һаһаң паау
уа-эрэ-һаң бэтэі? тэні,
таібыаһаң эрэрі эвду сарыанаі
шаалақаі бахаю.
хонхойон јабі тэуу іумэ-а-аа.
ерејэні хауһа-лі.
оне шінә-бэһаң хуаі
барах-буһан иммуә тэні!

отағу улаң сэгэрэнбэ
бұлаатара бұһаң меңә тэмэ.
бұлуаара тааһбэн шаһаң тэні! — тэрэ
тэні.
мэнэң хурэ хаабэ.
хатааі ұу-бэтэ баһалаа
сіһа тарам сэһэрэх бәсхі јуһа
баалаайы-ла ұутабаң һуһі
барын хаһха тэнні
тааһа һэһэ эрэ
ерәң тураң баба-ан.
ассыа-аа бэрэ—
— шамалара-ла һуһа туһаара лэ
тэні.
галла сэрэх хадаанні тэні
сэрэбә баһыа,
тавһаң-тааң бэрэрбә
буты баһы эһэраң
мујам уура-ала
— убугэ, убуһэ тэмэ,
тэрэл — јамэ сураң јірэң уһаа.
табыаһ таһа-а-ан,
ухаһаргі мадаң эхэрэ бэрінаа аһаа —
тэбэбэ.
хојор улаа эргэнә
алааһуһі һаһібі! — тэні.
тэрэ јәһә тарі-лі! — тэні.
баһаң эрэ турэ һаһа барааһ тэні,
хаһаң хэрэ анһыбар
хатајаһы тәйә,
мұһа-ла хураі аһаі бураң тэні
сіһэ һаһ тарыһа
алаһаһі аһаһ-ла,
тыһ мүсә түһаі бәхоһо аһан,
һуһа тааһа хојор уһаан јабаба.
хаараіүә һарэ һуһаі!

һуха тачи ыһаш.
шіп-хаһа ічшідӧ
хар-хэмэ] ганціна.
харнбада] тиирэхі
ӧнгӧрэн болто-ло.
гуурэхэ шоші,
мунгхӧ нарбаң шіjэрто
іэрэлэхэ орход-ло.
гудичиң гаіі тӱлэхэ
миргэмэі орхоho
уата гэхун јӱмэ-һэ.
ӱгӱлэл хэлэң шэрэл нараші
хэбэӱjӧ буиніжі.
урэлӱjӧ урэhэ
ӧрӧн боруң карaiң байба-ла.
одонoi-ло болоі —
буна һэмэ хоjорӧ
һуха таниң абэха.
халjэжі орхоhо —
хамар амаң хаjарто,
jaha ӱhэң хэтріш,
турајэжі орхоhо бадаі-ло.
мэтэр гэгэ бiјэрэ:
хахарэхэ табіш болоі —
маңгад хутиноң ахаі гэші —
— толгоiн гагта ӱбӱдӱн-л.
малгар болоо хӱэјин! — гэжi
хахараhaі табіна-л.
— харгуң-хэмэі хӱхэ
даргалахо-хэлэ
харгалажі хӧлӱхэмэі-л,
харохи-ле-хаiл
нарахо jэhэ алхомзі-л! — гэжi
хахэралхуi табба.
одонoi-ло болоі —
— малаiхрі ӱлтэр-хэиi

ле болсо гаілалахо байнабi.
jaho jэхэр шіпэ мэні хэлэі-лэ. . .
Хӱрiң Алтаi хубӱң хӱэjин! гэжi
хахарэна болоі-ло.
— хӧрэ хӧтлохӱ jahaнэ гулэ хӱлэлт-
хемэлэлэ.
халэжі jабахо гулэ хӱлэхэмэнэлэм,
малгар болсо шамаі! — гэжi
мэнэң хӱрэ хэлэбэ.
мэтэр гэгэң бiјэрэ:
Хӱрiң Алтаi хубӱң гэші
гала-хэні гулэхэ.
моро-хані халушi-ла табiнl,
шіле урэі унаба.
маңгад хутиноң ахаі гэші
— але-хэнаі хубӱнэі
һӱнэhэ сӱлэм хэша jӱмэ? — гэжi
біjэрэжi арілаба.
урӯп-шэјі табіба —
Хӱрiң Алтаi хубӱң болобо.
ӧдоін шэјі табіһа —
Хӱрэң Алтаі хубӱң болэжi
оторэhэ hэб эхэрэлэң гараші
арілана болоі-л-ла.
одонoi-ло болоі —
мэтэр гэгэң бiјэрэ:
лаiлхаiнаң шаiнhа
Зарiлаг Сэлэң ӱбӱнэлэң оні-л — гэжi
мэнэң хӱрэ хэлэбэ-л-ла.
Зарiлаг Сэлэң ӱбӱнэхэ
ерэлэно болоі-ло.
Зарiлаг Сэлэң ӱбӱнэhэ
ерэжi һухаба —
— хӱбӱ лаiаң байна-ла.
одонoi-ло болоі.
хӱбӱ лаiаң байна-ло.

jабаң [illegible] [illegible],
табі һу[illegible] [illegible]
маңнаҗ [illegible] [illegible]
jалаттахар jаҗуі [illegible] [illegible]
[illegible] ајаң база-да,
хаісаң хара [illegible]
таратахар jаҗуі [illegible] [illegible] —
теңі
менең хӱре хелеп-[illegible].
одонаі-до бады,
аі [illegible] бада,
— амі [illegible] [illegible],
арнаі [illegible] [illegible]! — теңі
менең хӱре [illegible] бады.
Хӱрің Алтаі хубу,
jунде [illegible] jіребіңі! — теңі
менең хӱре хелебо-[illegible]-да.
— аміно алтаң [illegible]
абалахар jірейең баітаі? теңі
менең хӱре хелет-а-да.
одонаі-до бады
— Хӱрің Алтаі хубуң-да.
аміна алтаң [illegible]
jахајо [illegible]? теңі
менең хӱре [illegible].
унохі-де [illegible] теңі,
одонаі-до бады-да —
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]! — теңі [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible].
аміна алтаң [illegible] теңі,
[illegible]-[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]-да
[illegible].

[illegible] [illegible] [illegible]-да [illegible] —
[illegible] бады —
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] бады —
[illegible] Сомаң [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] бады.
[illegible] бады —
[illegible] бады,
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] бады.
[illegible] Сомаң [illegible] [illegible]
Хуҗдаі Мергең [illegible],
Ханы [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] бады-да.
[illegible] [illegible] [illegible]-да
[illegible] бады.
[illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]-до бады-да —
[illegible] теңі [illegible]:
Хуҗдаі Мергең [illegible].

Хўдан Хатаӊ ідї теті,
буаӊ шіниӊ буӄўнер.
ӱрӱнӱӊ хіниӊ керемде
бута баль неріэјдеі ӱхэрдбэ.
чурлээн шіниӊ дерторде
бута баль тардбэ.
үӱһӧні уӧрӧр
ерелгені тӧјӧба,
чулһаа хоӧрӧр
уелаанні тӧјӧн
балал теххе јўме-де.
оркоін уаліӊ шарал карагыо
болоӊ карніӊ баіба да.
Хўрӱӊ Алтаі хўбўӊ гона.
— кел шејі катаажда! — тежі
онхаргуі табіта.
јўхеӊ баал угал ооіла тохуо јуме-де.
хоно хібаргуі табіддаба.
јўхеӊ шејі уохоо саіда тохуо јуме-де.
метерітеттіӊ бізере:
Хулаӊ Хаб кердбе
алабхы унажі.
урде уал улааа
хатырыні гарона белзі-д.
гароохааа болохдобо —
јўхеӊ-шејі ўлзі,
бута баал нерјўлеӊ
баіта тохо јўме-де.
отторійн хојор шоано-до,
ороленні јірел-ро,
аміна атлаӊ томеjі абалежі
гароохаја баіба-а-да.
— оттерілн мілгаӊ саӊаӊ бурханде
хележі харт-да;
Хўрӱӊ Алтаі хўбўӊ гона.
одонлоі-до белзі.

Нараӊ Герел хаида
хурэелэжі јірэһер,
ўмэр-шејі даінар
алалажі хебтене,
һўзі-шејі даінар
алалажі хебтене' — тежі
метіӊ хўрэ хележі
гароохо белзі.
метер теттіӊ бізере:
мўнлдї хојор шоамојо дондедзі оро-
хбд-ло,
сахлаӊ мўӊгуӊ іаһадо.
харгаӊ шіниӊ дабаалта,
ханвуіӊ шіниӊ хўдуһўнһе
сатта улаӊ тамахјі ухаан белзі.
одонлі-до белзі —
јўхеӊ улаӊ һуталахабіnулажі орхобо.
зурӱр мўӊгуӊ хелтне
аураӊ сахлаӊ баіба-а-да.
дебе јўһуӊ гуӱн терзебе
онорбе һабаӊ сахба.
обро лонаӊ ўнеўр даітуні
дубор һабаӊ дабіла
алахбыа белзі-а-да.
одонлі-до белзі —
доне донон барона белзі-а-да:
— мјаланһаӊ мајатні мені
Зарлаат Саӊаӊ убўнаӊ доно,
халабеӊ хоно мені
Харвоӊ Саӊаӊ лоно мені! — тежі
дурадна белзі.
Сере Малаӊ бабні,
Сае Јўреӊ ідї!
Хўхўдоі Мерген баіан.
Худан Хатаӊ ідї! — тежі
дурадажі баіба-а-да.

өттөрөөім мiңгэң санаң турапм —
ороі ә[illegible] хараттуі-[illegible].
ороі хоме Алааііә! — [illegible]
мӱрӱтӱ[illegible] [illegible] [illegible]
шуjаоара [illegible].
баjааара уЬолоонi,
тоңпоjі орхоjі.
халЬа[illegible] хаjаллыга [illegible].
— хо[illegible] [illegible] [illegible],
хол[illegible] jабал[illegible] [illegible].
jiхе [illegible] [illegible] [illegible],
jiхеi [illegible] [illegible]-[illegible],
jiхе хӱнөр [illegible] [illegible],
тараxiн [illegible] [illegible]! — [illegible]
Хӱiлөң Хухо [illegible]
аре-[illegible] [illegible]-[illegible] [illegible].
хаиә хаңха харгуiјар
хаңхалааса [illegible].
зоно зудаң харгу[illegible]
зураласа [illegible] [illegible]-[illegible]
олонoi-ло [illegible]-[illegible]
саiл геме jӱмнiјiн
ӱбол [illegible] jiрjӱлеве.
сахал [illegible] jӱмејi
нажiрiа тохоң
jiрjӱлене [illegible]-[illegible].
алагхаң [illegible] [illegible]
ӱбол дере тохоло.
алтахаң [illegible] [illegible]-[illegible]
нажир [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
олонoi-ло [illegible] —
— шуiнаң [illegible] [illegible].
гар jiхе [illegible],
галаi jiхе [illegible],
талаiң [illegible] [illegible]
уlаhанi [illegible]

[illegible]

сөлөншөө бэлэ.
бухэ jiхэ шэлтэлэ
jaбaнa сэлэi бэiба-л-да.
бухэ зэвтүрэ бэрэлтэi
мэрэн сэлэi бэiба-л-да!
одоол-ле бэлэ —
[illegible] эдiэ
[illegible] хэдэрэ
гурэн [illegible] болэжэ,
бүтэ бүжэ уламэн.
гуралан болэ
бүтэ һүрjи унахолэн —
— [illegible] эмэ.
хитэiдэ [illegible] болобо
одоожэ jaлах бүi-лдэр,
хэбтэнэ [illegible] болобо
хэрэнэ jaлах-бүi-лдар.
[illegible] гэжi jaбабиi! —
гэжi

менэн хүрэ хэлэнэ-л-дэ.
— һухэi сэтэ тэнүрэр
нарiн һэiхэн хүзүjiн
таһа сэхоо уналахо! — гэжэ
менэн хүрэ хэлэд-ле
одоол-ло бэлэ —
һухэi сэтэ тэнүрэр
нарiн jiхэ хүзүjiн
таһа сэхэн унлаба.
нэiман сөрөi [illegible]
хуха сөхiн унлаба бэiба-ло.
— һэiн [illegible] хэiхэ
һэi нэрiн дэрэн сахо! — гэжi.
һухэi сэтэ тэнүрэр
нарiн һэiхэн хүзүjiн
таһа сохоэi уналжi бэiба-л-дэ.
шулэн эрдэ нэрiiн.

дэрэн нэрэi сөхөжэ,
дэрэн нэрэi [illegible]
тэр jiхэ тохомин
тэхэ зүһэн хаjаба,
талхi jiхэ эмэлiн
таха [illegible] хаjаба,
талхэ хэлiхэ мiнiiн
хуха дэбһен хэjана бэлэi-л-дэ.
хонго jiхэ [illegible]
хэлэлэжэ [illegible] —
бухэ бэрэ дарэба.
урэ [illegible] оглолжэ
сэжi бэрэ дарожi орохоно бэлэi-ле.
мэтэр гэсэн бiјерэ:
jiхэ [illegible] дарбаб гэжэ.
jiхэi [illegible] манган-бүi,
jiхэ хүнэр [illegible] гэжi.
jiхэi хүрэ хэлэх-бүi! — гэжэ.
[illegible] —
Хүрiн Алтай хүбүн гэжi
— эне [illegible] забаһарта
урэ [illegible] jaбаниiбэ
тэмэi [illegible] гэжi.
jiхэ бэрiэ боджэ бэiнарiаiн! — гэжi
менэн хүрэ [illegible]
мэтэр гэсэн бiјерэ:
одоол-ло бэлэi-ле.
арэ-[illegible] зулмэ-ле
хэлэ [illegible] хэрэуjiр
[illegible] jiрjулэ.
[illegible] бүдүн судэрэ
[illegible] jaбулана бэлэi-л-дэ.
[illegible]
jiрjулэжi арiлаба.
[illegible] бүдүн судэрэ
[illegible] хараба.

хана хаңха харнуіjің
хаңхалзўлаң аріланы балаі-л-да.

Нарақ Герел-хана-ло хўроідані
ошеjо.

хоріщ саіхаң худуjі
бедір мўңгўн серенің
[illegible] тулўңhе
уjан тагаң орхебо.
оролдоно балеі-л-да.
гўрбелвере [illegible]
алта мўңгўн баіснаі
оролдоно балеі-ло.
— Нарақ Герел хана-ноні [illegible],
даі jіхеш дарнаб-ло,
дарохаң судеін [illegible]-да!
олоноі-до балеі —
ўрехеп гўаі униаң
ўгўеб пугард haна-л-ло,
іоі баіаіп хубjің-де
газар [illegible] hана-да . . .
[illegible],
хорімб jіхеі хотолдуна! [illegible]!
— [illegible] наіhан
[illegible] балене-да! —
Хўрің Алтаі хубjің-да,
далаң [illegible]
сало бірдў [illegible] —
боро [illegible] балаіне-ха.
[illegible] —
саілажі [illegible]-да? — гежі
[illegible] хўрін [illegible].
далаң долоң [illegible]
убўгуге [illegible],
далаң [illegible]
[illegible] тулашні

[illegible] балеі-ло,
[illegible] hаларна
[illegible] дуарjун
[illegible]-да
[illegible] оролдо балеі-ло,
[illegible] балеі —
Алт Нарақ [illegible]
[illegible] оролдо
[illegible] haіjі [illegible],
[illegible] оролдо
[illegible] haіjі [illegible]
[illegible]-да.
[illegible] буроне.
[illegible]
[illegible] алае
[illegible]
[illegible],
[illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] балаіjа.
[illegible]-да —
[illegible] хоне,
[illegible]
[illegible],
[illegible],
[illegible]
[illegible]
Хўрің Алтаі [illegible]
[illegible]-да:
— Алт Нарақ [illegible]-да
[illegible]

[illegible] туругуро байбо
[illegible] найрлаж
hаройи [illegible] јабу байнам! — гежі
[illegible] хүрө халебо-дә.
[illegible]
јабу-лаал туhаhе! . .
[illegible] байбо
[illegible]
[illegible] байбо
[illegible] —
[illegible] уhе-халам
[illegible] шубугорун
баруң-хаћо [illegible]
[illegible] јобороі! — гежі
[illegible] хүрө хелеве.
терушаг-де hеро-л үрө-хада-мні.
[illegible] маланар
барун гуjі уру [illegible]
багта-ла јобороуні!
терашаг-де hерө-л үрөі-халам
хүгүң булагаі уhаіjі
баруң [illegible] уру [illegible]
хөлдеш арахороі.
[illegible] хаві боло-халаhі
[illegible] байна бізеб! — гежі
менең хүрө хөлөбө-л-да.
[illegible] бара хонот,
шара [illegible] болжі
халуң [illegible] халунгхаха,
бузаң [illegible] бузунхаар орожі.
бурјаса харјаша [illegible]
унгаhаніи торе [illegible].
метер гезең бјере:
hүні [illegible] барагта-ло
Абуі Нозоң духаі гешi
менең саіңа менделебе,

ухаң саіна оізуоба-л.
уlahaні шінең
угта шара ез гешi,
ніңгаң-хаві алла
мітаң саlаң хедерчетеі езi.
ариш jіхе лаiдуiн
үлө үг дере jірбу.
хүнеі jіхе лаiдуiн
хүбшi дере jірбу? гежі
менең хүрө хелеі-ло
оодоң харағ байба-ла.
— Хүриң Алтаі хүбүң боlеше!
хара jіхе hүрудо
[illegible] газар мүнө hүши jіре! гежі
баруң гарш барiжі
[illegible] татажі [illegible] белеі-л-да.
јухең-шеjі уhеі хуралараші
хобте гехеп јумо-ло.
ајаңгаја јалаба.
[illegible]-хаві алта мүңгүң шубугуjі
hуха татаң асарба.
јухең саlаң уhүдүlо
[illegible] јобохојо јабаба.
одоноі-ло белеі-ло —
ухiң хүнде мүңгүlаhаң хойно.
ухең саlаң уhүдүlо
шубугуj багта jоборуlаhаң хойно-да
јамар лаiсуi лаhлалахо баiна.
јамар хүнер хелехү баiна? гежі,
ухеiң алтаң шубүгүjі
абадажі хајалдаhа белеі-ло.
[illegible] саlаң мүңгүң мадағаjі
барiлдажі хараiлажi jiрелдеже белеі-ло.

баруң hаiхаң гуjі урга
багта jобороң абохан-да! — гежi

ладгона белеі-д-ді.
одоноі-до бедеі.
— хара jіхе пуhа
харајадаң холо.
jамар деісуі даідалдахо белеі-ді?
улаң jіхе пуhа-да
уралаhаң холо-до.
jамар хүнер [illegible] — геді
менең хүрө [illegible]
ујарабо бадба-да.
есеңеје [illegible]
баіhадаң [illegible]
гүің [illegible]
хүтүң бухата уhаjі
барүң [illegible]
[illegible] — геді
гүдлөжі [illegible]
— үхің хүдө-ле.
[illegible] уhа [illegible]
hаңада-до hаа [illegible]
jамар даісуі [illegible]
jамар хүнер [illegible] — геді,
одоноі-до бедеі —
хүтүң бухата уhаjі
абаһаді [illegible]
[illegible] гүдлөжі [illegible]
— Хүрің Атаі хүбүн, [illegible] — геді
[illegible] уhаді [illegible]
[illegible]
[illegible] уралдаді.
[illegible]
[illegible]
[illegible] бедеі —
хојор [illegible]
хојор [illegible],
барүн [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
— [illegible]
[illegible] — геді
[illegible]
— [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] — геді
[illegible]
— [illegible] — геді
Хүрің Атаі [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Аіүі [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Хүлең Хүхо [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Хүлең Хүхо [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] хүре [illegible] баіһа-л-ла.
хүбшә [illegible] [illegible]-ла
хүбүні-ло [illegible] [illegible] болол-л-ла.
[illegible] біjә!
— ай [illegible] һамагамні,
ай [illegible] һамагамні? — гежі
һураң сураң баібә-ла.
— [illegible] барүң-хоіто тулаа
[illegible] гарпһаң һамаңаң баінабі гежі
менең хүрә хелебе.
табаң зухаң [illegible],
[illegible] һугрә [illegible]
[illegible] [illegible] хаің
һамаһаң гелгіб! — гежі
менең хүрә хелебе.
— ха-хані голі хаахаjа
jабаһаң һамаңаң баідаjто?
jү-хані голі jүлехеjе
jабаһаң һамаһаң баінато? — гежі
һураң сураң баіна-ло.
мегер гесең біjере:
барүнаа-ло барте,
барaі хоіо [illegible]
гарпһаң хурүнөң jүме-ле,
ai гехү белеi.
Абаі I [illegible] хүбүні
Хүріц Алаі хүбүң гешi
[illegible] jiрө гехеә
jiрмелеһең баінабi.
— үлухүһөм абаа-ла.
[illegible] [illegible] тураң [illegible] jүхе,
үгүлүхә [illegible]
хүбүнш гүрөх болөнuо,
хоінhон —
міңгаң алда
міттаң сапаң хелерөjо барiжі
[illegible] тоні jіреб! — гежі
менең хүре хелебе-л-ла.
мегер гесең біjере:
одохоі-ло белеі-ло —
— орөі хензе зенш мені алаж-ход,
үгүлөһүң ерөіjім алаж-хол,
хүрігі мені алаж-ход,
басагаі мені алаж-ход,
шаамнаг барагі хүбүң,
хана хурүхем гежі
арбалгажі jабабшi?!
нарің jiхе хузүjiш
гаhа сохоң унаахам,
наінаң еһөң семергі-шні
хуха сохоң унатахо баіна! — гежі . . .
харалдано белеі:
міңгаң алда
мітаң саһаң хелерөң
[illegible] [illegible]
ујажі баіда гехү jүме-ле.
отхоң шара [illegible]
[illegible] баіда гехүн jүме-ле.
— [illegible] jiхе [illegible]-ле,
[illegible] jiхе [illegible] сохүлаһаң хүхең
[illegible] [illegible] jүме-хіамо?
[illegible] jабаhара
[illegible] унахаш-хіаме!
[illegible] jабаlаh
[illegible] унахам-хаjем! — гежі
менең-хані һамаһаң біjере,
үjагаш [illegible] [illegible] гежі
менең хүрө һамана белеі.
мегер гесең біjере:
худуугі, худуугі гешбі,
[illegible] шені,
[illegible]-ло белеі-ло.

хоріҥ-хамаі соҕус
хүрхэҥ тоҕоі маллан-ҕыҥ,
мофиэі шесі һүҕэ-ҕе
лабшіллабіһэҥ баіһаҥ
іүннэ сіэлі урабу гэһі
тоҥеҥ хүрэ хонобо-л-ҕа.
— ҥүрбэ хатаі іҥ мэҥ іірові? — гэһі
хархуіҥ серэ аірэнэ.
һухаі тоҥэ таһуураі
нарыҥ һатаҥ хурэҕі
таһа соҥоҥ уһатаһ баіо-ҕа.
уһаҥіһаҥ біэріэ —
тазар біэрэ моҥэ-ҕе
дерен анэ солобу,
дерен ніэнэ холдоба.
мунаһі-ҕе уэ шэрэ тоҥо
уһаҥітэ сэтэ тоху іүмэ-ҕі.
іүмеіҥ барҕаі іідэҥ
эһе-хамаі аіде баіһа-ҕе іүме,
мэне-хэсаі саіҥ, —
хаіҥнарін хахалас,
хабіһоіҥе іаарҕаі! — гэһі
хэлеҕэ баіо-ҕа.
ыҥоріҥ тоҥэ іірбэ:
таҥгаһі хэрэ һоҥуа
іүрэгэ баіһі.
хоҥнорбін іхэі таҥаһэ,
хабуһаҥіа уарҕаі баіхаас біэрэ —
баіһар-хамаі хүнүҥ горэні
біэаҥ іүҥэҥ хілаҥ баіа-ҕе.
олоні-ҕе бэрэ —
мүнэхі-ҕе хоҥа
аіҥнаіҥіа іалаһ.
эһе-хамаі іүмеіне сэріэ таҥэ-
хіэс! — гэһі
олоно-ҕе бэрэ —

оҕо іҥэ эрэҥэ баіс! — гэһі
мэҥ хүрэ хабо-ҕе,
тоҥоі уаҥ сүіһаі
сүбэлэ баһэ-ҕе
сэҥ іаҥі тулэсэ,
эрэ іҥэ таһа-ҕа
хаіаһ ораі
аіһеі тулаэ
аһа соҥ сэ гэһі
біріэаһ уаһаһ
ыҥоріа уаҥ іірбэ барэ
оһолоі баіһа
харахха баһ —
— баі іаоіэ хүнэ гаһоіоҥ
уаҥ баһі? гэһ (тоҥхобаі)
мэне хүэ хабо-ҕо,
ыҥоріа таһіҥ іірбэ:
іаҥар ахаіҥ хаҥхоіу баіаҥ! —
гэһі
ыраһі хоһуіэ һүрэ тоху іүмеа-ҕі.
ыҥоріа таҥэ іірбэ:
аіҥнаіҥ іаба
хоҥоҥ хаһэр буһаһі
бэрхаіҥ абэ.
аіһаҥ-ҕе бэрэ —
баріаһ аба
таҥасэ баіаһ біаіа.
таһаҥхіҥ біҥе-ҕе:
уарҕаі іхе таіэр
хүнэ таҥэ сүіһаһ,
абаҥ тоху уіҥі
іҥэ хатэ іуіаһа-ҕ.
аһеріаҥ бүһі хурхоһаі
барҕаі аһаҥ хурхуе
таіҥхо сэһі іуаһа.
тэрэ іаҥэ тоһэ

таіі јааі ыхаао,
тулеж гемі баібыла.
оторһын јўіеің хурхонино
барун захын хурыл-ле
гоодаана бәеғ-л-ға.
түрө дхе буибарін
үіхен улан бодроги
үкдеаыы болет-ло.
дэе түре булеллаі
зыг шар салхаң гежі.
чүүе шре булаллаи
түре шар салхаң гежі
бадій үехүн јуме-ле.
мэтэр гееің біјере:
гежэдэжі јарааху —
хухо утаһаң хулхон гони.
улан-хинаі утаһаң умаі гені
тере-хинаі буибараі
тэхоң гуваур оражілаң баіба-ла.
түрө а-урт карлхалаа —
хулгуң хара буллаі-ла уіхаң
гежолжі, ороі урун ороні.
тере-хинаі хубуні
шалын уна баіба-л-ла.
мэтэр гееің біјере:
мунохі-до Хуріц Алтаі хубуң гені
хадраің хара һомуніі
һуха таһаң хонлдоба.
хбелжі, ороіоі-до белеі,
онон дэрен унгаба —
улаң хулуі гороіһбо,
хубпі дэрен хебешібо —
хухо хулуі гарецана белеі-до.
мэтэр гееің біјере:
буху дэрен уна
булахаіһара татаһа,
зоіхоң дэрен унаса
жахсіерен татажо
бадаа гехүн јуме-ле.
мэтэр гееің біјере:
мунохі-до хүбүң-гуаі
ухүхе-ле зајатаі-халтм.
уіхең тама опорооі.
ахоң јабахо зајатаі-халаи
улаң утаһаң умаіјін.
хухо утаһаң хуіјін-ле
таһа карбаң орхорооі! — гежі
харабажі орхорооі.
харабажі орхохоно —
хухо утаһаң хуіјі
хунтулең таһа тудажі
унаһана белеі-до.
— гарохаһаң уріа-ла.
јһуң-хинаі хонот
уріа-хинаі гаһаба-да! .
дахалахаһаң уріа-ла.
јһу хонот уріа-ла
алдалсаба баінам-да!
уга јіхе хоноо-до
дурсеелең бодо-хааа.
шамда-хинаі дароһах-гуі јўме белеіб! — гежі
хөөрің хуріі хелебе-л-до.
улаң јіхе һаіја-ла
шамајә дараха хубуң гараха-хинаі белеіб!
гараха-да белеіб-да.
уга јіхе хонооо
дурсеен уһің туле
шамда-до мехелегеші даратһана
дахамнім-да!.. гежі хелебе.
одоноі-до белеі-да —

аі гехў белеі.
— ніҙе баттаі шамда-ла
мехелеттheне јахамнїб! — теп
менең хўре хелеҙі
аморажі уна̄ба,
алдолаҙы хейтебе-л.
— јіхе [illegible] јаребаі [illegible]
јіхет мацтоа манхах-хуі-ла
јіхе хунер [illegible] теді
јіхе хўре хелехе-ујлі! — теді
менең хўре хеһебе.
метер теоң бјјере:
јўмаің барҳаг шіҙ
бараң ене [illegible]! — теді.
хўрхең теңеі малтўлаан белеі-ло,
јўһўң [illegible] сўдене
хўрхең теңеі [illegible] [illegible].
тереің урў мухўрјалы орһаіо.
мухўрулаіаң бјере —
ўхері шінең
ўхең хара [illegible]
[illegible] ургажі оркан белеі-ула.
метер теоң бјјере:
борбро бардобо,
сараје сараіба:
хежің-хані хеіту,
хетўің-хані јарал[illegible]
хоно ерде хеітенді! — теді
орҳоно белеі-л-ла.
метер теоң бјјере:
боро јіхер борабо,
саро јіхер [illegible] орҳо,
гердең тено генхўлані,
газар тоно галјулаано [illegible] [illegible].
герхең тено генхўлаіо,
газар тоно галјіаіо.

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] —
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
— Нарең Гурен [illegible] [illegible]
[illegible]!
[illegible] —
[illegible] —
[illegible]!
[illegible] —
[illegible] — теді
менең хўре [illegible].
метер теоң бјјере:
— Нарең Гурен [illegible],
[illegible]
[illegible]
[illegible]?
— [illegible]
[illegible]
[illegible] Шара [illegible]
[illegible]. — теді-ле
[illegible].
— [illegible] [illegible] [illegible]? — [illegible]
теді
[illegible].
— [illegible]?
[illegible]?
[illegible].

мені угудеің хўвэц—
хўрэсэ̄ морінаң хўлэні
таріе һугэ баінам! — гэжі
манаң хўўр хэлэнэ-л-да.
мэнэр гоон ёјорі:
эрінэн-до хўбэн-гўн
— хааннэң солоі урда бїјэдў,
хўнаі-до һўдэ-гўі
хўлэр эўргэ̄ мэбэң гэлэ —
хўлўнаі-ло мэтэб-гўі
öбэңгэ хара бўлаг гэлэ.
тэрэ јіхэ мэбэң дэрэ
агуһанаі јаһа ніјэ соно хэбтэ-лэ,
эргэнэні јаһа ніјэ öбö хэбтэнэ-л'...
тэрэ јэрэнэ баніц
јаһа уһаң гэлэ-ло.
долодуһаа гэлэ турудўһöн
хоон долоң толгоіто
Лаіјка Шара маңгаахаі
нахатанаң јуве-да.
долоң Лоіоң толгоіто
Лаіјка Шара маңгадхаі
хўмэлэ̄ хоно сохо јуно' — гэжі
манаң хўўр хэлэнэ.
олоннэ-ло бэлэі —
тэрэ јіхэ хаіл маңі
бiхэң-ханаі шарбалбі.
тэрэ-ханаі маіјин
заргахаіаң хоіно-до.
долоң долон толгоіто
Лаіјка Шара маңгадхаі
јолаң-ханаі хўбўнаін
заіладалі баінам-ла.
долоң-ханаі хўбўнаін
глэні онходо —
долоо гурбаң-ханаі нэтэі
заілалдаба баінаібі.
гэрэнэһэң хоіно-ло
табаң зуханң толгоітоі,
табаң һурғаң сöрэтэі
маңгад хўгнöң ахаіјі
заіладба баінаібі!..
заі јіхэнн дарабалбі,
дарахан солуіін маңналбі
одоно-до бэлэі —
тэрэ јіхэ даіда-нні
арбаң табаң јілдў-до
ажадаба баінам-ла...
аро бїјэјэ махаші
арбаң хуудэр һўһалаба баінам-ла,
сöгэр бїјэјэ махаші
јэрэн шудэр һўһалаба баінам-да!..
тэрэтэһэң гарахадаа
алтаң хазаатаі гарэ-ханаі бэлэлбі.
гэрэтэіаң гарахаһаа хоіно
арбаң наімаң јілдэ — саде
јала гэжі јірэ бэлэлбі.
саде јірэнэң хоіно-ло
хороң хоіэр јілдў
хэлэ-ханаі пэнда-лэ баінабі.
һўбјеі гэжі оолі эшэлбі.
эшэ-ханаі харўлаіб! — гэжі
манаң хўўр хэлэлэнэ бэлэ-л-да.
— басаші мэні гэлэлбі,
нэрэ хўбэр јілдў баіна' гэжі
бі-ханаі мэлэ-хаан баіна-м-да...
хўгнö-хаан бэлэбэ —
гурбандаа ноіоннхо баіна-л-да!
арбаң барабаң хэлэлбі.
аруіјэ эліјі гулэхэнам,
öлэрэ öбэрнöң зэлэхэм —
öлэрэ эліјі гулэхэнаш! — гэжі

менең хӯре хелене белі-л-ла.
бōшхōрō хемнені
арахі гараҷың бәйба-ла.
болдоҕōрө хемнені
һахаі гарҷың бәіҷа гехӯн ҷўне?
сбере1 барабың аллубе —
сбере эеҷі гулхеба.
аруің бараҕың аллуба —
аруја эеҷі гулхалі.
наірні зурҷ хеулеба.
одноі-ле белі —
аруің барбың лелдені
аруја эеҷі гулдалі
нәсеіҷі хатаргаҷі байба-ла.
бошхоро хемнене
арахіјі ўҷі-ла.
болдоҕоро хемнеле
міхаіҷі ідені-ле
зуралані байба-ла.
улбр-шеҷі арахі
һуні-шеҷі арахі.
газа-шеҷі міха-ла.
герте-шеҷі міха-ла
албато ледхеҷ херерн
суба наірн хелле-ле
нерејені зуланалі байба-ла
наймаҷ-хані һуні-ле
нәлаіҷі хатарна белі.
јуһӯң-ханаі ухур-ле
іхе зура [illegible]
Хӯрің Алтаі хӯбӯң гееш
— хӯріме [illegible] — гәже
менең хӯре [illegible]
хӯріме-ле гулдрна [illegible]
Ануі Нөҗің [illegible]
— байаі наманд јулхулхо [illegible]? — гәжі

[illegible] сураң болох-ла.
— нәјің [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
— [illegible] — гәжі
[illegible] сураң болох-ла.
— [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
— [illegible] — гәжі
[illegible]
— [illegible]
Наміҷ Хуімар [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Ануі Нөҗің [illegible]
Наміҷ Хуімар [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] — гәжі
[illegible]
[illegible]
[illegible] —
[illegible]:
Хӯрің Алтаі хӯбӯң гееш
Хулің Хухө [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

узурäрни булка татаң абашi.
морiно-ло hÿлеhе узуререн уjажi
орхоно белеi-л-да.
Агуi Новōң дÿхеi гēнi
нариң шарва моро унаддажi.
— хурäнi манаi воңхоң
хенифо манаi jабаi гуi! — гежi
меноң хÿре хележi,
Хурäң Алтаi хÿбÿң гēнi
jонхулено белеi-л-да.
— хурнаi-lа воңхоң генi
тö зураhаң газартам
jабалажi хухе-л-те.
тухуро зураhаң газартам
hонхожi jабхат! — гежi
меноң хуре хележi
jiрjулено белеi.
ажiкар улāң шенÿhōрō
хана хаңха хорвуi бологожi
хаңхалзулаң хатарана белеi-л-дā.
зоно буддуң зударни
зуралзÿлаң jiрjулежi jiрхеле.
гурабалхi судхеде
манта jiхе огторводо
гулалдажi jiрбе.
одоноi-ло белеi —
манта haiхаң огторводо
jабалсано белеi-ло,
манта jiхе огторвуi
ходо гархуjā jабхудā,
хажÿ дундā харалдана белеi-л-дā.
Авуi Новōң дÿхеi-ле
jухең-шеji ÿсеi-ле
баiва гехÿн jужо-ле.
аjаңгаjе jадалдаба.
Хурäң Алтаi хÿбÿң гēнi
jiхеi гаiхал гаiхаба.
jiхеi таңнал таңнаба.
— арбаң гурбаң хаш менi
абатанш турведбе.
далаң гурбаң хеlеш-мнi
ÿзурдешiн гÿрведбу! — гежi
меноң хÿре хележi,
ажiкар улаң шенÿhÿjii
таiлажi хаjажi.
техерiжi арiлаба.
техерiжi ошожi —
мÿрIн-улаiн хаiлдана белеi-ло.
аро-верēн барÿң-хаш хоiшо-ло.
абāшаhаң халÿ мÿртон орожi
хаiлдана белеi-л.
хÿiто муртон орожi
хÿiллежi хатарана белеi-л.
оројо хара ÿheiji
орболзÿлаң хатараба,
ошојо саваң шÿдеiji
хаңханзÿлаң хатарана белеi-л-да.
оналдоно белеi.
газараi-ло Ганiг Бухÿ хубуң генi
абāлажi баiба-л-да.
одоноi-ло белеi —
памалар hухаш! — гежi.
Авуi Новōң духеiji
ÿсен-шеjі абаң jадалдано белеi-ло.
jāхо jāхāр jадалдад,
хÿiтÿң хара бумбарла
урÿлажi хаба-ла.
хÿiтуң булаjі уhаiн
заха урун урулжi
ÿсiн-шеjі абан jадалдажi баiба-ла.
ÿмÿдуш-шеji таiлулаң
jадалдажi баiба-л-да.

Хуріӊ Алтаі хубуӊ гені
[illegible] хара [illegible]
оробоаӈ [illegible] [illegible].
ошојо сааӊ шуденјі
хаӊ[illegible] [illegible].
газаӊ-хані ошоал.
беірі мӱӊӱӊ [illegible]
морӧ-хані ујалдана боал-до.
беір [illegible] [illegible] гені
ута јіхе јомојін
[illegible]-хані [illegible]
нукарлані [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible].
сежігеі' [illegible] [illegible] — [illegible]
менеӊ хӱрі хелезі.
хаӊгајі хара һомујі
һуха [illegible] [illegible].
газарто багса-[illegible] [illegible].
ута мунгун јојојо
[illegible] [illegible] [illegible].
ујалсаһаӊ біјере:
газарлі-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
гуіӊ [illegible] [illegible] [illegible].
орол[illegible] біјере
— хӱн[illegible] хургаһаӊ,
хургаһан [illegible],
ухула [illegible] [illegible]! [illegible]...

*

[illegible] орожі.
баруӊ-[illegible] [illegible]
таплаздана [illegible]-[illegible].
Хуріӊ Алтаі хубуӊ [illegible]?
хӱјі [illegible] [illegible] [illegible]
намаі-хані [illegible]
міхаім-[illegible] [illegible] [illegible]
шулуім-[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible],
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible],
Хуріӊ Алтаі хубуӊ! — [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].
— [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]!...
— хӱјі [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
хӱјі [illegible] [illegible] [illegible]!
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]...
[illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] — [illegible]
[illegible] хӱрі [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
— [illegible], [illegible] [illegible].
хӱјі [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] —
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
хӱ[illegible] [illegible]-[illegible],
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible],
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] — [illegible]
[illegible] хӱрі [illegible].
[illegible] [illegible] —
— хӱ[illegible] [illegible] [illegible].

нохоідоо-ло нугўлаһаң хоіно
шамаіј-ла торгоһоін гарагхо
ўјрем огоі! — гееі
монең хўре хеледі-ле:
ўхан гўрөң шишалдана болоі-ђ-ла.
ғрөң-хоні хнеідрин
нерлдэги байба-ла.
гаыра Гаһг Бўхў хубуң гени
хурбулжиноң гала гене гуібе-ле.
хоіноһоо ўдеші тороба-ла.
алаа мунгуң хөреһеһең ургэ
буһуһөдуң сіхолежі орхоба.
гаыран Гаһг Бўхў гени
торолоі-ле ургэ —
таралара ургшна,
тиралсалара бөө-лө,
гаырта байса ороші,
ушаглана болоі-ло.
ўмхўнэ хіренеў хурсо
гаырта байса орожі,
хојор каһаң хўлөрө
јорог јорог хаірашқі
байһа гехўн јуме-ла.
хоро татаң абаші
хајалдано болоі-лө.
бодожожі, аро-өрөң ураггша
харалдано болоі-ло.
өрөң үнер шаідуг-ла
унеугдөжі гуібе-ле.
хунеі хуітуң шаңуіјі
хубуншілең гуібе-ђ-ла.
Хўрің Алтаі хўбўң гени
хоноһон болоһо —
гаралсано болоі-лө.
өрөң ўнўр шаідуін
ўнеўг дерен хўсежі.

хунеі хуітуң шаңуің
хўбўші дерен хусежі
байһа гехўн јуме-ле.
гаралсаһаң біјере,
мөрің сајхаң хуўгһөд
шөбхережі бужі-ла тулалсажі онобо.
гураба-ла удөр-лў —
абаханң аладі тулалдана болоі-ђ-ла.
дүрүбөлжі сулхеде
Хўрің Алтаі хўбўң гени
аро бејэ шахаіјі
араһаң-хаші хураһара
дуһажі байба-ла.
өбөр бејэн шахаіјі
удең өөрең шў тере
дуһажі байба-ђ-ла.
улаһаrі шінең
улаң голо тородожі јіро.
арбаң хунеі тебережі хурх-сүі
ажінар улаң шүнөһүң
байһа гехўн јуме.
тере јіхе шеңүһөңнө
баріалдано болоі-ло.
јірең буржуі хаһаһар
јібо барің хадана болоі-ла.
алаң буржуі хаһаһар
шабахар барің хадана болоі-ло.
— ене-хаһаі гелеһі
хўнеңһіду хўретһөң
хўнеі јоһо гэнў! — гежі
монең хўре хележі,
алаг өрөң сарсһаі
тере јіхе шеңүһөн
урада біједен хадана болоі-ђ-ла.
ене Гаһг Бўхў хубу мені
хелеһің хөгтў.

хетуiң jарешаа
бехең-хаңаi үхерөi!
утоhаңаi шiнең
улаң толдi торолi,
уlаңi гехоxi байдрал-дi!
шамаi хаш отолё-хада
jу-хаңаi iлхеммiн!
хара jiхе херээ
хахарулаң байдрал,
шара jiхе үнеэдэ
шiнн[illegible] байдралi! — гэжэ
минең хүре хелэбэ-гi-дi.
метер гэсэң бiјере:
герехең [illegible] jiрэбэ-лэ.
Ағуi Ноjоң дүхет гэш
хүiтуң хара буғ[illegible] [illegible]
байца гехуэ jүжэ-лэ.
хүiтуң хара буғ[illegible]
хүмүүјүлэжэ хаjаад ерэбэ [illegible]
Ағуi Ноjоң дүхеiдэ
хажуга абаң байхаа —
хана jiхе байсаjiн
ханарiн [illegible]
хаjулаад ерлэбэ,
хара jiхе херэjэ
хахарүлаң ерлэбэ,
шара jiхе [illegible]
шiнмүлэжэ ерлэбэ.
орэiлон jiхе саhаiјiн
суғаhа [illegible] ерлэбэ,
ерэуhаң jiхе [illegible]
хухула-а [illegible] байдрала.
хачлаjiн байна
хүрэhаji урулаhа [illegible].
бураiнi [illegible]
бурэhаji [illegible]

[illegible]
метер гэсэң [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Ағуi Ноjоң [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Хүрiң Алтаi [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
— [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] — гэжэ
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] —
[illegible]

Хўріҥ Алтаі хебуҥде
алта муҥгуҥ баісаҥгі
[illegible] [illegible].
јірелдежі буба-ла.
— Хўрім [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]-ханаі јабанӯ?
оіро-ханаі јабанӯ? — гежі
[illegible] сураҥ баіба-ла.
— Біді [illegible] судхе [illegible]-ла хата-
pālді —

[illegible]-[illegible] болобо
Гурбаҥ севеҥ судхеде іре-хадā,
уба [illegible] [illegible] јірху [illegible]! — гежі
хелеҥ хунеҥ баіна-л-дā.
бōшхōро хемнежі
[illegible] [illegible] угтаба.
[illegible] хемнежі
[illegible] [illegible] [illegible]
баіва гехун јўме-ле.
хурім-ханаі јірхен гежі,
аруіҥ барбаҥ [illegible]
аруја зоіјі гуlдхажі баіба-ла,
сбереі барбаҥ [illegible]
сбрē зоіјі гуlдхажі баіба-л-да.
Гурбаҥ судхе болжі
хурім [illegible] буба-л-да.
удōр-шејі арахіјін уба-да,
һуні-шејі арахіјін ўжі-ла
наірахаҥ [illegible] хебе-ле.
газа-шејі махаҥ,
герте-шејі махаҥ-да;
газа-шејі арахі,
герте-шејі арахі
баіва гехун јўме-ле.
наімаҥ севеҥ судхедў
[illegible] зуѣā хебе-л-дā
јеһуҥ [illegible] судхеде
јіхе зуѣа хежі-ле
баіва гехун јўме-ле.
хурімаі-ла зоіјі харулажі баібу-да.
[illegible]-ло белсі —
удешенін боро хоног,
шара намші болжі баіба-ла.
баруҥ-хаші гуlдажі
бāбаітаҥдо саілахо гежі
ошолдоно белсі-лō.
Саҥхаҥ Гōхоҥ дўхсі гēші
најаҥ долōтоі болбоо! — гежі.
сара-л уѣсі саіја табіжі
гўрбелзежі баіба-ла.
срēҥ мўҥгўҥ остōлдō
ідeлтсіҥ һаіні табіба,
ула мўҥгўҥ [illegible]
улааҥ саіја табіба.
татахадо һунахо,
табіхадо агшахо
[illegible] срēҥ остōлдō
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] табіба,
[illegible] [illegible] [illegible]
jіхе зōлуін табіжі.
[illegible] һужі-ла
зуѣā наірā хелсежі
һуѣā гехун јўме-ле.
[illegible] һужі-ла.
[illegible] баіһаҥ јўмејі
улааҥ татаҥ зуѣāлба.
[illegible] баіһаҥ јўмејі
сбелӯлежі зуѣāлана белсі-ло.
хара јіхе уһаҥ дōре
[illegible] баісаҥ зуѣāлана белсі-л-лā.
хабтаѣаіхаҥ шолўҥ дēре

ноjо үргулаң зуглана белеі-лә.
— Хүрің Алтаі хүбүң,
шамаjа-да хүlежі-ле
jіхеі jеҙә баінаа-ал! гежі.
Онор Богдо хүбүнін
хелең хүнең баібаа-л-да.
— ахаі, ахаі гежіbәі.
геретеlең гароханіаң хоіно-до
нiге-нејі едүр-ле
харһуліари хатара үзі баікаба.
өрөің алдуің үнсүн дере гарһаар-да,
хүнеі далуі хубхілее [illegible],
ходо даінар алладаба баінаба.
арбаң саінаң јаду-ле
јадаң гежі халам дере хүрөlбо,
хадам дере хүрхеlең хоіно-до
хоріц хојор јілду-ле
ходо даінар аллад-до баінаба
хадамі мені хүбүң-лә
гунгаі наіноон хүбүн
һаji-хані болон баіна-л.
ахаі, үгүлүһең хүнеі [illegible]
асархо борхо үгее баіна-а-да!..
халамā хелһең хүрі
гомоілкожі орхоод-бар гежі
ходо-ханаі зарһаад гаргаад
јабā-хаш баінам! — гежі
менең хүрө хелебе-л-дā.
Онор Богдо хүбүнін
менең хүрө хелебе:
— [illegible] хүjі гомоілгожі орхооһ
һүнор үла ніргеехе үгее-л-дā.
ехе хүjі гомоілгожі орхооһ
һүүһөн халаі ніргеехе үгее-л-дā.
Алтаі, Алтаі, гежее-дā
хуітоі сүітоі хүре

[illegible] баіна —
[illegible] баінаш-да! —
[illegible]-ле баі —
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Хүрің Алтаі хүбүң,
[illegible] —
гежі
[illegible]
— [illegible] хүбүн
[illegible]
[illegible] гежее.
[illegible]
[illegible]
[illegible] — гежі.
[illegible]
[illegible] — гежі
[illegible],
[illegible] гежі,
Онор Богдо хүбүн
[illegible], менең хүрө
Хүрің Алтаі хүбүң гежі
[illegible]
[illegible]
[illegible] гежі [illegible]-ле.
Онор Богдо хүбүн
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
— [illegible] гежі
[illegible]-ле.

[illegible] хўбў [illegible]
[illegible]-ла оротту! — гежі
[illegible] белсі.
— [illegible] хејерто
[illegible] гере [illegible]жі.
[illegible] урĝалжі [illegible]оjі — гежі
[illegible] хўрē [illegible]-л-дā.
[illegible]ханаі —
[illegible]-ханаі [illegible] дахўлжі.
Ошор Богдо хўбўңде
[illegible] болоң [illegible]-л-дā.
Доhоң Гōхоң дўхеі гēші
[illegible] орожі.
[illegible] hунахо.
табіхадо агшахо
тарlі ерең остōлдō
далаң зōлўң іденi
дабхор зōлўің табіба,
jірең зōлўң ідēнеі
jіхе зōлуін табіжі
ідележі зуĝāлана белсі-лô.
Хўрің Алтаі хўбўңдē
ніге hабаі табіба.
еxеде-ле хоіто hабаjа табіжі
зуĝāнаба баіба-ла.
ідележі зуĝалжі абāі
баіхада-ло болобо,
Ошор Богдо хўбўң гēші
улiң халамĝаі болоно белсі-лô.
— Доhоң Гōхоң басаĝаң
хоіто ніĝеі асархашіў? — гежі
[illegible]нең хўрē хелелдене белсі-л-дā.
hōрōгнō [illegible] уху[illegible]-hаңа!
алтаітаңда ошжі аішіjі.
Хўрің Алтаі хўбў-мнаі
гархең-ханаі [illegible]-мнаі
[illegible] ніĝеі немē-хjам.
ада-л-ханаі дēре-мпаі
ада-л ніĝеі немē-хjам! гежі,
сбел зебел ідел[illegible],
схір хехір зуĝāлāд,
Хўрің Алтаі хўбўңдē
аішалажі ошjі! гежі
Ошор Богдо хўбўнīн
hўлаĝахујā болобо.
Аĝуі Ноĝōң дўхеі-ле
— ахаің сзі,
арахі манда ўĝеі jўме баіха јумі? гежі
хелең хўпең баіна-л-да.
ніĝе домбо архіjі
абā-л ўĝеі теберўлежің табіба.
Аĝуі Ноĝōң дўхеі гешi
геретē-ле харāд-ла —
алта мўңгўң херенсілең дēрē
ніĝе зулаі шатāжі
табілдана белсі-лô.
татахадо hунахо,
табіхадо агшахо
тарlі ерēң остōлдō
далаң зōлўң ідēні
дабхор золуін табіба.
jірең золуің ідене
jіхе зōлўін табіжі
баіĝā гехўн jўме-ле.
jірелсене белсі-л-дā.
аі гехў белсі.
хадам бāбаі! гежі hуĝадажі,
алта мўңгўң херенсілең [illegible] хўгўдōжі
Ошор Богдо хўбўне урўлана баіна-ла.
— мені-ханаі јабадал
залў-ханi хўхең баіна![illegible].

хереңэ дере тарбаң хено.
халам шені уаах-тоі-бо!
угулабуң схеjэ урпуjэ аjң азарагуі! —
тоңі
мечеӊ хурэ хелоно олгі-до,
Садхи Гохоң дуеіjі,
олоногі-до болбі-до,
Дойоң Гохоң боллаң-гуда
баруң-хашi һуласін
һуралано урдуко хутуjаоні jipобо.
Анүі Поуоң дүхеі зоон
зуң-шоі тарбан һуралані.
урбзоні тэрэб jipене болгі-а-ла.
тыкілало һураво,
табіхадо аташхэ
тарб ерең олохадо
һулашоні баiба-ла.
талаң холуң iлоі
шобхор холуң тоjдоло,
jiреч холуң хіjаі
jiхо абагiо тоjба-ла
цебeheң һуххоi —
Анүі Поуоң дүхеі пени
хамамдо — Олор Гоуоо хубунь
піле һащаі табіба,
угулобон схело
піде һабаі табіба.
тебiі хото һабаjі
Дойоң Гохоң бапашы
табалдыні болба-ло.
ооң духод хубуно
піле һабаі табіні.
хурэбоң һабаі тулаланы
аралашы хулааны бали-а-ло.
аһаң jабаһаң хурэ-ле
барані-ла тылэшні.

гурэ шоjо зачеме
һуне тахон jуме-а-ла
шобр тоон jipе-
толшоно хуже һуліланні хутухэ,
һабаjі хурэні.
маадjа тэрэшні jiутэні
Хуреӊ Адгаі хубуjі тоні хуралылэ.
Олор Гоуо хубунэ
Удор Дахоо һабуш
хутулан бал-ла.
Садхе Гохоӊ дуеjiі
шодор олдо хутхалі.
шелетоадо шоно тоні,
jалуано болі-а-ла.
ар-азоно һолаі,
ні тэду шото-ле —
Садхе Гохоң дуеi тоні
тэшэтеоң худу-ле
аралдi шарао,
тэло тоо хубунэ
Олор Гоуо хубунэ
тэрбоні шоо һабаjі
шоіли һоло-а-ла.
тебiі хото һабаjі
jiхо бераі табоо тоні.
Дойоң Гохоң шоланды
шоірэнi угуто.
тебiо хото араjі аларзаі
тоіі jipаjо хуjэ тоні,
Анүі Поуоң дуосон аларшаі угуjо-а-а
тоjі һатлоалдаі,
тэралбоң хуоң
ні шоо һаба jipіні — тоні.
Хуреӊ Адгаі хубоадо
што һаба шоjрэжі угудо.
арахадбо тондоло болоноң.

[illegible] шара [illegible] болобо бai-
на-дā.

[illegible] дуреге [illegible]-ла
[illegible] уитаво [illegible]-ле,
[illegible]
[illegible] jуме-ло.
Хурең [illegible]
— [illegible]-ла [illegible]р-ла
арбаң [illegible] хонипо-ло.
[illegible]
[illegible]
[illegible] ґоli-ло
[illegible]
[illegible] ґазар-ла
[illegible] байна-л-да.
[illegible]хо-шеӣ ґазар-ла
[illegible] байна-л-да! — гежі
[illegible] hуна-ла.
аро [illegible]
арбаң [illegible] hуладжі узебеібі.
[illegible]
[illegible] hуладжі узеб! — гежі
[illegible] hуба-ла.
[illegible]-ло [illegible] —
Ошор Богдо хубун гетін
менең хуре хелебе-л-да:
— [illegible]
[illegible]
[illegible]рііі олохо-л увсі jуме байна! — гежі
менең хуре хелебе-л-да.
Ошор Богдо хубун:
— урai-хані болобо
[illegible] манаі гeнeібі
Атаі Улāң теңђерī абашi
[illegible] замбі даiда [illegible]
[illegible] jуме.

лаідо берi тароhа jуме
далаң долōң маңгаши,
хаiшā хаiшā тараhа jуме.
тере-ханаi тýреши
[illegible]нō болсо тулана-л-дā!..
[illegible] далаң долōң маңгадхаiha
[illegible] гарāбi.
Гохоң берi тарахада
заiхаң болоhoң jуме...
[illegible]е манаi болобо.
[illegible]рхi [illegible]
барані [illegible].
барані хађаб! — гежі
jабаhолаң jуме-ле.
[illegible] абā-ла утулсо[illegible]
[illegible] дēрхi маңгадхаши
хашiжi хāжi jабāб гежі,
огторђодо дегдхеде.
менең хурē намда-ло хеле бе[illegible].
[illegible] байхо.
[illegible] хедүi jумелēр зураддаба [illegible]?
намаhа-ло [illegible],
[illegible] байнаш?
jамар барагхо хусегдхе-[illegible]
jумед байhалаң jумебi?! гежі
менең хуре хелеежi
[illegible] hуба-ла.
Саңха Гōхоң дýхсi гешi
менең хуре хелебе:
— басакад менi генеібi.
[illegible] танаi болобо
Галта Улāң теңгериң басађаiјi
[illegible]арохам гежi-ле.
арбаң наiмаң jiлдý-ле
jабажi техеjhе jуме.
[illegible] гежi асарhаң езiтеjе болобо.

гурбаң хубуні [illegible] гежі,
Абаі Гесер нама хэрэг ýгэшг?
гежі хележі орхіхолан —
ондо турні. Омер Бон[illegible].
шене турні баонд,
ондо герте барiна јуме.
Іоло наіма хоноіт-ле,
[illegible] гежі гарбна јуме.
аңнажі гарад-ла —
ýлýрер јірхе хýх-алер.
хонообро ýрі баланаң јуме.
јороң [illegible]
Лобсоголдоі Шара мангадхаі,
сарла [illegible],
самела јіхе урўгуні
схен-хаваі јірене,
Гаљурні Ноенң дүхејін
хара јіхе уhан дере
ýрмо [illegible] јуме.
хабтагаі јіхе нолуң [illegible]
[illegible] урга-а хелеhе јуме.
[illegible] тана болобо,
Гаљурні Ноенң дүхеі-ле,
аңнаhаан јірхоон
— Абаі Гесер агбаң,
ерімтеі біін гебі — гежі
нама јүре хелеге[illegible]? — гежі,
дүнің алаа біо[illegible].
дуңјо [illegible] бонобоң јуме-ле.
дуңјо [illegible] мориң болоо
[illegible] болоо јуме-л.
тіже-ле бајгаад, [illegible]
сарла [illegible],
самела јіхе [illegible]
еле-хаваі јірені.
[illegible] болоо,

[illegible]
[illegible] абхаі,
Абаі Гесер абгаі
[illegible] бајгаад,
[illegible]
[illegible]
[illegible] јуме-ле.
[illegible]
дуңјо [illegible] болоо
[illegible] јуме.
[illegible] хојор [illegible]
[illegible] абхаад.
Лобсоголдоі Шара мангадхаі
[illegible]
Гаљурні Ноенң [illegible]
[illegible] јірене
[illegible] јуме.
Абаі Гесер [illegible]
[illegible] јуме.
[illegible]
[illegible] хојноң.
тере Лобсоголдоі Шара мангадхаі
[illegible]
[illegible] баланала.
[illegible],
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Гаљурні Ноенң дүхеі [illegible]
[illegible] болоо.
— [illegible]
[illegible] јірене? — гежі
[illegible] бојо.
Лобсоголдоі Шара мангадхаі
[illegible] хара-ла.

гаĵ тудаĵ гашірџ.
боле[illegible] харлаĵ гежі
[illegible]-ле
гўĵлажі тарап ĵірхеед.
[illegible] бологі [illegible] бугаі
гўĵлежі одож-бојіб.
[illegible] харажі баіхалан болобо,

атхо болхо [illegible]
[illegible] абоhаџ біјӧрӧ.
[illegible] haіха нудуін да
теhе [illegible] орхоhом.
[illegible] атхаа-ла
[illegible] гужі орж-бале-л.
[illegible] баhа хубілаі
[illegible]!
[illegible] болиб
[illegible] haіхаџ [illegible] болож
ĵірежі [illegible] hуzаіам.
— [illegible] haіхаџ шобухаі-бі? — гежі
[illegible] Гаџураі Ноӧџ дўхеін
[illegible] баіџhаџ.
Лобсоџдоі Шара маџгадхаі геш
баhа [illegible] гежі
гаа теhе гуџоhеџ.
саріл [illegible],
самба ĵіхе урдуте[illegible]
мунхі-ле [illegible].
— [illegible] гаа [illegible]
урбhу дулб ĵіед хеhехе ўкеі! — гежі
[illegible] ухедел хӓна ошхон-бі! — гежі
барiш ĵалаhаџ.
уйі-ханаі болгоро,
Лобсоџдоі Шара маџгадхаџ
hуџаіјін хадхожі газа-ханаі абош
гаралажі ĵірејеж.

гаралажі ĵірел-ле —
болдоџ болоџ харажі баіџалаі
бадаі-ло.

хеіто атхо шеретіб
атхоhаџ біјере,
еірэ haіха нулуіjін
оаhа теhе бала намнажі
ерхо [illegible]ілбі.
Лобсоџдоі Шара маџгадхаі
уле урхіо олохоjо бојожі,
хана хаjӓ hабардажі орбhоџ.
[illegible] хото сајр-ле.
лаідуін далаџ гурбаџ сесеп
[illegible]-ле [illegible]-ле.
далаџ гурбаџ ајаџгар
ду-ханаі гарош,
[illegible] haіхаџ ĵірејехеі болож
[illegible] hуzаіам.
ĵірејежі [illegible] —
мене [illegible] ĵірејеџjі
Гаџураі Ноӧџ дўхе.
[illegible] — јежар haіхаџ ĵірејеіб,
газа манаі ĵірежі
ĵірејіші болнао! — гежі
[illegible].
саріл [illegible] хошутаі,
самба jіхе урџутеі езі геш,
[illegible]
[illegible]! — гежі.
міџгаџ алда
мтаџ саџаџ хедерџе
абош [illegible] белеі.
гаралажі ĵіpежі —
будуџ гехў убўhуjі
оухуд геуе ўџеі
намаіјі мараіhаџ jуме-ле.

ўlе харагнē боложе,
борў [illegible] хараже
јірејежі һуғāһам.
мірган-хамі [illegible]
мітаң санін хаһ[illegible]
сохʼуің тере [illegible]-ле.
хојор һаіха іңдуін-дь
хојор гарта шарал[illegible] [illegible]
шабажи ороођоо.
хојор һуто абтах,
хана хајеҳ мурајжі [illegible],
Гађурад Нооб дузаі гараһ
хўтулежі гертэ урўлаһаң [illegible]-дь.
дўшең [illegible] бірен
дўлјо зоде моріоидь
абалдажі ирибеь.
голхоно дундā-ло
гурабаң [illegible] гарад-ла
ўјаражі [illegible] — гэжэ
менең хўре челеб[illegible]-л-дā.
— асаражі баңхаі
јўһўн булахаі уһарын
ўдерей гурбаң һўмлу
увалажі бойһāһам.
jіхе наіҳуің арадын
арўлажі набіжі
баіҳā-хаш бодеібі.
јўһўн-хана ецўр-ле
јўһўн булахаі уһар-ла
едўртэ гурба ухалажі [illegible] [illegible].
одонот-ло болоі —
јўһўн сўдле боложе [illegible] гэж
Абаі Гесер хўбуң
мең біјē біжедэ-бол-л.
мехеjең шараі шарахажи дāб-бол-л.
геренеһен хоіно гаргāлаң

[illegible]

уітаһе јіху [illegible]-хаш [illegible]
[illegible] [illegible] јабаһаш јўм [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] — гэжэ
[illegible] јіху [illegible]
одоо[illegible]-ло гэжэ —
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] хојор јіху-ла
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] јіху-ла
[illegible] [illegible] [illegible]-дā
ју [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] јўһе
[illegible] [illegible] [illegible]-ла
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] јўһ.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ју-
[illegible]
[illegible] [illegible] јабаһада
[illegible] jіхе наіҳуін
[illegible] [illegible] [illegible]-хаш
[illegible] jіхе наіҳуін
гурба [illegible] [illegible]-хаш.
[illegible] [illegible] [illegible]
јўһ[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] — гэжэ
менең хўре [illegible]
Саңха [illegible] [illegible] гэжэ
[illegible] [illegible] јўһе-л-дā.
— [illegible], [illegible]

[illegible] шара набша болобо-lā.
[illegible] баiһаҥ јӯмеiјi
[illegible]
[illegible] баiһаҥ јӯмеiјi
[illegible] болобо-ло! гежi-ле
[illegible]
ӯдешенi боро хоног,
шара набша болоходо,
обō зōлӯҥ оронлō.
[illegible] орожы.
[illegible] Гōхоҥ дӯхеi гēшi
[illegible]
Онор Богдо хӯбӯни
Доhоҥ Гōхоҥ дӯхеiтеjе
гароhоҥ харiба.
Хӯрiҥ Алтаi хӯбӯҥ гешi
Авуi Новōн дӯхеiтеjе
[illegible] гарошi
харiпа белеi-л-дā.
— Хӯрiҥ Алтаi хӯбӯн
— Авуi Новōн дӯхеi
[illegible] оржi харiхатнаi јāваб? гежi
Онор Богдо хӯбӯҥ
[illegible] харiба-л.
— [illegible] хойно
оржi гароji-лā! — гежi
Авуi Новōн дӯхеiтеjē
[illegible]руулдуhор ошожi
[illegible] оробо-л.
Доhоҥ Гōхоҥ басаваҥ
[illegible] хӯбӯҥ хоjортō
нижед һабаi табiхам! гежi,
нiжед-ханаi һабаi асаржi
табiлдана белеi-л-дā.
тере jiхе араhаjā ӯлдажi.
Онор Бо[illegible]хӯбӯтеjе зу[illegible]алажi һуба-ла.

— Алтаi, Алтаi генеiбi,
одоноi-ло белеi-л —
ехе есеве хојор манаi
ӯдӯхӯhоҥ аоад-ла
ӯтӯлсӯро болобо
ходо даiнда баiнаҥ јуме-ле.
нiве-шеji даiнда-ло
бāбаi ехе хојорнаi
дарагдā-л ӯвеi јуме-ле.
тере jiхе тӯхерен
белi-шеji хојор-ло
јунде-шеji торо-л-нӯi
[illegible] jабанаiдi.
бāбаi iōiҥ тӯхе һаiхаҥ гежi.
зол[illegible]hоҥ јумеjі
ходо даiлжi jабанаiдi.
даражi баiнаiдi . . .
бāбаi манаi болобо
барӯнаi табiҥ табаҥ теҥгерi
ахалажi тӯрӯhоҥ
Хаҥхаҥ Хормос теҥгерiҥ
хӯбӯҥ-ханаi баiна-ла.
јамар-шеji даiн боло-ха[illegible]
барӯнi табiҥ табаҥ теҥгерi
орохō-л ӯвеi тата-хада.
даролсахо iohотоiлоҥ баihа јуме-бдi!
есевеi манаi заjаhа[illegible]
Зарiлаг Савāҥ ӯбӯвӯн гēшi баiна јуме.
тере jiхе ӯбӯвӯҥ гешi
аiхо jiхе бету
абатаiлаҥ јуме баiна јуме.
шiреiхе jiхе бету-ло
шiжiтеiлеҥ ӯбӯвӯҥ баiна јуме.
амандā зӯжi јабаhаҥ даhа[illegible]
бӯхӯлi даiдуiҥ шеōту баiна јуме.
бāбаi манаi —

Зарлаг Саҥаҥ ӱбӱгӱтӧ
јолоҕоші јуталба јуме.
јолдолоші јудагалаі
саладаҥ мӱдӱгӱ аіһаіја.
Зарлаг Саҥаҥ ӱбӱҕӱҥ
унаҕаҕі ортобо јуме-л.
— басаҥаҥ, јімам абні асіліп-ал
ӱгӱлуһоҕ јуме-алар
аіһаја бӱҕі абіпдіп
зурхе асаһам — гежі
мані бӧлдіп алеһе јуме.
тере јоко аіһаіјіп
бабаі-ҕаҕаі буҕаціп
ургулаҕ јуме-ле —
ӱбӱгӱтӧ хӱрӱе гаҕарга багарожі
шабарлажі баіжі.
јала гежі абні ӱгӱһӧ јуме.
гоіроҕаҥ саҕа мерҕаҕ
ӱбӱгӱлӧҥ јаҕаһа јуме-л.
Зарлаг Саҥаҥ ӱбӱгӱҥ гежі
ніҕе теҕі тоҕмаарҕ
унаҕаҕі ортобо јуме.
— басаҥ мені,
бӧлеҥ зурхе алаіпп-ал.
оне шумаһоціп гежі асан-ла
бӱгіја-ла. ӱбӱгӱҥ бодһе јуме,
зурхе асаіј баіһап гежі
алаһо јуме-л.
Чулаҕі.
ӧбӧе мені ургулаҕі јаһе јуме.
умдуҕе хірелае бірле
гаҕарга батса шабарлажі ордорҕ
ундуіҥ ҕажі јалаһа јуме.
умдуҕо хірелае курҕуп-ла.
һорогоҕ табаҕ-ла

— јаҕ шіҕі јаҥ-ҕуі јуме баіҕаб! —
гежі
алаҕ хурҕаҥ баіһа јуме-л.
јіпу һаһр јаҕадажі баіҕаҕ.
хулаһаҥ һатаҥ һаҕаҕіп
гуҕаҕаҕі аҕіп-ла.
таҕмаҕаҥ баһа јуме-л.
бӧбаі ҕаҕаі
оло тасҕае тогаһа јуме.
ікі таҕгаҕ таҕаһа јуме-л.
гіаҕап алеһе јуме:
— аіһа мені баіһа јуме —
алдуіҥ шабҕуп баіһа јуме-л
ургулаҕ-тала ӱбӱгӱтӧ
ніҕ-ле јуте хӱлажі баіҕаҥ ӱбӱгӱҥ!
гежі
баіһуп мені алеһе јуме.
хуҕіаҥ тоҕо шумда-ла
таҕуіҥ халаҕаҕ баіһа јуме.
маһаҥ гежі алаҕапім? — гежі
маҕаҥ зурхе алеһе јуме-л.
тамаі-таҕаі аҕаһаҥ
буралаҥ-таҕаі бірле.
Зарлаг Саҥаҥ ӱбӱгӱҥ таабі! — гежі
алеһе јуме.
Хурҥ Алтаі ӱбӱҥ,
зарлаг ургалҕуп-ла.
ҕаҕаҕаҕ баҕа таҕаҕ,
шара јабаҥ болобо-ла! — гежі
Хурҥ Алтаі ӱбӱгӱ
гаҕаргала баіһ-а-ла.
Лаіҕаҥ Гатаҥ ӱгӱҕтӧ
ніҕ аҕаҕҥ ордоҕ-ла,
унаҕ аҕаҥ ӱҕеҕаҕ,
маҕуҥ аҕаҥ хоҕтаҕаҕ,
булаҕаҥ аҕаҥ булаҥаҕа

бурjаса харjаса теберiлдежi
Ошор Богло хўбўнеi
ундаhанiн тере келеi.
Хўрiн Алтаi хўбўц гēшi
Авуi Новōц дўхсiтеiē геретēлец харiжi,

[illegible] зōлўц [illegible],
ушха зōлўц хўнжiлдō,
халўц зōлўн халўшхадā,
[illegible] зōлўц булушхадā орожi
бурjаса харjаса теберiлдежi
ундаhанiн терehец гелеi.

* * *

ўлiнер, ўлiнер [illegible]-хара

ўбўhў, ўбўhў хулаhаi таhалха jумалам!

ўlihец дутаhан jумсiji-д
ўгло малаҕар хелехе jўмалам!
меде, меде боло-хада.
мелҕересў хелеху белеiб.
[illegible] hуражi-[illegible]
ўгло малаҕар хелехе jумалам!
дўлā, дулā болō-хадā
дўраiлсара хелеху белеiб.
дуламаhац hуражi-[illegible]
угло малаҕар хел[illegible]!

* * *

ха jÿмā-
лам! 22065

! 22070